544
I

PRAWO O NOTARJACIE

XXII-1934-Pa/1

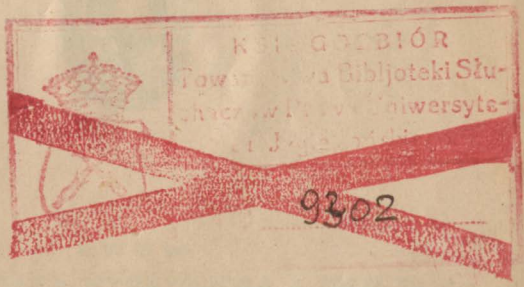

KSIĘGOZBIÓR
Towarzystwa Bibljoteki Słuchaczów Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego

Nr 6533

9302

PRAWO O NOTARJACIE.

Wydz. Bibl. Prawnicza
1806129377

PRAWO O NOTARJACIE

OPRACOWAŁ
Dr. MAURYCY ALLERHAND
PROFESOR UNIWERSYTETU J. K. WE LWOWIE I ADWOKAT
CZŁONEK KOMISJI KODYFIKACYJNEJ

LWÓW
„KODEKS" SPÓŁKA WYDAWNICZA Z OGR. ODP.

41573/VIII
Zakłady Cywilistyczne U. J. Kraków
00766

Lwowska Drukarnia Nowoczesna, Pasaż Mikolascha. — Telefon 16-76.

OD WYDAWNICTWA.

W dniu 1. stycznia b. r. weszło w życie — w miejsce trzech odrębnych ustaw dzielnicowych — obowiązujące na całym obszarze Rzeczypospolitej Prawo o notarjacie (Rozporządzenie Prezydenta Rz. P. z dnia 27. października 1933 r. Nr. 84 Dz. U. R. P. poz. 609).

Prawo to ma bardzo doniosłe znaczenie, zwłaszcza że przymus aktów notarjalnych został na mocy przepisów Prawa o notarajcie, Kodeksu zobowiązań i Kodeksu handloweo znacznie rozszerzony, a właściwość sądów na obszarze Małopolski i Ziem Zachodnich do dokonywania legalizacji podpisów na aktach prywatnych i uwierzytelniania odpisów, jakoteż do przyjmowania oświadczeń ostatniej woli w zupełności uchylono.

Stosowanie nowego prawa nie będzie łatwe. Poszczególne jego postanowienia będą wymagały niewątpliwie odpowiedniej interpretacji, tem trudniejszej, że niejednokrotnie wypadnie zerwać z pojęciami prawnemi, które w praktyce dotychczasowej głęboko się zakorzeniły. Zwłaszcza w mniejszych ośrodkach, gdzie wymiana poglądów nie jest możliwa i gdzie każdy notarjusz będzie musiał na własną rękę szukać — i to natychmiast — rozwiązania zawiłych kwestyj prawnych, trudności te będą w początkach bardzo poważne.

Opracowanie niniejsze, w którem wszystkie niemal postanowienia Prawa o notarjacie zostały wszechstronnie omówione i wyjaśnione, stanowić ma niezbędną pomoc przy interpretowaniu nowych norm prawnych; pracę tę ułatwią liczne przepisy związkowe, podane w uwagach w tych wszystkich wypadkach, w któ-

rych prawo o notarjacie łączy się bezpośrednio lub pośrednio z innemi ustawami, ogólnopaństwowemi lub dzielnicowemi, — jakoteż dokładny skorowidz alfabetyczny, umożliwiający szybkie odnalezienie danego przepisu. W „Dodatku" znajdzie czytelnik wyciągi z ustawy o opłatach stemplowych i z rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy (przy uwzględnieniu wszystkich nowel), zawierające postanowienia o współudziale notarjuszów przy wymiarze opłat stemplowych, a we „Wstępie" zarys historyczny instytucji notarjatu i zestawienie odnośnej literatury.

Skróty, użyte w komentarzu, mają następujące znaczenie:

k. c. Król. Polsk. — Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego,

k. c. fr. — Kodeks Napoleona,

k. c. niem. — Kodeks Cywilny Niemiecki,

k. c. austr. — Kodeks Cywilny Austrjacki,

k. h. — Kodeks handlowy (Rozporządzenie Prez. R. P. z 27/10 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 82 poz. 600),

k. zob. — Kodeks zobowiązań (Rozp. Prez. R. P. z 27/10 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 598),

k. k. — Kodeks Karny (Rozp. Prez. R. P. z 11/7 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 571),

k. p. c. — Kodeks Postępowania Cywilnego (tekst jednolity Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 934 z r. 1932).

Artykuły, przytoczone bez bliższego określenia, oznaczają artykuły Prawa o notarjacie.

Liczby z dwiema przedziałkami, podane w uwagach obok przepisów ustawowych, oznaczają: pierwsza — liczbę dziennika ustaw R. P., druga — pozycję tegoż dziennika, a trzecia — rocznik.

Lwów, w styczniu 1934 r.

SPIS RZECZY.

WSTĘP 1

PRAWO O NOTARJACIE

Część pierwsza. Ustrój notarjatu . . 13

Rozdział I. Postanowienia ogólne . 13
Rozdział II. Objęcie i zmiana stanowiska notarjusza . . . 23
Rozdział III. Obowiązki i prawa notarjuszów 36
Rozdział IV. Izby notarjalne . . . 53
Rozdział V. Nadzór nad notarjatem. Odpowiedzialność notarjuszów za szkody . . . 66
Rozdział VI. Odpowiedzialność dyscyplinarna 75
Rozdział VII. Aplikanci i asesorzy notarjalni 85

Część druga. Czynności notarjalne . . 95

Rozdział I. Postanowienia ogólne . 95
Rozdział II. Akty notarjalne . . . 122
Rozdział III. Wypisy i odpisy . . . 135
Rozdział IV. Poświadczenia . . . 139
Rozdział V. Doręczanie oświadczeń . 146
Rozdział VI. Protokóły . . . 149
Rozdział VII. Protesty 151

Rozdział VIII. Przyjmowanie dokumentów, pieniędzy lub papierów wartościowych na przechowanie 152
Rozdział IX. Przechowywanie akt . . 158
Rozdział X. Księgi notarjusza . . 161
Część trzecia. Przepisy wprowadzające . 166
Rozdział I. Przepisy ogólne . . . 166
Rozdział II. Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie 174
Rozdział III. Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie 179
Rozdział IV. Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach 185
Rozdział V. Zmiany w ustawie o opłatach stemplowych . . 189
Rozdział VI. Przepisy końcowe . . 192
DODATEK. Przepisy stemplowe . . . 194
SKOROWIDZ ALFABETYCZNY . . . 211

WSTĘP

Już w dawnych czasach istniały osoby, które zawodowo sporządzały dokumenty prawne, i istniały też przepisy, że aktom, przez takie osoby spisywanym, nadaje się moc dokumentów publicznych. (Najlepszem dziełem o historji notarjatu jest Oerteley'a, Das deutsche Notariat, t. I. 1842, krótkie historyczne uwagi podaje Niemirowski, Bibliografia powszechna notarjatu, 1884, str. 3 i nast. i Rietsch, Handbuch der Urkundwissenschaft, 2 wyd. 1904, str. 222 i nast.). Z takiemi osobami, które często były funkcjonarjuszami publicznymi, spotykamy się u Greków, a także w Egipcie za czasów ptolemejskich (Ivo Pfaff, Tabellio und Tabularius, 1905 str. 48 i nast.), dalej w Rzymie, chociaż wątpliwem jest, czy tabellio, którego czynności polegały na sporządzaniu dokumentów, był funkcjonarjuszem publicznym (co przyjmuje Savigny, Geschichte des römischen Rechtes im Mittelalter, 2 wyd. T. I. 1834 str. 71 i nast.), czy też poniekąd koncesjonowanym przemysłowcem (Bethman-Hollweg, Der Ci-

vilprocess des gemeinen Rechts in geschichtlicher Entwicklung, t. III. 1866 str. 168 i nast.); faktem jest jednak, że funkcje wykonywał pod nadzorem publicznym i że nie wolno mu było spisywać dokumentów co do niedozwolonych czynności. Głównie jednak rozwinął się notarjat w Lombardji, gdzie kwitła ars dictandi, tak dalece, że na wyższej uczelni w Bolonji istnieli w dwunastym wieku profesorowie artis notariae. Pisarze dokumentów, zwani notarjuszami dlatego, że spisywali notitiam, a później nazywani także iudices chartularii z powodu, że spisywali dokumenty, mające moc orzeczeń sądowych, nie posiadali zrazu monopolu sporządzania dokumentów (Brunner, Zur Rechtsgeschichte der römischen und germanischen Urkunde, 1880 str. 24 uw. 1), później jednak i monopol ten osiągnęli.

Notarjat, powstały w Lombardji, szybko się rozszerzył na inne kraje i już w wieku trzynastym spotyka się go we Włoszech i w Niemczech, przyczem wykazać można oparcie się na wzorze lombardzkim (Koehling, Untersuchungen über die Anfänge des öffentlichen Notariats in Deutschland, 1925 str. 12 i nast.), zaś w wieku czternastym staje on się instytucją powszechną, osoby zaś, które urząd piastują, cieszą się znacznem poważaniem.

Po okresie rozwoju dochodzi jednak do rychłego upadku głównie z powodu niedostatecznego wykształcenia, i to dało powód do zarządzeń usta-

wodawczych, zwłaszcza w państwie niemieckiem (por. Ott, Geschichte und Grundlehren des oestr. Rechtsfürsorgeverfahrens, 1906 str. 32), chodziło bowiem o to, aby dokumenty, którym przyznawano wiarę publiczną, należycie były układane i aby nie spisywały ich osoby, które nie zasługują na zaufanie.

Z osobami urzędowemi, których zadaniem było spisywanie aktów, spotykamy się także w krajach słowiańskich i to już w trzynastym wieku (Ruber, Die Beurkundungspersonen nach mährischem Land- und Stadtrechte, 1884 str. 5 i nast.) a i w Polsce nie brak ich (o najdawniejszych aktach dobrej woli por. Drzewiecki, Zarys dziejów notarjatu w Polsce, 1927 str. 19 i nast.).

Wieki późniejsze, jakkolwiek zajmowały się instytucją notarjatu, nie przyczyniły się do jej reformy. Notarjusz był osobą publicznego zaufania, która spisywała dokumenty, i tym dokumentom przyznawano pełną moc dowodową, a nawet dopuszczano na ich podstawie natychmiastową egzekucję albo tylko uproszczone postępowanie. Ze względu na to notarjusz pozostawał pod ścisłą kontrolą sądu, ale notarjuszów uważano tylko za pisarzy i dlatego nie osiągali wielkiego znaczenia, tak w szczególności w Austrji (por. Schimkowsky, Handbuch des oesterreichischen Notariats, 1871 str. 61 i nast.), do czego nie mało przyczyniło się

to, że nie wymagano wyższego wykształcenia prawniczego.

Wielkiej zmiany w instytucji notarjatu dokonała ustawa francuska z dnia 25 ventos'a r. XI. czyli 16. marca 1803. Wprowadza ona mianowanie notarjuszów przez zwierzchnika państwa i wymaga, aby osoba, która ma zostać notarjuszem, wykazała się aplikacją notarjalną, co stanowi znaczny postęp. Ustawa poszła jednak dalej i przyznała notarjuszom wyłączne prawo sporządzania aktów, dalej wprowadziła izby notarjalne, które wykonują nadzór nad notarjuszami, nadała więc notarjuszom samorząd zawodowy. W ten sposób notarjat zyskał na znaczeniu a jeszcze większe osiągnął, gdy ustawą z dnia 20. maja 1876 postanowiono, że notarjusz musi posiadać wyższe wykształcenie prawnicze i złożyć egzamin notarjalny.

Ustawa francuska była wzorem dla innych krajów. W szczególności oparła się na niej organizacja w Księstwie Warszawskiem, gdzie notarjat wprowadzono w roku 1808 i gdzie w tej postaci istniał on do roku 1876 (por. Niemirowski, Wykład notarjatu, 1876, który uwzględnia głównie prawo francuskie, ale także historję notarjatu i stosunki w innych krajach), gdzie go też związano z ustrojem hipotecznym (por. Drzewiecki, Studja i materjały do dziejów notarjatu w Polsce, r. 1928, str.

7 i nast., gdzie podana jest geneza rejenta i pisarza hipotecznego).

Na wzorze francuskim polega też organizacja notarjatu w Austrji z roku 1850 (Chorinsky, Das Notariat und die Verlassenschaftsabhandlung in Oesterreich, 1877 str. 244 i nast.) a w zasadzie także ustawa austrjacka z dnia 25. lipca 1871.

Instytucja notarjatu z natury rzeczy istniała także w Niemczech, bo z recepcją prawa rzymsk. w tej postaci, jak je pojmowali glosatorowie, przejęto również i notarjat. W krajach niemieckich był jednak notarjat rozmaicie zorganizowany i to przetrwało aż do najnowszych czasów, niektóre zaś z państw niemieckich wcale nie posiadają notarjatu. I tak istnieje notarjat, który może być połączony z adwokaturą, jak w Prusiech, dalej istnieją notarjusze, którzy nie mogą się oddawać innym zajęciom, a wreszcie istnieje także notarjat sądowy, który polega na tem, że notarjusze sprawują czynności niesporne, zresztą przekazane sądom, jak w Wirtembergji i Badenji (o ustroju notarjatu w państwach niemieckich por. Kockerols, Die Notariatseinrichtungen in Deutschland und Oesterreich, 1897; Oberneck, Das Notariatsrecht der deutschen Länder, insbesondere Preussens, 8—10 wydanie, 1929 str. 50 i nast.).

W Rosji notarjat nie posiadał samorządu i podlegał kontroli sądów, notarjusz nie mógł jednak

sprawować żadnego urzędu i nie mógł być adwokatem. Tej zasady trzyma się ustawa notarjalna z dnia 14. kwietnia 1866, wprowadzona w b. Królestwie Kongresowem z dniem 1. lipca 1876, gdzie atoli nie istniała instytucja starszego notarjusza, znana prawu rosyjskiemu i gdzie notarjusze byli ustanowieni przy wydziałach hipotecznych.

Także w innych państwach istnieje notarjat (por. Dębicki, Notarjat kilku państw w Europie, Stanach Zjedn. Ameryki Półn. i Japonji, 1928; Glass, Ustrój notarjatu w kilku ważniejszych państwach, Przegląd notarjalny, rocznik XII, 1933 Nr. 2 i nast., gdzie w Nr. 6 mowa jest o notarjacie w państwie sowieckiem, a w Nr. 7 o rozmaitych projektach; Pappafava, Le notariat en Egypte, 1911 str. 47 i nast., gdzie mowa o stosunku do trybunałów mieszanych), a znany jest także w małej republice włoskiej San Marino (Pappafava, Das Notariat in San Marino, 1916 str. 10 i nast.). W nowszych czasach wydano w Jugosławji dnia 11 września 1930 ustawę o notarjacie, opartą na wzorze austrjackim (Ilić, Zakon o javnim beležnicima notarima, 1931).

Z odrodzeniem Państwa Polskiego powstało zagadnienie unifikacji notarjatu. Było ono tem konieczniejsze, że na ziemiach polskich obowiązywały trzy ustawy, przyczem oprócz tego stan na ziemiach wschodnich i w b. Król. Kongresowem nie był

jednakowy. Wprowadzono też pewne zmiany, ale tylko dla poszczególnych dzielnic, jak dla ziem zachodnich (podaje je Zajączkowski, Ustawy w sprawach sądownictwa niespornego, obowiązujące na ziemiach zachodnich Rzeczypospolitej Polskiej, 1925 str. 217 i nast.) i dla b. Król. Kongr. oraz ziem wschodnich (po części podaje je Miszewski, Ustawa notarjalna, obowiązująca w okręgach sądów apelacyjnych warszawskiego, lubelskiego i Ziem wschodnich, 1922). Ale ujednostajnienie ustroju nastąpiło dość późno. Wprawdzie małopolskie izby notarjalne wypracowały projekt ustawy (omówił go Jaworski, Reforma notarjatu, 1929, który ze swojej strony wypracował odrębny projekt, por. str. 170 i nast.), ale ten był tylko pracą prywatną i nie był wzięty za podstawę obrad. Sprawą zajęła się bowiem Komisja Kodyfikacyjna Rzp. Pol. i w roku 1928 uchwaliła podkomisja przygotowawcza sekcji postępowania cywilnego główne zasady ustawy notarjalnej, a następnie na ich podstawie opracował referent projekt, który ogłoszono w roku 1931 (Komisja Kodyfikacyjna Rzp. Polskiej, Sekcja Postęp. cywilnego T. I. zeszyt 7, Projekt ustawy notarjalnej, opracowany przez referenta, członka Komisji Kodyfikacyjnej, Jakuba Glassa 1931). Projekt ten uznaje notarjusza za urzędnika publicznego, urząd jego jako nieodwołalny, uznaje nominację notarjusza przez Ministra Sprawiedliwo-

ści, jednak po rozpisaniu konkursu na opróżnione stanowisko, wyklucza łączenie notarjatu z adwokaturą, uchyla kaucję notarjalną, znaną prawu austrjackiemu i rosyjskiemu, wprowadza samorząd, ale bez naczelnej rady notarjalnej, którą proponował referent, wprowadza nadzór tak organów samorządu notarjalnego, jak i władzy państwowej, dopuszcza udziału notarjuszów w sądownictwie dyscyplinarnem, w którem jednak większość składa się z sędziów państwowych, a w rozdziale o czynnościach notarjalnych opiera się przeważnie na ustawie austrjackiej. Projekt referenta stanowił podstawę obrad Komisji Kodyfikacyjnej, których wynikiem był projekt komisyjny (Komisja Kodyfikacyjna, Podkomisja notarjalna, zeszyt 1, Projekt ustawy notarjalnej, uchwalony w pierwszem czytaniu przez podkomisję notarjalną Kom. Kod. 1933), w zasadzie odpowiadający projektowi referenta.

Dalszej pracy zaniechała Komisja Kodyfikacyjna, bo rząd objął sam wypracowanie ustawy notarjalnej. Wynikiem tej pracy jest Rozp. Prezyd. Rzp. z dnia 27. października 1933, zawierające prawo o notarjacie (Dz. U. R. P. Nr. 84 poz. 609).

Prawo o notarjacie odbiega od projektu Komisji Kodyfikacyjnej, bo notarjusza uważa za funkcjonarjusza publicznego a nie za urzędnika publicznego (por. o tem Jaworski, str. 31 i nast., 76; Glass,

Niektóre zagadnienia przyszłej polskiej ustawy notarjalnej, 1930 str. 7 i nast.), wprowadza mianowanie przez Ministra Sprawiedliwości bez rozpisania konkursu na opróżnione miejsce (za wolnością notarjatu oświadczył się swego czasu Weisler, Reform der vorbeugenden bürgerlichen Rechtspflege in Oesterreich, 1900 str. 73 i nast.) i zezwala na przeniesienie notarjusza, choć tylko dla dobra służby, dopuszcza do notarjatu osoby, które nie pracują w zawodzie notarjalnym, a wyjątkowo nawet nie w zawodzie sądowym lub adwokackim, nadaje notarjuszom monopol sporządzania dokumentów publicznych, a także uwierzytelnienia, bo odbiera sądom te czynności, jakie na obszarach poaustrjackim i popruskim mogły spełniać obok notarjuszów, uznaje samorząd notarjalny, ale i daleko idący nadzór, dopuszcza udział notarjuszów w sądownictwie dyscyplinarnem, a w pierwszej instancji przyznaje im przewagę w obsadzie sądu dyscyplinarnego, zna tylko czysty notarjat, a więc nie dopuszcza łączenia go z adwokaturą (o tej kwestji por. Prischl, Advokatur und Anwaltschaft, 1888 str. 353, który oświadcza się przeciw łączeniu) i uchyla kaucję notarjalną, co do czynności zaś opiera się na projekcie Komisji Kodyfikacyjnej, a więc pośrednio na ustawie austrjackiej, a nie na przepisach zawartych w niemiec-

kiej ustawie z dnia 17. maja 1898 o aktach dobrej woli.

Przepisów o wynagrodzeniu nie zawiera ustawa, lecz pozostawia to Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, które oprzeć się powinno na taksie maksymalnej, a umowę dopuścić może tylko w wyjątkowych przypadkach (o tej kwestji por. Glass, Taksa notarjalna, str. 4 i nast.), jeżeli bowiem istnieje monopol sporządzania dokumentów publicznych, to nie podobna dopuścić do swobodnej umowy, lecz należy ustanowić stałe wynagrodzenie.

Ustawa nie rozszerzyła zakresu działania notarjuszów, w szczególności nie poszła za głosami, które chciałyby notarjuszom powierzyć czynności sądownictwa niespornego, w szczególności w sprawach spadkowych (por. o tem Paris, Zur Reform des oestr. Gerichtscommissariates und Notariates, 1896 str. 12 i nast. i Ott, który na str. 107 występuje przeciw rozszerzeniu uprawnień notarjuszów poza solemnizacją i weryfikacją), przeciw czemu wystąpił także projekt austrjacki z roku 1911 (por. Nr. 1045 der Beilagen zu den stenogr. Protokollen des Abgeordnetenhauses XXI. Session 1911 str. 91 i nast.). Tylko na obszarze poaustrjackim notarjusze będą nadal sprawować pewne czynności sądownictwa niespornego, a na obszarze porosyjskim spełniać mogą dalej czynności, dotyczące nieruchomości (por. o tej działalności notarjatu Flachs-

man, Anregungen für das neue Zürcherische Notariatsgesetz, 1898 str. 8 i nast.).

Zaznaczyć należy, że w odrodzonej Polsce nie żądano ani upaństwowienia notarjatu, ani też jego zniesienia, chociaż w b. Galicji często odzywały się głosy przeciw notarjatowi, które żądały zniesienia tej instytucji (por. Jaworski, Reforma notarjatu w Austrji, 1904 str. 39 i nast.).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1933 r.

(Dz. U. R. P. z d. 29/10 1933 r. Nr. 84, poz. 609)

Prawo o notarjacie.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

CZĘŚĆ PIERWSZA.

USTRÓJ NOTARJATU.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1.

Notarjusz jest funkcjonarjuszem publicznym[1])[2]), powołanym do sporządzania aktów i do-

kumentów[3]), którym strony obowiązane są[4]) lub pragną nadać znamię wiary publicznej [5])[6])[7]), oraz do spełniania innych czynności, zleconych mu przez prawo. [8])[9])[10])[11])

[1]) Notarjusz jest funkcjonarjuszem publicznym a raczej osobą zaufania publicznego (art. 223 § 1 k. p. c.) ale nie jest urzędnikiem państwowym, chociaż według art. 23 przy wykonywaniu swych czynności korzysta z ochrony prawnej, przysługującej urzędnikom państwowym i z tego powodu odnośnie notarjusza nie wchodzą w zastosowanie przepisy art. 134 i 135 k. k., gdy udzielono lub przyrzeczono udzielić korzyści majątkowej lub osobistej, aby skłonić notarjusza do naruszenia obowiązku albo udzielono wymienionej korzyści za naruszenie przez notarjusza obowiązku, dalej nie można do notarjuszów stosować przepisów art. 286 do 293 k. k., według których pewne czyny, popełnione podczas urzędowania, stanowią przestępstwo, nie można wreszcie z powodu zniesławienia notarjusza ścigać na wniosek przełożonej władzy a raczej organu, który sprawuje nadzór (art. 37 i 38), co odnośnie urzędnika jest możliwe po myśli art. 255 § 5 k. k., nie można też stosować art. 136 i 137 k. k., gdy ktoś, przywłaszczając sobie uprawnienia notarjusza, wykonywa tegoż czynności albo używa podstępnych zabiegów celem uzyskania stanowiska lub uprawnienia do wykonywania czynności notarjalnych, co w razie, gdyby notarjusz był urzędnikiem, podlegałoby karze według wymienionych przepisów.

[2]) Ze względu na to, że notarjusz nie jest urzędnikiem, nie można do jego czynności oraz do ich zaniedbania stosować tych przepisów, jakie się odnoszą

do urzędników, notarjusz odpowiada więc bezwzględnie za wyrządzoną w wykonywaniu swoich czynności szkodę a nie zachodzi potrzeba usiłowania uprzedniego poszukiwania jej u innej osoby (art. 43) i można też odszkodowania dochodzić przeciw notarjuszowi w drodze sądowej, zaś państwo nie jest za nią odpowiedzialne.

[3]) Przez akty rozumieć należy akty notarjalne (art. 81), przez dokumenty inne dokumenty, wymienione w art. 63, w szczególności protokóły (art. 100 i 105), poświadczenia (art. 94) i protesty (art. 106).

[4]) Poszczególne ustawy stanowią, kiedy akt pod sankcją nieważności musi być zawarty w formie notarjalnej a wtedy strony nie mogą go skutecznie zawrzeć w formie innej.

[5]) W wielu przypadkach strony mogą zawrzeć akt w formie ustnej albo muszą go zawrzeć w formie pisemnej, czy to pod sankcją nieważności, czy też w celach dowodowych, ale w tych przypadkach wolno im także zawrzeć akt w formie notarjalnej, aby mu nadać cechę publiczną, albo też osiągnąć korzyści, jakie ustawa przypisuje do aktu notarjalnego, jak w razie zbycia przedsiębiorstwa (art. 43 § 1 k. h.) albo też aby umożliwić sobie egzekucję (art. 527 L. 5 k. p. c.).

[6]) Z tego, że notarjusz według ustawy notarjalnej powołany jest do sporządzania aktów i dokumentów, które mają uzyskać znamię wiary publicznej, nie wynika, by notarjuszowi nie wolno było sporządzać dokumentu prywatnego, jeżeli bowiem jego działalność polega na sporządzaniu dokumentów, to wolno mu w przypadkach, w których prawo nie wymaga innej formy, ułożyć dokument, nie posiadający znamion wiary publicznej, niewątpliwie zaś jest to dopuszczalne

wtedy, gdy notarjusz ma stwierdzić własnoręczność podpisu, bo wtedy ma dokonać czynności, o której mowa w art. 94 L. 1, 69 § 2, przepis ustawy oznacza więc to tylko, że notarjuszowi przysługuje monopol sporządzania dokumentów, posiadających wiarę publiczną, takich dokumentów bowiem nie może sporządzać ani osoba prywatna, ani też sąd (por. art. 142 i 146).

[7]) Dokumentowi prywatnemu strony nie mogą nadać znamienia wiary publicznej przez to, że notarjusz umieszczony na nim podpis uwierzytelnia (art. 96 § 2), bo w tym przypadku znamię wiary publicznej posiada tylko poświadczenie notarjusza, ale nie dokument.

[8]) Według art. 15 L. 1 i 18 Rozp. Pr. Rzp. z dnia 27. października 1932 r. 44/812/1932 o uprawnieniach niektórych towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich oraz banków hipotecznych przy przeprowadzaniu egzekucji z nieruchomości przeprowadza notarjusz licytację nieruchomości; według kodeksu handlowego notarjusz może przeprowadzić sprzedaż rzeczy ruchomych lub papierów wartościowych w razie, gdy zastaw jest handlowym (art. 170 § 1 k. h.), dalej sprzedaż towaru na rachunek kupującego (art. 206 § 1 k. h.) lub towaru, którego kupujący nie zatrzymuje a sprzedający nie odbiera (art. 213 § 2 zdanie 2 k. h.) albo na żądanie komisanta (art. 235 k. h.) lub przewoźnika (art. 273 § 2 k. h.), według art. 483 § 2 k. p. c. można przez notarjusza wystosować zawiadomienie o wyznaczeniu sędziego polubownego i wezwanie o tegoż wyznaczenie.

[9]) Na obszarze sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie spełnia

notarjusz czynności komisarza sądowego podług rozdziału XIII ustawy notarjalnej z dnia 21. maja 1855 (dz. u. p. austr. Nr. 94), utrzymanego w mocy art. 137.

[10]) Notarjuszowi nie wolno zastępować stron w postępowaniu sądowem, czy to procesowem, czy też niespornem, egzekucyjnem, upadłościowem i t. d., wolno mu jednak tam, gdzie w związku z czynnością jego wnieść należy prośbę do sądu, jak np. o wpis do księgi gruntowej lub do rejestru handlowego, ułożyć podanie i wnieść je do sądu.

[11]) Notarjusz jako „funkcjonarjusz publiczny" ma obowiązek spisania dokumentu, któremu strony obowiązane są lub pragną nadać znamię wiary publicznej (art. 81 i nast.), ma też na żądanie obowiązek dokonać innej czynności (art. 94 i nast., 101 i nast., 103 i nast., 106, 107 i nast.), a tylko wyjątkowo może odmówić udziału; ten obowiązek notarjusza jest publiczno-prawnym, ale z tego obowiązku może powstać roszczenie prywatno-prawne, jak o odszkodowanie w razie, gdy notarjusz odmawia czynności lub za późno jej dokonuje, dalej może się wyłonić stosunek prywatno-prawny w chwili, gdy notarjusz podjął się czynności, bo wtedy ma prawo prywatne do wynagrodzenia (art. 24 § 1, 79), ale także odpowiada za szkodę w razie, gdy ponosi winę (art. 43 § 1).

Art. 2.

Liczbę notarjuszów oraz ich siedziby w okręgu każdego sądu okręgowego oznacza Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzeń.[1])

[1]) Por. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 31. października 1933 r. 88/685/1933 o ustaleniu ilości

stanowisk notarjuszów i ich siedzib urzędowych oraz obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24. listopada 1933 r. 93/718/1933, zawierające sprostowanie błędu.

Art. 3.

§ 1. Notarjusz pełni swe czynności w okręgu sądu okręgowego, w którym ma siedzibę[1])[2])[3]), bez względu na miejsce zamieszkania osób i położenie miejscowości, których dana czynność dotyczy.[4])

§ 2. Czynność, zdziałana przez notarjusza poza okręgiem sądu okręgowego, nie ma mocy czynności notarjalnej.[5])[6])[7])

[1]) Notarjusza mianuje się dla okręgu sądu okręgowego, ale z pewną siedzibą, która mieści się tam, gdzie się znajduje sąd okręgowy albo sąd grodzki; można mu jednak oznaczyć siedzibę także poza miejscowością, w której znajduje się sąd grodzki; notarjusz może skutecznie dokonać czynności nietylko w swojej siedzibie i nietylko w obrębie sądu grodzkiego, w którego okręgu znajduje się jego siedziba, lecz także w innej miejscowości, byle tylko nie znajdowała się ona poza obrębem sądu okręgowego, w którego obrębie ma siedzibę.

[2]) Z przepisu, że zdziałana poza siedzibą, ale w obrębie sądu okręgowego, czynność notarjalna jest skuteczna, nie podobna wnosić, że notarjuszowi wolno jej dokonywać poza obrębem sądu grodzkiego, w którego okręgu znajduje się jego siedziba; przyjąć tego nie można wobec przepisu art. 19, który notarjuszowi nakazuje sprawować czynności w kancelarii, a w miarę potrzeby poza kancelarją, zaś w przypadkach

niecierpiących zwłoki także w godzinach pozaurzędowych, z czego wynika, że działalność poza siedzibą sądu grodzkiego jest niedozwolona, chociaż ważna. Tylko wtedy uznać należy, że notarjusz może zdziałać czynności poza obrębem sądu grodzkiego, w którego okręgu ma siedzibę, jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo w zwłoce, jak w przypadku, gdy do sporządzenia aktu przez niebezpiecznie chorego, w szczególności do spisania rozporządzenia ostatniej woli, wzywa się notarjusza, w godzinach pozaurzędowych bawiącego poza siedzibą z powodu, że wezwanie innego notarjusza jest utrudnione, a zwłoka grozi niebezpieczeństwem.

[3]) Czynność, zdziałana przez notarjusza poza okręgiem sądu okręgowego, jest nieważna, jeżeli według ustawy do jej ważności wymagany jest akt notarjalny; w innych przypadkach dokument ma charakter dokumentu prywatnego, ale przyjąć należy, że data, umieszczona na takim dokumencie, ma być uważana za pewną, chociaż stwierdził ją notarjusz nieuprawniony do działania.

[4]) Notarjusz, mający siedzibę w miejscowości nad morzem, ma prawo sporządzania aktów także na okrętach handlowych polskich lub obcych, o ile nie znajdują się na morzu otwartem, lecz w pasie przybrzeżnym, graniczącym z obszarem sądu okręgowego, w obrębie którego znajduje się jego siedziba; może też działać w budynku zastępstwa dyplomatycznego obcego państwa, o ile reprezentant tegoż na to zezwala, bo tego budynku nie można uważać za terytorjum obce, chociaż przyznane mu są pewne przywileje.

[5]) Ze względu na trudność stwierdzenia miejsca działania, notarjusz nie powinien dokonywać czynności w wagonie kolejowym lub na statku śródlądowym,

znajdującym się w ruchu, albo na statku powietrznym, akt zdziałany będzie miał jednak znaczenie czynności notarjalnej, jeżeli stwierdzi się ponad wszelką wątpliwość, że pociąg kolejowy lub statek znajdował się na obszarze sądu okręgowego, w obrębie którego notarjusz ma swoją siedzibę albo w słupie powietrznym, znajdującym się nad tymże obszarem.

[6]) Notarjusz nie może w swojej kancelarji uwierzytelnić podpisu, który umieszczono lub uznano wobec niego poza obrębem sądu okręgowego, w którym ma siedzibę, w szczególności zagranicą, nie podobna bowiem przyjąć, że w razie uwierzytelnienia dokonuje się aktu w obrębie sądu okręgowego, gdyż akt polega nietylko na uwierzytelnieniu, lecz także na położeniu lub uznaniu podpisu; natomiast akt, zdziałany przez notarjusza w obrębie sądu okręgowego, nie jest pozbawiony mocy czynności notarjalnej dlatego, że notarjusz otrzymał informację poza obrębem sądu okręgowego lub też że tamże badał stan rzeczy, jak księgę gruntową, rejestr handlowy i t. p.

[7]) Notarjusz, który mimo zamianowania nie objął jeszcze stanowiska (art. 9 §§ 1 i 2), albo został zawieszony w urzędowaniu lub zwolniony ze stanowiska, bądź to wskutek przeniesienia do okręgu innego sądu okręgowego (art. 9 § 2), bądź z powodu utraty stanowiska (art. 13 § 1), nie może skutecznie dokonać czynności, bo albo jeszcze albo już nie jest notarjuszem, uprawnionym do działania w obrębie danego sądu okręgowego, natomiast notarjusz, który otrzymał urlop (art. 15 § 2, 20 § 2), ma prawo dokonywać czynności, a tak samo notarjusz, któremu wyznaczono zastępcę z powodu, że jest nieobecny lub chory (art. 20 § 3), bo taki notarjusz wprawdzie nie wykonuje czynności, ale jest do niej uprawniony, zaczem

pod każdym względem skutecznym jest akt, zdziałany przez notarjusza w czasie jego urlopu i w czasie, kiedy go zresztą zastępuje wyznaczony do zastępstwa asesor notarjalny; osoba, która nie ma prawa działać w miejscu dokonania czynności, nie odpowiada jak notarjusz (art. 43 §§ 1 i 2), ale odpowiada jak każda trzecia osoba, która wyrządziła szkodę.

Art. 4.

§ 1. Językiem urzędowania notarjatu jest język polski.[1])

§ 2. Używanie innych języków określają przepisy szczególne.[2])[3])[4])

[1]) Por. art. 68 §§ 1 i 2, 73.

[2]) Według art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 31. lipca 1924 r. 78/757/1924 o języku urzędowania sądów, urzędów prokuratorskich i notarjatu, notarjuszowi wolno, na żądanie, sporządzić akty prawne między żyjącymi i na wypadek śmierci w języku macierzystym strony, o ile ona jest uprawniona do używania tego języka w sądach pierwszej instancji, położonych na obszarze, gdzie notarjusz ma swoją siedzibę i akt sporządza; według art. 3 cyt. ust. uprawnieni są obywatele polscy narodowości ruskiej do używania języka ruskiego (rusińskiego) w sądach mających siedzibę w okręgu sądu apelacyjnego lwowskiego oraz w województwach wołyńskiem i poleskiem, obywatele polscy narodowości białoruskiej do używania języka białoruskiego w sądach na obszarze województw poleskiego, nowogrodzkiego i wileńskiego oraz powiatów grodzieńskiego i wołkowyskiego w województwie białostoskiem, obywatele polscy narodowości litewskiej używać

mogą języka litewskiego w sądach, mających siedzibę na obszarach powiatu święciańskiego i gmin z większością litewską dawnego powiatu trockiego; według art. 2 ustawy z dnia 31 marca 1925 r. 32/226/1925 o języku urzędowym sądów, urzędów prokuratorskich i notarjuszy w okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu wolno obywatelom polskim, a według art. 14 także obywatelom Wolnego Miasta Gdańska, na obszarze sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz w górnośląskiej części sądu apelacyjnego w Katowicach używać wobec notarjuszów języka niemieckiego.

[3]) Akt, sporządzony w języku innym, niż polskim, dopuszczonym w sądzie siedziby notarjusza, jest oryginałem, zaczem nie można stosować przepisów art. 68 § 1 zdanie 2 i § 2 oraz art. 73, tłumaczenie na język polski uznać więc wypada jako zbędne; jeżeli notarjusz nie zna języka stron, akt powinien spisać w języku polskim, a w razie, gdy strona nie zna tego języka, ma przybrać tłumacza (art. 73).

[4]) Jeżeli notarjusz ma sporządzić akt między osobą, której wolno się posługiwać innym językiem, dopuszczonym w sądzie jego siedziby, a osobą, której to prawo nie przysługuje, akt należy sporządzić w języku polskim, a jeżeli strona nie zna języka polskiego, należy postąpić po myśli art. 68 § 2 i art. 73.

Art. 5.

Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości określą[1]):

1) wzór pieczęci z godłem państwowem, jakiej używać mają notarjusze i organa izb notarjalnych[2])[3]);

2) wynagrodzenie notarjuszów za wykonywanie poszczególnych czynności.

[1]) Ze względu na to, że pozostawia się rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości określenie wzoru pieczęci notarjuszy i izb notarjalnych oraz wynagrodzenia, można wydane rozporządzenie ministralne później zmienić tym samym trybem.

[2]) Pieczęć urzędowa musi być dla każdego notarjusza i dla każdej izby jednakowa.

[3]) Por. Rozp. Ministra Sprawiedliwości z 31. października 1933 r. 88/686/1933 o pieczęciach notarjusza i organów izb notarjalnych.

Rozdział II.

Objęcie i zmiana stanowiska notarjusza.

Art. 6.

Notarjuszów mianuje Minister Sprawiedliwości.[1])[2])[3])

[1]) Na opróżnione stanowisko notarjusza nie rozpisuje się konkursu.

[2]) Przed mianowaniem notarjusza Minister Sprawiedliwości nie ma obowiązku zasięgać opinji prezesa sądu apelacyjnego lub sądów okręgowych oraz opinji rady notarjalnej co do osoby, którą ma się mianować; może to jednak uczynić i postanowić, że podania o nadanie stanowiska notarjusza mają być złożone, czy to radzie notarjalnej, czy prezesowi sądu okręgowego lub apelacyjnego.

[3]) Notarjusza mianuje się na czas jego życia, nie jest więc dopuszczalne zamianowanie na pewien okres,

jak np. na rok, dwa lub pięć lat, a zobowiązanie się notarjusza, że po upływie tego okresu zwolni swoje stanowisko (art. 12 § 1 L. 1), jest pozbawione mocy prawnej.

Art. 7.

Na stanowisko notarjusza może być mianowany ten, kto[1]):

1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich[2]);

2) jest nieskazitelnego charakteru[3]);

3) ma trzydzieści lat ukończonych;

4) włada językiem polskim w słowie i piśmie;

5) ukończył uniwersyteckie studja prawnicze z przepisanemi w Polsce egzaminami[4]);

6) odbył aplikację notarjalną[5]);

7) złożył egzamin notarjalny.[6])[7])

[1]) Art. 7 zawiera zasady, odpowiadające art. 82 Rozp. Prez. Rzp. z dnia 6. lutego 1928 r. 12/93/1928 o ustroju sądów powszechnych i art. 9 Rozp. Pr. Rzp. z dnia 7. października 1932 r. 86/733/1932 o ustroju adwokatury.

[2]) Przez zamianowanie notarjuszem nie nabywa się obywatelstwa polskiego, bo notarjusz nie jest urzędnikiem, nie można więc stosować art. 4 L. 5 ustawy z dnia 20. stycznia 1920 r. 7/44/1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego.

[3]) Nie zachodzi nieskazitelność charakteru, jeżeli dana osoba dopuściła się czynu nieetycznego i wskutek tego nie zasługuje na zaufanie; nie można zaś tego przyjąć, jeżeli na stanowisku, jakie poprzód zajmo-

wała, zaniedbywała swoje obowiązki, bo wprawdzie w tym przypadku nie powinno się jej powierzyć czynności notarjusza, ale nie podobna uznać ją jako nie posiadającą nieskazitelnego charakteru.

[4]) Uniwersyteckie studja prawnicze nie muszą być w Polsce ukończone a tak samo egzaminy nie muszą być w Polsce złożone, wystarcza nostryfikacja zagranicznych świadectw (§ 5 Rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 3. kwietnia 1924 r. 9/84/1924 w przedmiocie nostryfikacji zagranicznych dyplomów naukowych).

[5]) Por. art. 58.

[6]) Por. art. 59.

[7]) Zamianowanie notarjusza mimo braku wymogów, wymienionych w art. 7 lub 8 §§ 1 i 2 jest ważne, bo nominacja pokrywa braki, a notarjusza można usunąć tylko w drodze karnej lub dyscyplinarnej; czynności, dokonane przez notarjusza, którego zamianowano mimo braku wymogów ustawowych, są ważne, bo o tem, czy jest notarjuszem, rozstrzyga wyłącznie nominacja.

Art. 8.

§ 1. Od aplikacji i egzaminu notarjalnego wolne są osoby, które pozostawały co najmniej pięć lat[1]) na stanowiskach sędziów i prokuratorów.[2])

§ 2. W przypadkach wyjątkowych może być mianowany na stanowisko notarjusza ten, kto ze względu na kwalifikacje osobiste[3]) i działalność w służbie publicznej daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków notarjusza[4]); osoba taka

powinna złożyć uprzednio[5]) egzamin notarjalny[6]), a przed jej mianowaniem należy nadto uzyskać zgodę Prezesa Rady Ministrów.[7])

[1]) Uwzględnia się tylko czas, przez który dana osoba pozostawała na czynnem stanowisku sędziego lub prokuratora, czy to w sądzie cywilnym, czy też wojskowym, nie zaś czas, przez który była w stanie nieczynnym, bo wtedy nie zajmowała stanowiska, o którem w ustawie mowa, zaczem sędzia lub prokurator, który wykazuje wprawdzie conajmniej pięć lat służby, ale z tego mniejszy okres służby czynnej, nie jest wolny od aplikacji i egzaminu notarjalnego; wynika to z istoty rzeczy, bo ustawa uznaje aplikację i egzamin za zbędne tylko wtedy, gdy dana osoba przez pewien czas rzeczywiście wykonywała funkcje prawnicze i wskutek tego ma odpowiednie doświadczenie.

[2]) Nie wlicza się w pięciolecie czasu, przez który osoba była asesorem sądowym po myśli art. 260 § 1 pr. o ustr. sąd. pow. w brzmieniu ustawy z dnia 4. marca 1929 r. 5/43/1929, chociażby jej powierzono pełnienie czynności sędziowskich.

[3]) Wobec tego, że w ustawie mowa o rękojmi należytego wykonywania obowiązków, przyjąć należy, że pojęciem kwalifikacyj osobistych objęte jest tak odpowiednie wykształcenie prawnicze, jak i nieskazitelność charakteru (art. 7 § 2 i 5), niepodobna zaś przyjąć, by osoba, która nie posiada studjów prawniczych i nie złożyła przepisanych egzaminów, mogła być zamianowana notarjuszem.

[4]) Warunki, o których mowa w art. 7 L. 1, 3 i 4, muszą zachodzić także w przypadku art. 8 § 2, wskutek czego ułatwienie dotyczy tylko zwolnienia od aplikacji notarjalnej.

[5]) Ze słowa „uprzednio" nie można wnosić, by osoba, o której mowa w art. 8 § 2, złożyć miała egzamin przed zamianowaniem, bo według art. 59 § 1 egzamin notarjalny składa się po odbyciu aplikacji, zaczem rada notarjalna nie może do egzaminu dopuścić tego, kto nie posiada przepisanych w art. 7 L. 1—6 kwalifikacyj; przyjąć więc należy, że najpierw następuje zamianowanie a dopiero potem złożenie egzaminu, przeciw czemu nie przemawia słowo „nadto", bo to wskazuje jedynie na to, że o zamianowaniu nie decyduje jeszcze sam Minister Sprawiedliwości, ale nie dowodzi, by przed zamianowaniem należało złożyć egzamin notarjalny. Kto zajmie stanowisko, że egzamin należy złożyć przed zamianowaniem, powinien przyjąć, że Minister Sprawiedliwości dopuszcza osobę, wymienioną w art. 8 § 2 do egzaminu notarjalnego i że rada notarjalna musi przeprowadzić egzamin, poczem dopiero ma być uzyskana zgoda Prezesa Rady Ministrów na zamianowanie i następuje nominacja, chociaż nie musi ona nastąpić, wskutek czego w tym przypadku ten, kto złożył egzamin notarjalny, nie ma być uważany za asesora notarjalnego (art. 60 § 1) i nie może być uprawniony do zastępowania notarjusza (art. 60 § 2).

[6]) Egzamin notarjalny powinien złożyć także były sędzia lub prokurator, jeżeli przez pięć lat nie pozostawał na stanowisku, dalej osoba, która złożyła egzamin adwokacki lub wykazuje się służbą referendarską w Generalnej Prokuratorji Rzp. P., wreszcie docent lub profesor prawa w szkole akademickiej, chociaż może zostać sędzią bez aplikacji sądowej i egzaminu sędziowskiego (art. 83 lit. a pr. o ustr. sąd. pow.) i adwokatem bez aplikacji i egzaminu adwokackiego (art. 11 L. 1 pr. o ustr. adw.) a zwyczajny profesor

prawa nawet sędzią Sądu Najwyższego (art. 89 lit. a pr. o ustr. sąd. pow.).

[7]) Przepis art. 8 § 2 ost. zdanie jest porządkowym, zaczem nominacja bez zgody Prezesa Rady Ministrów jest ważną i nie można badać po nominacji, czy zgodę uzyskano, co jest doniosłe w przypadkach, które nasuwają wątpliwości co do tego, czy zachodzą wszelkie warunki z art. 7, 13, 137, 139 § 2 i 145.

Art. 9.

§ 1. Notarjusz powinien zgłosić się[1]) w celu objęcia stanowiska do prezesa właściwego sądu okręgowego w ciągu dni czternastu od dnia otrzymania urzędowego zawiadomienia o mianowaniu.[2])

§ 2. Notarjusz, który przechodzi z jednego stanowiska notarjalnego na drugie, tudzież osoba, która przechodzi z innego stanowiska w służbie państwowej na stanowisko notarjusza, powinni zgłosić się celem objęcia nowego stanowiska w ciągu dni czternastu od dnia zwolnienia od obowiązków poprzednich.[3])[4])

§ 3. Nieusprawiedliwione niezgłoszenie się[5]) w terminie daje Ministrowi Sprawiedliwości prawo do unieważnienia nominacji.[6])[7])

[1]) Osoba, którą zamianowano, nie może żądać wyznaczenia jej terminu do namysłu, czy ma objąć stanowisko notarjusza wogóle, lub tylko w danej miejscowości; może ona tylko prosić o odroczenie terminu do zgłoszenia się u prezesa sądu okręgowego, przyczem ma podać przyczyny zwłoki.

[2]) Także osoba, zamianowana notarjuszem po myśli art. 8 § 2, ma się zgłosić w przeciągu dni czternastu od otrzymania urzędowego zawiadomienia o zamianowaniu u prezesa sądu okręgowego a zarazem w tym samym czasie do egzaminu notarjalnego, po złożeniu zaś egzaminu znowu u prezesa sądu okręgowego; przyjąć należy, że w razie, gdyby zamianowany nie zgłosił się do egzaminu notarjalnego albo egzamin jego wypadł niepomyślnie (art. 59 § 4), Minister Sprawiedliwości ma prawo unieważnić nominację (art. 9 § 3).

[3]) Zgłoszenie się ma na celu zawiadomienie o objęciu urzędowania, zgłoszenie przed zwolnieniem z obowiązków poprzednich jest więc bez znaczenia.

[4]) W razie przejścia z jednego stanowiska na drugie należy się zgłosić u prezesa sądu okręgowego, w obrębie którego znajduje się nowa siedziba notarjusza; zgłoszenie jest potrzebne nawet wtedy, gdy tak poprzednia, jak i nowa siedziba znajduje się w obrębie tego samego sądu okręgowego.

[5]) Usprawiedliwionem jest niezgłoszenie się w razie choroby zamianowanego albo konieczności załatwienia spraw osobistych lub rodzinnych.

[6]) Z art. 9 § 2 wynika, że Minister Sprawiedliwości może odroczyć termin zgłoszenia, nie może zaś tego uczynić prezes sądu okręgowego; jest to doniosłe zwłaszcza u osób, wymienionych w art. 8 § 2, bo te mają wprzód złożyć egzamin notarjalny.

[7]) Samo zgłoszenie się notarjusza nie wystarcza, lecz ponadto ma on rozpocząć urzędowanie, zaczem także w razie, gdyby tego nie uczynił, Minister Sprawiedliwości może unieważnić nominację, nie można więc przyjąć, by w tym przypadku notarjusz za uchy-

bienie służbowe odpowiadał tylko dyscyplinarnie (art. 44).

Art. 10.

§ 1. Obejmując stanowisko, notarjusz składa wobec prezesa sądu okręgowego przysięgę według roty następującej:

„Pomny dobra Państwa i godności powierzonego mi stanowiska, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu i Wszechwiedzącemu, że obowiązki notarjusza spełniać będę zgodnie z prawem i słusznością, władzom przełożonym okazywać będę posłuch i poszanowanie, a w postępowaniu swem kierować się będę zasadami honoru i uczciwości".[1])[2])

§ 2. Notarjusz, przechodzący z jednego stanowiska notarjalnego na drugie, ponownej przysięgi nie składa.

[1]) Przysięga notarjusza jest co do treści równa ślubowaniu adwokata (art. 12 Rozp. Pr. Rzp. z dnia 7. października 1932 r. 86/733/1932 prawa o ustroju adwokatury), ale w tem ostatniem brak słowa „posłuch".

[2]) Przysięgę składa się w formie religijnej, przyczem także należy odpowiednio stosować przepisy art. 299 §§ 2 i 3 k. p. c. oraz Rozp. Pr. Rzp. z dnia 25. czerwca 1929 r. 47/383/1929, które dotyczy przyięgi osób wyznania innego, niż chrześcijańskie oraz mojżeszowe.

Art. 11.

§ 1. W razie zwinięcia stanowiska notarjusza w określonej miejscowości Minister Sprawiedliwości przenosi do innej miejscowości notarjusza, który zajmował to stanowisko.[1])

§ 2. W razie zmniejszenia liczby stanowisk notarjuszów w określonej miejscowości Minister Sprawiedliwości przenosi na inne miejsce ilość notarjuszów, przekraczającą normę ustalonych dla danej miejscowości stanowisk notarjalnych.[2])

[1]) Zwinięcie sądu lub przeniesienie tegoż siedziby nie powoduje jeszcze samo przez się zwinięcia stanowiska notarjusza a przeniesienie siedziby sądu i połączone z tem zwinięcie stanowiska notarjusza w miejscowości, w której znajduje się siedziba sądu, nie nadaje jeszcze notarjuszowi prawa do objęcia stanowiska w nowej siedzibie sądowej.

[2]) W przypadkach, wymienionych w art. 11 §§ 1 i 2, notarjusz ma prawo do nadania mu stanowiska w innej miejscowości, nie można go więc całkowicie zwolnić ze stanowiska notarjusza.

Art. 12.

§ 1. Minister Sprawiedliwości zwalnia notarjusza ze stanowiska:

1) na własne żądanie[1])[2]);

2) gdy z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby[3]);

3) w razie utraty z mocy wyroku sądowego praw cywilnych lub obywatelskich, albo ograniczenia w korzystaniu z tych praw[4]);

4) wskutek wyroku dyscyplinarnego.[5])

§ 2. Tryb postępowania przy zwalnianiu notarjusza w przypadkach, wymienionych w § 1 pkt. 2), określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.[6])

§ 3. Minister Sprawiedliwości może dla dobra służby[7]) przenieść notarjusza na inne miejsce na wniosek rady notarjalnej lub na wniosek prezesa sądu apelacyjnego.[8]) Przed wydaniem zarządzenia o przeniesieniu należy dać notarjuszowi możność złożenia wyjaśnień.[9])[10])[11])

[1]) Samo oświadczenie notarjusza, że składa swój urząd, nie powoduje jeszcze utraty stanowiska, notarjusz ma więc pełnić swoje obowiązki dopóty, dopóki go nie zwolniono, zaczem w razie, gdyby tego nie uczynił, odpowiada dyscyplinarnie a stronom majątkowo.

[2]) Zrzeczenie się stanowiska po wszczęciu postępowania dyscyplinarnego nie ma wpływu na dalszy tok tego postępowania (art. 52), w tym więc przypadku Minister Sprawiedliwości nie może notarjusza zwolnić ze stanowiska przed ukończeniem postępowania.

[3]) Przejściowa niezdolność do służby nie uzasadnia zwolnienia notarjusza, lecz tylko udzielenie mu urlopu i wyznaczenie zastępcy (art. 20 § 2 i 3).

[4]) Por. art. 47 §§ 1 i 2 k. k.

[5]) Por. art. 45 lit. d., 46 § 4.

[6]) Rozp. Min. Sprawiedliwości z dnia 28. gru-

dnia 1933 r. 103/803/1933 o trybie postępowania przy zwalnianiu notarjuszów trwale niezdolnych do służby, stanowi, że postępowanie w sprawie zwolnienia notarjusza ze stanowiska z powodu ułomności cielesnej lub z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych prezes sądu apelacyjnego wszczyna z inicjatywy własnej albo na wniosek prezesa właściwego sądu okręgowego lub rady notarjalnej; wniosek i postanowienie prezesa sądu apelacyjnego powinny zawierać uzasadnienie, wyjaśniające okoliczności, dla których notarjusza należy zwolnić ze stanowiska, a o wszczęciu postępowania należy zawiadomić Ministra Sprawiedliwości, właściwego prezesa sądu okręgowego i radę notarjalną, odpis zaś postanowienia należy doręczyć notarjuszowi. Na skutek postanowienia prezesa sądu apelacyjnego, przeprowadza się postępowanie przygotowawcze przez wyznaczonego przez prezesa sądu apelacyjnego sędziego sądu apelacyjnego lub właściwego sądu okręgowego, a celem tego postępowania jest stwierdzenie, czy zachodzą warunki zwolnienia notarjusza. Jeżeli powodem uznania notarjusza za niezdolnego do służby jest upadek sił umysłowych, przed rozpoczęciem postępowania przygotowawczego należy wyznaczyć mu z grona notarjuszów lub adwokatów obrońcę z urzędu, aż do czasu ustanowienia przezeń obrońcy z wyboru; jakkolwiek o tem postanowienie nie wspomina, to jednak przyjąć należy, że notarjusz może wybrać obrońcę także w przypadku, gdy powodem wdrożenia postępowania jest ułomność cielesna lub upadek sił fizycznych. Sędzia, prowadzący postępowanie przygotowawcze, wzywa notarjusza do stawienia się przed wojewódzką komisję lekarską celem poddania się badaniu; badanie przeprowadza komisja pierwszej instancji, a gdy orzeczenie jej nie jest

jednomyślne lub budzi wątpliwości, należy powołać do stwierdzenia trwałej niezdolności do służby wojewódzką komisję drugiej instancji. Jeżeli notarjusz nie stawi się przed komisją lekarską, zawiadomi o tem sędzia prezesa sądu apelacyjnego celem wszczęcia przeciw niemu postępowania dyscyplinarnego. Postępowanie umarza prezes sądu apelacyjnego, jeżeli postępowanie przygotowawcze nie stwierdziło warunków zwolnienia notarjusza, i o tem uwiadamia te osoby, które należy uwiadomić o wszczęciu postępowania, w razie zaś stwierdzenia warunków do zwolnienia notarjusza prezes sądu apelacyjnego zarządza przedstawienie wyników postępowania przygotowawczego notarjuszowi lub jego obrońcy, pozostawiając mu zarazem termin dwutygodniowy do złożenia podania o zrzeczenie się stanowiska; jeżeli w tym terminie notarjusz nie złoży podania, prezes sądu apelacyjnego prześle akta postępowania ze swą opinją Ministrowi Sprawiedliwości. Rozporządzenie nic nie wspomina o tem, co w razie wdrożenia postępowania dyscyplinarnego ma się stać z dalszem postępowaniem, prowadzonem w celu stwierdzenia niezdolności notarjusza; przyjąć należy, że narazie to postępowanie nie ma być prowadzone, a zatem ma ulec zawieszeniu. Jeżeli sąd dyscyplinarny skarze notarjusza na pozbawienie stanowiska, dalsze prowadzenie postępowania w celu stwierdzenia niezdolności jest zbędne i dlatego nie ma być podjęte, lecz umorzone. Jeżeli jednak sąd dyscyplinarny nie pozbawi notarjusza stanowiska z powodu odmowy jawienia się przed komisją lekarską i orzeknie inną karę, wymienioną w art. 45, powstaje pytanie, co ma nastąpić w postępowaniu, które wdrożono w celu stwierdzenia niezdolności, a to tembardziej, że sąd dy-

scyplinarny nie może badać, czy notarjusz jest trwale niezdolny do służby i nie może co do tego wydać orzeczenia, zachodzi więc luka w rozporządzeniu, a celem jej wypełnienia należy przyjąć, że po ukończeniu postępowania dyscyplinarnego podejmuje się postępowanie w celu stwierdzenia niezdolności do służby i że Minister Sprawiedliwości orzeka według uznania, czy zachodzi niezdolność, czy więc notarjusza należy pozbawić stanowiska.

[7]) Przez dobro służby rozumieć należy moment objektywny a nie subjektywny, przeniesienie nie jest więc dopuszczalne ze względu na osobę notarjusza, jak np. z powodu jego narodowości, wyznania, poglądów politycznych lub społecznych i t. p.; z tej zasady wynika, że kwestję, czy dobro służby wymaga przeniesienia notarjusza, ocenia Minister Sprawiedliwości swobodnie, nie może jednak przyjąć względu na dobro służby, jeżeli zachodzą tylko okoliczności osobistej natury.

[8]) Bez wniosku nie może Minister Sprawiedliwości przenieść notarjusza, nie może więc wezwać Rady notarjalnej lub prezesa sądu apelacyjnego do zgłoszenia wniosku.

[9]) Wyjaśnień ma żądać od notarjusza Minister Sprawiedliwości, a nie rada notarjalna lub prezes sądu apelacyjnego przed zgłoszeniem wniosku o przeniesienie; w wezwaniu należy dokładnie podać okoliczności, dla których przeniesienie ma być zarządzone.

[10]) Wyjaśnień udziela notarjusz pisemnie, a nie ustnie.

[11]) Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane po myśli art. 12 § 3, jest administracyjnem, i dlatego ze względu na brak przepisu podobnego do mieszczącego się w art. 41 § 2 i 42 § 4, należy przyjąć, że można się odwołać do Najw. Trybunału Administracyjnego z powodu, że nie dano notarjuszowi możności złożenia wyjaśnień, że więc postępowanie jest niedokładne, lub też z powodu, że przeniesienie nastąpiło nie „dla dobra służby", lecz z przyczyn osobistych, przyczem jednak nie podobna kwestjonować swobodnej oceny Min. Sprawiedliwości (art. 6 L. 2 Rozp. Prez. Rzp. z dnia 27. października 1932 r. 94/806/1932 o Najwyższym Trybunale Administracyjnym).

Rozdział III.

Obowiązki i prawa notarjuszów.

Art. 13.

Notarjusz powinien spełniać swe obowiązki zgodnie z prawem[1]) i sumieniem, oraz strzec powagi i godności swego stanowiska.[2])

[1]) Jeżeli wskutek niespełnienia lub nienależytego spełnienia obowiązków wynikła szkoda, notarjusz odpowiada majątkowo (art. 43); odpowiada więc, jeżeli nie dokonuje potrzebnego aktu, jak np. gdy nie zakłada potrzebnego protestu wekslowego albo nie sporządza aktu notarjalnego w przypadku, w którym tego ustawa pod nieważnością wymaga, gdy przy dokonaniu czynności, jak np. spisaniu aktu notarjalnego lub

założeniu protestu, nie zachowuje przepisanych formalności albo czynności dokonuje za późno i wskutek tego strona narażona jest na szkodę, gdy wskutek niebalstwa notarjusza ginie pewien akt, np. weksel lub czek, wskutek czego amortyzacja jest konieczną i t. p.

[2]) Por. art. 44.

Art. 14.

§ 1. Notarjusz obowiązany jest zachować w tajemnicy okoliczności, o których powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko.[1])[2])

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje w przypadkach prawem przewidzianych, oraz gdy notarjusz składa zeznania jako świadek przed sądem.[3])

[1]) Notarjuszowi nie wolno wyjawić ani treści czynności, przez niego dokonanej, ani też okoliczności, że czynność zdziałano (art. 69).

[2]) Z tego, że notarjusz ma zachować w tajemnicy okoliczności, o których powziął wiadomość ze względu na swoje stanowisko, wynika, że nie wolno mu tych okoliczności wyjawić nawet wówczas, gdy do aktu nie doszło bądź dlatego, że odmówił zdziałania czynności, bądź też dlatego, że strona zaniechała zamiaru jej dokonania.

[3]) Jako świadek nie może notarjusz odmówić zeznań z powołaniem się na art. 285 § 1 kpc. i art. 103 k. p. k.

Art. 15.

§ 1. Notarjuszowi nie wolno obok piastowanego stanowiska zajmować żadnego urzędu państwowego[1]), z wyjątkiem stanowisk: profesora, docenta lub lektora w szkołach akademickich[2])[3])[4]), jeżeli zajmowanie takiego stanowiska nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków urzędowych.[5])[6])

§ 2. Notarjusz, wybrany na posła do Sejmu Rzeczypospolitej lub członka Senatu, otrzymuje od prezesa sądu apelacyjnego urlop na czas trwania mandatu[7]) oraz upoważnienie dla jednego z asesorów notarjalnych okręgu sądu apelacyjnego do zastępowania go w tym czasie.[8])

[1]) Notarjusz z chwilą, gdy obejmuje urząd państwowy, traci swoje stanowisko, traci je więc także, gdy zostaje ministrem lub podsekretarzem stanu, jednak objęcie stanowiska profesora w szkole akademickiej samo przez się nie powoduje utraty notarjatu.

[2]) Notarjusz może być nietylko profesorem, docentem lub lektorem, lecz także nauczycielem nieakademickim w szkole akademickiej lub zastępcą profesora, może też objąć wykłady zlecone (art. 28 ustęp 1 lit. b i 87 ustawy z dnia 15. marca 1933 r. 29/247/1933 o szkołach akademickich) a wreszcie może objąć stanowisko asystenta.

[3]) Notarjusz nie musi być zajętym w nauce prawa, lecz może być w szkole akademickiej zatrudnionym także w dziale innym, nawet z prawem nic wspólnego nie mającym, jak np. w naukach przyrodniczych, matematyce, geografji, lingwistyce, literaturze i t. p.

[4]) Notarjusz może zajmować stanowisko nietylko w państwowej szkole akademickiej (art. 2 ust. o szk. akad.), choćby nawet na studjum specjalnem (art. 21 ust. o szk. akad.), lecz także w prywatnej szkole akademickiej (art. 54 ust. o szkoł. akad.), może też zajmować stanowisko w szkole innej, w szczególności w średniej, ale tylko wtedy, gdy to licuje z powagą i godnością jego stanowiska (art. 16 zd. 1).

[5]) Jeżeliby zajmowanie stanowiska w szkole akademickiej przeszkadzało notarjuszowi w pełnieniu obowiązków, nie może go przyjąć a w razie przyjęcia powinien je złożyć, gdyż inaczej można przeciw notarjuszowi wystąpić po myśli art. 44; o tem, czy zachodzi przeszkoda, rozstrzyga prezes sądu okręgowego (anal. art. 17), który jednak nie może przyjąć przeszkody, gdy nauczanie ma się odbywać w godzinach pozaurzędowych notarjusza.

[6]) Wobec przepisu art. 15 § 1, art. 16 zdanie 1 i art. 17 przyjąć należy, że prezes sądu okręgowego nie może uznać, iż nie licuje z powagą lub godnością stanowiska notarjusza jego zajęcie w szkole akademickiej, wymienione w art. 15 § 1 a może tylko przyjąć, że szkoła nie jest akademicką lub że jest wprawdzie akademicką, ale zajęcie w niej nie odpowiada wymienionemu w art. 15 § 1, albo w razie, gdy zajęcie podpada pod przepis art. 15 § 1, przeszkadza w pełnieniu obowiązków notarjalnych.

[7]) Urlop musi być notarjuszowi udzielony i to nietylko na czas sesji, lecz na cały czas trwania mandatu; niepodobna jednak przyjąć, że przez cały ten czas notarjusz nie może wykonywać czynności notarjalnych i musi wskazać asesora do zastępstwa, bo brak dla tego wszelkiej racji, zaczem w czasie, gdy się nie

odbywają posiedzenia, notarjusz może sam urzędować, o czem jednak ma uwiadomić prezesa sądu okręgowego.

[8]) Asesora powinien przedstawić notarjusz (art. 20 § 2), a jeżeliby tego nie uczynił, ma go wyznaczyć prezes sądu apelacyjnego (art. 21 § 1).

Art. 16.

Notarjuszowi nie wolno oddawać się zajęciom ubocznym[1]), któreby przeszkadzały w pełnieniu jego obowiązków urzędowych[2]) albo nie licowały z powagą lub godnością jego stanowiska. Nie wolno mu w szczególności zajmować się handlem, przemysłem i pośredniczyć w interesach.[3])[4])[5])

[1]) Zajęciem ubocznem jest także stanowisko radcy prawnego w instytucji państwowej lub samorządowej albo też przemysłowej lub handlowej, dalej stanowisko przełożonego ciała samorządowego, czy to terytorjalnego, czy też wyznaniowego, bo ono wymaga trwałego urzędowania, nie jest zaś niem stanowisko członka zarządu gminy, instytucji ubezpieczenia społecznego i t. p., prezesa stowarzyszenia naukowego, literackiego, towarzyskiego i t. p.

[2]) Notarjusz nie może być równocześnie ani adwokatem ani aplikantem adwokackim, a tym nie może być nawet w czasie swego urlopu, bo urlop jest dopuszczalny tylko w razie, gdy notarjusz nie może pełnić swoich obowiązków, a pozatem jedynie w przypadku art. 15 § 2, zaś aplikant adwokacki powinien oddawać się czynnościom adwokackim (art. 105 pr. o ustr. adw.), jeżeli więc notarjusz może te czynności spełniać, to może też wykonywać obowiązki notarjalne.

[3]) Notarjuszowi bezwarunkowo nie wolno zajmować się handlem, przemysłem lub pośredniczyć w interesach, choćby to nawet nie przeszkadzało mu w pełnieniu jego obowiązków, bo to samo przez się nie licuje ani z powagą, ani z godnością jego stanowiska; nie można przyjąć, by notarjusz oddawał się handlowi lub przemysłowi, jeżeli jest właścicielem albo tylko współwłaścicielem przedsiębiorstwa na tej podstawie, że je oddziedziczył, jeżeli go tylko nie prowadzi, a bezwarunkowo nie można przyjąć zajmowania się handlem lub przemysłem, gdy posiada udziały w spółce z ogr. odp. albo też akcje spółki akcyjnej, dalej, jeżeli zajmuje stanowisko w zarządzie lub radzie nadzorczej instytucji, lub spółki, za czem przemawia też brzmienie art. 65 § 1 lit. e. i odmienne brzmienie art. 125 § 2 pr. o ustr. sąd. pow.

[4]) Por. art. 17.

[5]) Notarjusz powinien czuwać nad tem, aby zajęte u niego osoby, choćby nie były aplikantami lub asesorami notarjalnymi, nie zajmowały się pośrednictwem w interesach, bo to może wywrzeć niekorzystny wpływ na działalność notarjusza, zwłaszcza wtedy, gdy ma spisać akt, odnoszący się do interesu, w którym pośredniczyła osoba, u niego zajęta.

Art. 17.

O zamiarze oddania się zajęciu ubocznemu notarjusz obowiązany jest zawiadomić prezesa sądu okręgowego[1]), który, po zasięgnięciu opinji rady notarjalnej[2]), rozstrzyga[3]) ostatecznie[4]), czy dane zajęcie podpada pod zakaz art. 15 lub 16.

[1]) Notarjusz ma o każdem swojem zajęciu ubocz-

nem donieść prezesowi sądu okręgowego, choćby nawet był zdania, że jest ono dopuszczalne i nie przeszkadza mu w pełnieniu obowiązków; stanowisko w szkole akademickiej, o którem mowa w art. 15 § 1, nie jest w ustawie uważane za zajęcie uboczne, a wynika to z zestawienia art. 15 § 1 i art. 16, bo tylko ten ostatni wspomina o zajęciu ubocznem, zaczem o tem, że objął stanowisko w szkole akademickiej, notarjusz nie potrzebuje uwiadamiać prezesa sądu okręgowego.

[2]) Prezes sądu okręgowego ma zasięgnąć opinji rady notarjalnej tylko co do tego, czy zajęcie, o którem mowa w art. 15 § 1 i art. 16 zdanie 1, przeszkadza notarjuszowi w wykonywaniu obowiązków, dalej, czy licuje z powagą lub godnością jego stanowiska; natomiast rada notarjalna nie ma się oświadczyć co do tego, czy szkoła jest akademicką oraz, czy stanowisko, jakie notarjusz ma w niej zająć, podpada pod przepis art. 15 § 1.

[3]) Jakkolwiek prezesa sądu okręgowego nie należy zawiadomić o objęciu stanowiska w szkole akademickiej, to jednak może on z własnej inicjatywy badać i rozstrzygnąć o tem, czy szkoła jest akademicką, dalej, czy stanowisko w szkole akademickiej odpowiada przepisowi art. 15 § 1, a wreszcie, gdy na obydwa pytania odpowie twierdząco, czy objęcie stanowiska przeszkadza w pełnieniu obowiązków notarjalnych, prezes sądu okręgowego nie może jednak orzec, że notarjuszowi nie wolno objąć stanowiska w szkole, którą uznaje jako akademicką, i jeżeli to stanowisko odpowiada art. 15 § 1, nie może też odmówić zezwolenia, jeżeli zajęcie w innej szkole nie akademickiej albo inne zajęcie w szkole akademickiej, nie podpadające pod przepis art. 15 § 1, licuje z powagą i godnością stano-

wiska notarjusza, atoli bezwarunkowo nie może zezwolić na zajmowanie się handlem, przemysłem lub pośrednictwem (art. 16 zdanie 1), choćby nawet przyjął, że to zajęcie nie sprzeciwia się powadze lub godności stanowiska notarjusza; prezes sądu okręgowego ma zabronić notarjuszowi zajęcia, choćby ono podpadało pod przepis art. 15 § 1, albo też, jeżeli jest inne, licowało z powagą lub godnością stanowiska notarjusza, jeżeli przeszkadza w pełnieniu obowiązków notarjalnych.

[4]) Prezes sądu okręgowego orzeka ostatecznie tak w kwestji, o której mowa w art. 15, jak i o tej, o której wspomina art. 16 § 1. Od orzeczenia prezesa sądu okręgowego nie można się więc odwołać do Najw. Tryb. Adm., chociaż zarządzenie jest administracyjnem, i to nawet co do kwestji, czy szkoła jest akademicką i czy objęte w niej zajęcie podpada pod wymienione w art. 15 § 1, a tembardziej nie można odwołać się z powodu, że prezes sądu przyjął, iż zajęcie uboczne przeszkadza w wykonywaniu czynności notarjalnych albo nie licuje z powagą lub godnością stanowiska, bo te okoliczności ocenia się według swobodnego uznania.

Art. 18.

§ 1. Notarjusz może mieć jedną kancelarję i tylko w swej siedzibie urzędowej.[1])

§ 2. Prezes sądu okręgowego może w razie potrzeby zarządzić, aby notarjusz w dni oznaczone pełnił czynności w określonej miejscowości, położonej poza jego siedzibą urzędową.[2])[3]) Przed wy-

daniem zarządzenia prezes zasięgnie opinji rady notarjalnej.[4])

[1]) Notarjusz może mieszkać poza swoją siedzibą urzędową i tylko do niej dojeżdżać w celu urzędowania; zamieszkanie notarjusza może się więc znajdować poza obrębem sądu grodzkiego a nawet okręgowego, w którego okręgu ma swoją siedzibę, przepis art. 123 § 1 pr. o ustr. sąd. pow. nie ma bowiem zastosowania do notarjusza; tylko prezes i wiceprezes rady notarjalnej muszą mieszkać w siedzibie izby (art. 32 § 1 zdanie 2).

[2]) Prezes sądu okręgowego może wydać zarządzenie pełnienia czynności poza siedzibą tak na wniosek notarjusza, jak i z urzędu.

[3]) Notarjusz, w razie, gdy w dni oznaczone ma pełnić czynności w innej miejscowości, położonej poza jego siedzibą urzędową, może w tej miejscowości utrzymywać biuro i mieć personal a temu wolno w nieobecności notarjusza dokonywać czynności przygotowawczych, w szczególności przygotowywania projektów aktów.

[4]) Zasięgnięcie opinji rady notarjalnej jest konieczne.

Art. 19.

§ 1. Notarjusz powinien być czynny w kancelarji w dni powszednie przynajmniej w ciągu 7 godzin, które dla całego okręgu sądu apelacyjnego oznaczy prezes sądu apelacyjnego, po wysłuchaniu opinji rady notarjalnej.[1])[2])

§ 2. W miarę potrzeby[3]) notarjusz sprawuje

czynności w godzinach urzędowych poza kancelarją.[4])

§ 3. W przypadkach nie cierpiących zwłoki notarjusz może być czynny[5]) także w godzinach pozaurzędowych oraz w dni niedzielne i świąteczne.[6])

[1]) Godziny, w których notarjusze mają być czynni, nie muszą być oznaczone jednakowo dla całego okręgu sądu apelacyjnego, można więc dla poszczególnych sądów rozmaicie je oznaczyć, a nawet dla notarjuszów w tej samej miejscowości. Czas urzędowania może być jednorazowy lub też dwurazowy.

[2]) Uprzednie wysłuchanie opinji rady notarjalnej przed oznaczeniem godzin urzędowania jest konieczne.

[3]) Potrzeba urzędowania poza kancelarją zachodzi w razie, gdy nie podobna dokonać czynności w kancelarji, jak np. przy założeniu protestu, dalej, gdy ze względu na osobę notarjusz musi poza kancelarją sporządzić akt, jak np. w przypadku choroby strony.

[4]) Notarjusz nie tylko może, lecz także musi sprawować czynności poza kancelarją, jeżeli zajdzie ku temu potrzeba.

[5]) Z art. 19 § 3 nie podobna wnosić, by w przypadkach normalnych notarjusz nie mógł być czynnym w godzinach pozaurzędowych, bo tego nie można mu zabronić; przepis art. 19 § 3 należy więc tak tłumaczyć, że w godzinach pozaurzędowych notarjusz ma obowiązek być czynnym, jeżeli zajdzie przypadek, niecierpiący zwłoki, że zaś zresztą wolno mu urzędować także w godzinach pozaurzędowych, że jednak w nie-

dzielę i dnie świąteczne nie może spełniać czynności, jeżeli nie zachodzi przypadek nie cierpiący zwłoki.

[6]) Przez dnie świąteczne rozumieć należy święta powszechne (Rozp. Pr. Rzp. z dnia 15. listopada 1924 r. 101/928/1924 o dniach świątecznych i ustawa z 18. marca 1925 r. 34/234/1925). Przyjąć atoli należy, że notarjusz nie ma obowiązku spełniać czynności w dniach, które według jego wyznania są świąteczne, chyba że zachodzi przypadek, niecierpiący zwłoki.

Art. 20.

§ 1. W przypadkach nagłych, jeżeli notarjusz nie może pełnić swych obowiązków najdłużej w ciągu 3 dni, wyznacza sam zastępcę z pośród asesorów notarjalnych okręgu sądu apelacyjnego[1]) i zawiadamia prezesa sądu okręgowego oraz radę notarjalną o przerwie w pełnieniu obowiązków, o wyznaczonym zastępcy, a następnie o powrocie do zajęć.[2])[3])

§ 2. Na czas dłuższy aniżeli 3 dni notarjusz powinien uzyskać urlop od prezesa sądu okręgowego i upoważnienie dla jednego z asesorów notarjalnych okręgu apelacyjnego do zastępowania go w czasie nieobecności. Takie samo upoważnienie dla zastępcy powinien notarjusz uzyskać w razie choroby, trwającej powyżej 3 dni.[4])

§ 3. Jeżeli notarjusz nie pozostawił w kancelarji zastępcy na czas swej nieobecności lub choroby, zastępcę wyznacza prezes sądu okręgowego[5])

na koszt notarjusza z pośród asesorów notarjalnych okręgu apelacyjnego.[6])[7])[8])

§ 4. Udzielenie notarjuszowi urlopu na czas dłuższy ponad 3 miesiące w danym roku kalendarzowym wymaga zgody prezesa sądu apelacyjnego.[9])[10])

[1]) Osoba, która po myśli art. 20 §§ 1 i 3 ma notarjusza zastąpić, musi być asesorem, nie może go więc zastąpić inny notarjusz.

[2]) Z art. 20 § 1 wynika, że w razie, gdy notarjusz przewiduje przeszkodę dłuższą, niż trzydniową, powinien postąpić po myśli art. 20 § 2, dalej, że w razie, gdy przeszkoda, która zdaniem notarjusza trwać miała najwyżej trzy dni, trwa dłużej, powinien postąpić po upływie trzech dni według art. 20 § 2; notarjusza nie można więc pociągnąć do odpowiedzialności, jeżeli mógł przypuszczać, że przeszkoda potrwa najwyżej tylko trzy dni, i dlatego dopiero po upływie tego czasu zawiadomił prezesa sądu okręgowego.

[3]) Nie ma mowy o przeszkodzie i konieczności ustanowienia zastępcy, jeżeli notarjusz poza swoją kancelarją ma być zajęty przez czas pewien, choćby dłuższy, niż tygodniowy, w szczególności, gdy mu sąd zleca czynność po myśli art. 137.

[4]) Nie służy środek odwoławczy na odmowę udzielenia urlopu przez prezesa sądu okręgowego, ale można wnieść zażalenie nadzorcze do prezesa sądu apelacyjnego, który mimo odmownego postanowienia prezesa sądu okręgowego może udzielić urlopu, jeżeli bowiem według art. 20 § 4 może wyrazić zgodę na udzielenie urlopu ponad trzy miesiące, to tem bardziej może udzielić urlopu krótszego.

[5]) O tem, czy choroba notarjusza przeszkadza w urzędowaniu, rozstrzyga w pierwszym rzędzie notarjusz (art. 20 § 2), w drugim rzędzie prezes sądu okręgowego (art. 20 § 3), możliwem jest bowiem, że nie podobna dopuścić do tego, aby notarjusz, dotknięty chorobą, urzędował; ustanowienie zastępcy jest konieczne także wtedy, gdy w rodzinie notarjusza panuje choroba zakaźna, nie można bowiem w tym przypadku zezwolić na urzędowanie i narażanie stron na zarażenie.

[6]) Na zarządzenie prezesa sądu okręgowego przysługuje tylko zażalenie nadzorcze, brak więc zwyczajnego środka odwoławczego; w razie uwzględnienia takiego zażalenia, wyznaczony do zastępstwa asesor jest samo przez się zwolniony i notarjusz może albo sam urzędować, albo też ustanowić innego zastępcę.

[7]) Wynagrodzenia asesora nie oznacza prezes sądu okręgowego, lecz oznaczenie pozostawia się porozumieniu notarjusza z asesorem, a w razie sporu ma je oznaczyć sąd; nie podobna przyjąć, że asesor ma pobierać wszelkie dochody, jakie się osiąga w czasie nieobecności lub choroby notarjusza, przeciw czemu przemawia też art. 21 § 2.

[8]) Notarjusz ma zapłacić wyznaczonemu asesorowi wynagrodzenie za czas, przez który urzędował, mimo że ma ustąpić wskutek zarządzenia władzy wyższej, zmieniającej postanowienie prezesa sądu okręgowego.

[9]) Przepis art. 20 § 4 należy stosować w każdym wypadku, gdy kilka urlopów w ciągu jednego roku przekracza okres trzech miesięcy, chociaż każdy z nich jest krótszy, wobec czego u prezesa sądu apelacyjnego należy uzyskać zgodę na udzielenie urlopu dalsze-

go, jeżeliby nawet ten dalszy miał trwać krócej, niż trzy miesiące.

[10]) Prezes sądu apelacyjnego nie udziela wprost urlopu, lecz oświadcza zgodę na udzielenie tegoż przez prezesa sądu okręgowego.

Art. 21.

§ 1. W razie opróżnienia się stanowiska notarjusza lub zawieszenia notarjusza w czynnościach[1]) prezes sądu apelacyjnego wyznacza czasowo do pełnienia obowiązków notarjusza zastępcę z pośród asesorów notarjalnych okręgu apelacyjnego.[2])[3])[4])

§ 2. Zastępca notarjusza, wyznaczony czasowo na zasadzie § 1, wykonywa czynności na swój rachunek i używa własnej pieczęci.[5])[6])[7])

[1]) Poza przepisem art. 21 § 1 nie ma mowy w ustawie o zawieszeniu notarjuszów w urzędowaniu, ale na podstawie art. 55 przyjąć należy, że jest ono dopuszczalne (art. 182 i nast. ust. o ustr. sąd. pow.).

[2]) Wyznaczyć należy zastępcę tylko z pośród asesorów, a nie z pośród innych notarjuszów.

[3]) Według art. 125 można w ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie pr. o not. w razie opróżnienia się stanowiska notarjusza delegować do pełnienia obowiązków notarjusza sędziego lub prokuratora, nie można jednak tego uczynić w razie zawieszenia notarjusza w czynnościach.

[4]) Do zastępstwa po myśli art. 20 §§ 1, 2 i 3 oraz art. 21 § 1 są też uprawnione osoby, wymienione w art. 131 § 1 i 145 § 1.

[5]) Notarjusz w razie zawieszenia go w czynno-

ściach nie pobiera żadnego dochodu z kancelarji, bo ten przypada w całości zastępcy.

[6]) Zastępca, pomimo że używa własnej pieczęci i wykonywa czynności na swój rachunek, prowadzi dalej kancelarję notarjalną notarjusza, zawieszonego w urzędowaniu, wobec czego nie może zmienić lokalu i nie może bezpodstawnie rozwiązać umów z personelem; inaczej ma się rzecz z zastępcą, którego się wynacza do czynności w razie opróżnienia się stanowiska, bo ten nie prowadzi cudzej kancelarji.

[7]) Zastępca, ustanowiony po myśli art. 21 § 1, może być przez prezesa sądu apelacyjnego każdej chwili usunięty, a w tym przypadku można ustanowić innego zastępcę, jak długo jednak on urzęduje, stoi na równi z notarjuszem, to też w razie gdy po jego stronie zajdzie przeszkoda, powinien postąpić po myśli art. 20 § 1, a w razie dłuższej przeszkody uzyskać urlop po myśli art. 20 §§ 2 i 4; zastępca z art. 21 § 1 jest też patronem tych aplikantów, którzy w chwili, gdy objął urząd, byli już zajęci u notarjusza, którego kancelarję prowadzi, nie może zaś przyjąć nowych aplikantów.

Art. 22.

§ 1. Notarjusze opłacają na potrzeby izby składki roczne[1]), a ponadto, stosownie do uchwał izby, inne jeszcze składki na fundusz zapomogowy oraz ubezpieczenia przymusowe.[2])

§ 2. Notarjusze, mający prawo do emerytury ze Skarbu Państwa, nie mają obowiązku należenia do organizacji ubezpieczeń przymusowych.[3])[4])

[1]) Por. art. 28 L. 3.

[2]) Por. art. 28 L. 4.

[3]) Wolnym od obowiązku należenia do organizacji ubezpieczeń przymusowych jest notarjusz, mający prawo do emerytury, chociaż jej czasowo nie pobiera (art. 24 § 2).

[4]) Notarjusz, mający prawo do emerytury, może należeć do organizacji ubezpieczeń przymusowych, nie można mu więc odmówić przynależności, jeżeli sobie tego życzy; w razie, gdy notarjusz oświadczy gotowość należenia do organizacji ubezpieczeń przymusowych, musi opłacać składkę na ten cel przeznaczoną.

Art. 23.

Notarjusz korzysta przy wykonywaniu swych czynności z ochrony prawnej, przysługującej urzędnikom państwowym.[1])[2])

[1]) Por. art. 129, 130, 132, 133 § 1, 256 § 4 k. k.

[2]) Notarjuszowi nie przysługują przywileje sędziów we własnym procesie, w którym obowiązuje przymus adwokacki; notarjusz musi więc być zastąpiony przez adwokata, a tylko wtedy nie obowiązuje go zastępstwo adwokackie, jeżeli posiada kwalifikacje sędziowskie lub adwokackie (art. 87 k. p. c.).

Art. 24.

§ 1. Notarjusz pobiera za wykonywanie poszczególnych czynności wynagrodzenie, określone przepisami.[1])[2])[3])[4])[5])[6])

§ 2. Notarjusz, mający prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa, pobiera połowę tego uposażenia do końca roku, w którym został

mianowany, oraz w następnym roku kalendarzowym[7]), w latach późniejszych notarjusz pobiera połowę uposażenia emerytalnego wtedy tylko, jeżeli czysty dochód, osiągnięty z notarjatu w poprzedzającym roku kalendarzowym, nie przewyższa kwoty 10.000 złotych.[8])

[1]) Por. art. 5 L. 2.

[2]) Notarjusz może się umówić o wysokość swego wynagrodzenia, ale to nie może być wyższe od unormowanego rozporządzeniem ministerjalnem, może być natomiast niższe; taka umowa jest ważna, ale notarjusz, który stale pobiera wynagrodzenie niższe od unormowanego, a nie tylko w pewnym przypadku, uzasadniającym obniżenie wynagrodzenia, bądź ze względu na osobę, bądź ze względu na przedmiot, obraża godność stanowiska (art. 44), jeżeli przez to stara się ściągnąć klientów do siebie a odciągnąć ich od innych notarjuszów.

[3]) Dla strony niezamożnej ma notarjusz dokonać czynności bez pobrania wynagrodzenia lub z obniżeniem jego wysokości (art. 34 L. 6).

[4]) Strony stawające odpowiadają notarjuszowi solidarnie za przypadające mu wynagrodzenie (art. 79 § 3).

[5]) Przed uiszczeniem wynagrodzenia notarjusz nie ma obowiązku wydać wypisu, odpisu lub dokumentu (art. 79 § 2).

[6]) Wynagrodzenia ma notarjusz dochodzić w drodze zwykłego procesu; bez uprzedniego tytułu wykonawczego nie ściąga się należności notarjalnej, nie mają też do wynagrodzenia notarjusza zastosowania przepisy art. VII. przep. wpr. pr. o sąd. post. egz.

Roszczenie notarjusza o wynagrodzenie przedawnia się z upływem lat pięciu (art. 282 L. 4 k. zob.).

[7]) Por. art. 124 § 3.

[8]) O dochodzie notarjusza rozstrzyga księga przychodów i rozchodów (art. 116 lit. e); brak przepisu, kto ma sprawdzić czysty dochód i kto ma zarządzić wypłatę emerytury lub też jej wstrzymanie.

Rozdział IV.

Izby notarjalne.

Art. 25.

§ 1. W siedzibie każdego sądu apelacyjnego istnieje izba notarjalna, której terytorjalny zakres działania obejmuje okrąg sądu apelacyjnego.[1])

§ 2. Każda izba notarjalna ma osobowość prawną.[2])

[1]) W razie zwinięcia sądu apelacyjnego należy zwinąć izbę notarjalną a w razie, gdy się tworzy sąd apelacyjny, należy utworzyć także izbę notarjalną.

[2]) Jako osoba prawna, może izba nabywać nieruchomości, ruchomości, wierzytelności i prawa, może też zaciągać zobowiązania, może pozywać i być pozywana.

Art. 26.

Organami izby są:

1) walne zgromadzenie notarjuszów[1]);

2) rada notarjalna.[2])

[1]) Por. art. 27—30.

[2]) Por. art. 31—35.

Art. 27.

§ 1. Walne zgromadzenie notarjuszów odbywa się w siedzibie izby[1]) i bywa zwyczajne[2]) lub nadzwyczajne.[3])

§ 2. Zgromadzenie zwyczajne zbiera się każdego roku w miesiącu maju. Zgromadzenie nadzwyczajne zwołane będzie w ciągu miesiąca bądź z polecenia prezesa sądu apelacyjnego, bądź na podstawie uchwały rady notarjalnej, bądź wreszcie na wniosek co najmniej piątej części notarjuszów, wchodzących w skład izby.[4])

§ 3. W walnych zgromadzeniach obowiązani są uczestniczyć wszyscy notarjusze, wchodzący w skład izby[5])[6]), przyczem o terminie i miejscu zgromadzenia należy zawczasu zawiadomić każdego z nich oddzielnie.[7])[8])[9])

§ 4. Nieprzybycie na walne zgromadzenie bez dostatecznego usprawiedliwienia się w ciągu 8 dni po terminie zgromadzenia pociąga za sobą karę porządkową w wysokości do 100 złotych.[10])[11])

[1]) Por. art. 25 § 1.

[2]) Por. art. 27 § 2 zdanie 1.

[3]) Por. art. 27 § 2 zdanie 2.

[4]) Piątej części nie oblicza się podług ilości obsadzonych stanowisk, lecz podług tej liczby notarjuszów, jaka w danej izbie jest oznaczona po myśli art. 2.

[5]) Obowiązek uczestniczenia ma także wtedy notarjusz, gdy znajduje się na urlopie, chyba że zachodzi przeszkoda, nie dająca możności jawienia się; ja-

wić ma się także notarjusz, któremu nie przysługuje prawo wybierania i wybieralności (art. 46 § 3), a tem bardziej ten, który jest pozbawiony tylko prawa wybieralności (art. 46 § 2).

[6]) Nie ma ani obowiązku, ani prawa jawienia się na walnem zgromadzeniu notarjusz, zawieszony w czynnościach (art. 21 § 1).

[7]) O walnem zgromadzeniu nie zawiadamia się aplikantów i asesorów notarjalnych, chociaż mogą być obecni na walnem zgromadzeniu (art. 61), a asesorów nie zawiadamia się nawet wówczas, gdy zastępują notarjuszów (art. 20 §§ 2, 3 i 21 § 1); nie zawiadamia się też osób, delegowanych do zastępstwa notarjusza po myśli art. 125.

[8]) Zaniechanie zawiadomienia niektórych notarjuszów nie powoduje nieważności uchwał walnego zgromadzenia.

[9]) Z art. 28 L. 6 wnosić wypada, że walne zgromadzenie należy zwołać tak wcześnie, aby członkowie mogli zgłosić wnioski, zaczem doręczenie zawiadomienia powinno się odbyć na czas dłuższy, niż czternastodniowy przed terminem walnego zgromadzenia; oprócz tego przyjąć należy, że zawiadomienie powinno zawierać porządek dzienny.

[10]) Usprawiedliwić swoją nieobecność może notarjusz także przed tegoż odbyciem, jeżeli nie ulega wątpliwości, że nie będzie mógł się jawić.

[11]) Przyjąć należy, że karę porządkową może nałożyć tylko rada notarjalna i że od jej nałożenia nie służy środek odwoławczy ani do władz nadzorczych, ani do walnego zgromadzenia.

Art. 28.

Do zakresu działania walnego zgromadzenia należą następujące sprawy:

1) wybór członków rady notarjalnej[1]);

2) zatwierdzanie sprawozdania rocznego i zamknięcia rachunkowego, przedstawionego przez radę notarjalną[2]);

3) uchwalanie budżetu i wysokości składki rocznej na potrzeby izby[3]);

4) tworzenie funduszu zapomogowego oraz ubezpieczenia przymusowego na wypadek śmierci lub niezdolności do pracy członków izby[4]);

5) załatwianie innych spraw ogólnych z zakresu działania notarjatu, które przedstawi zgromadzeniu rada notarjalna[5]);

6) załatwianie wniosków członków izby w sprawach ogólnych z zakresu działania notarjatu, zgłoszonych co najmniej przez dziesięciu członków do rady notarjalnej najpóźniej na dni 14 przed terminem zgromadzenia.[6])[7])

[1]) Por. art. 31.

[2]) Sprawozdanie roczne i zamknięcie rachunków przedkłada się prezesowi sądu apelacyjnego (art. 40).

[3]) Por. art. 22 § 1.

[4]) Por. art. 22 § 2.

[5]) Sprawy ogólne mogą dotyczyć nietylko działania notarjatu, lecz mogą się odnosić do zmiany tegoż ustroju.

[6]) Nie można wniosku postawić, jeżeli uchwała

walnego zgromadzenia może zapaść tylko na wniosek rady notarjalnej (art. 30 § 2).

[7]) Z art. 28 L. 6 wynika, że na walnem zgromadzeniu zgłoszenie wniosków przez poszczególnych członków nie jest dopuszczalne, w następstwie czego należy podać porządek dzienny.

Art. 29.

§ 1. Uchwały walnego zgromadzenia są ważne bez względu na liczbę obecnych i zapadają zwyczajną większością głosów. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.[1])

§ 2. To samo dotyczy wyborów, przyczem, w razie nieuzyskania zwyczajnej większości przez żadnego z kandydatów, nastąpi wybór ściślejszy pomiędzy kandydatami, którzy otrzymali największą ilość głosów.[2])

§ 3. Wybory członków do rady notarjalnej odbywają się w głosowaniu tajnem.

§ 4. Mandat członka rady notarjalnej trwa 3 lata, przyczem corocznie ustępuje trzecia część składu według starszeństwa mandatów.[3]) Ustępujący mogą być ponownie wybierani dopiero po upływie roku od chwili ustąpienia. Notarjusz, wybrany na członka rady, nie może odmówić przyjęcia mandatu.[4])[5])[6])

[1]) W rozumieniu art. 29 § 1 „przewodniczącym" jest prezes rady notarjalnej lub jego zastępca, jeżeli uchwałę powziąć należy przed wyborem przewodniczącego walnego zgromadzenia (art. 30 § 1),

zaś po dokonanym wyborze jest nim przewodniczący walnego zgromadzenia lub wiceprzewodniczący, jeżeli w chwili, kiedy uchwała ma być powzięta, przewodniczy walnemu zgromadzeniu nie przewodniczący, lecz wiceprzewodniczący.

[2]) W razie, gdy przy ponownym wyborze żaden kandydat nie osiąga większości, lecz zachodzi równa ilość głosów, los rozstrzyga o tem, kogo uważać należy za wybranego.

[3]) Por. art. 126 § 4.

[4]) Notarjusz, który nie spełnia obowiązków członka rady, narusza swoje obowiązki (art. 44).

[5]) Walne zgromadzenie może zwolnić notarjusza od obowiązku przyjęcia mandatu, a wtedy należy dokonać wyboru uzupełniającego.

[6]) Notarjusz nie może także odmówić przyjęcia funkcyj innych, jako to wykonania nadzoru (art. 38 § 1) i czynności egzaminatora (art. 59 § 2 L. 2), a tylko z ważnych przyczyn jest dopuszczalne uchylenie się od spełnienia wymienionych obowiązków.

Art. 30.

§ 1. Walne zgromadzenie otwiera prezes rady notarjalnej lub jego zastępca, poczem następuje wybór przewodniczącego, wiceprzewodniczącego oraz odpowiedniej ilości asesorów i sekretarzy.[1])

§ 2. Walne zgromadzenie uchwala dla siebie regulamin[2]) na podstawie wniosku rady notarjalnej.[3])[4])

[1]) Wybory, o których mowa w art. 30 § 1, mogą się odbyć w głosowaniu jawnem (arg. art. 29 § 3); obowiązuje przytem przepis art. 29 § 2, a w razie

równości głosów nie rozstrzyga głos przewodniczącego (art. 29 § 1 zdanie 2).

[2]) Regulamin ma być uchwalony raz na zawsze, a nie dla każdego walnego zgromadzenia zosobna; zmiana jest możliwa na podstawie uchwały walnego zgromadzenia.

[3]) Wniosek rady notarjalnej jest konieczny i bez tego ani nie można uchwalić regulaminu walnego zgromadzenia, ani też nie można uchwalić tegoż zmiany, wobec czego kwestja uchwalenia regulaminu lub tegoż zmiany musi być postawiona na porządku dziennym walnego zgromadzenia.

[4]) Z posiedzenia walnego zgromadzenia należy spisać protokół, który przedkłada się prezesowi sądu apelacyjnego (art. 40).

Art. 31.

Rada notarjalna działa w siedzibie izby i składa się:

1) z 9 członków w izbach, liczących do 100 notarjuszów;

2) z 11 członków w izbach, liczących ponad 100 do 200 notarjuszów;

3) z 13 członków w izbach, liczących ponad 200 notarjuszów.[1])[2])[3])

[1]) Ilość członków rady nie może być mniejszą, ani większą od wymienionej w art. 31, jeżeli więc członek rady odpada wskutek śmierci, utraty stanowiska albo utraty wybieralności do rady notarjalnej (art. 46 § 2), należy dokonać wyboru uzupełniającego albo na najbliższem zwyczajnem, albo też nadzwyczajnem walnem zgromadzeniu (art. 27 § 2); tak

samo ma się rzecz, jeżeli ilość notarjuszów zwiększa się po dokonanym wyborze.

[2]) Jeżeliby wskutek zwinięcia stanowisk (art. 11) zmniejszyła się ilość notarjuszów, ustępuje z upływem roku nie trzecia część składu (art. 29 § 4), lecz ilość stosunkowo większa.

[3]) O ilości członków rady rozstrzyga nie czas, w którym ma się odbyć walne zgromadzenie, lecz czas, w którym się je zwołuje, bo na porządku dziennym należy umieścić wybór członków rady a więc także podać ich ilość.

Art. 32.

§ 1. Rada notarjalna obejmuje swe czynności z dniem 1 czerwca każdego roku i na pierwszem posiedzeniu wybiera ze swego grona prezesa i wiceprezesa, sędziów i rzeczników dyscyplinarnych, oraz dokonywa podziału czynności pomiędzy innych swych członków. Prezes i wiceprezes powinni mieć zamieszkanie w siedzibie izby.[1])

§ 2. Rada notarjalna niezwłocznie po ukonstytuowaniu się zawiadamia o swym składzie prezesa sądu apelacyjnego i prezesów sądów okręgowych danego okręgu apelacyjnego.

[1]) Prezes i wiceprezes powinni mieć nietylko siedzibę tam, gdzie się znajduje siedziba izby, lecz powinni tamże mieć zamieszkanie, nie mogą więc mieć zamieszkania w innej, choćby pobliskiej gminie; z drugiej strony nie może być prezesem lub wiceprezesem rady notarjusz, który mieszka w jej siedzibie, ale urzęduje w innej miejscowości, do której dojeżdża, choćby

ta miejscowość była położona bardzo blisko siedziby izby.

Art. 33.

Prezes reprezentuje radę notarjalną, kieruje jej pracami, przewodniczy na posiedzeniach i wykonywa uchwały rady.[1]) Zastępcą prezesa jest wiceprezes rady.[2])

[1]) Wszelkie pisma i akty prawne izby podpisuje wyłącznie prezes rady lub wiceprezes.

[2]) Wiceprezes może zastępować prezesa tylko wówczas, gdy po jego stronie zachodzi przeszkoda.

Art. 34.

Do zakresu działania rady notarjalnej należą następujące sprawy:

1) czuwanie nad należytem wykonywaniem przez notarjuszów[1]), asesorów i aplikantów notarjalnych ich obowiązków[2]) oraz nad przestrzeganiem przez nich powagi i godności stanowiska notarjalnego;

2) udział w sądownictwie dyscyplinarnem[3]);

3) ustalanie na żądanie stron i notarjusza wysokości należnego według przepisów wynagrodzenia za daną czynność[4])[5])[6]);

4) kierowanie wykształceniem zawodowem aplikantów notarjalnych[7]);

5) rozjemstwo polubowne pomiędzy notarjuszami, asesorami i aplikantami notarjalnymi na tle

wykonywania obowiązków urzędowych[8]), jeżeli nie jest naruszony interes publiczny;

6) wyznaczanie stronie, która stwierdziła swą niezamożność, notarjusza do załatwienia określonej czynności bez pobrania wynagrodzenia lub z obniżeniem jego wysokości[9])[10])[11])[12]);

7) administracja izby i zarząd jej majątkiem;

8) zwoływanie zgromadzeń izby i wykonywanie uchwał walnego zgromadzenia[13]);

9) prowadzenie listy notarjuszów, asesorów[14]) i aplikantów notarjalnych[15]);

10) uchwalanie regulaminu wewnętrznego urzędowania rady[16]);

11) wykonywanie innych czynności prawem przepisanych.[17])

[1]) Por. art. 13 i nast.

[2]) Por. art. 58 §§ 1 i 2.

[3]) Por. art. 47 § 1, 48 § 2.

[4]) Ustalenia wysokości wynagrodzenia za czynności może dokonać rada notarjalna tylko wtedy, gdy tak strona, jak i notarjusz tego żądają, nie zaś jedynie na żądanie strony lub na żądanie notarjusza; w ustawie nie jest przewidziane, że rada notarjalna ma wydawać opinję o wysokości wynagrodzenia na żądanie sądu, ale mimo to sąd może się o to zwrócić do rady notarjalnej.

[5]) Notarjusz nie ma obowiązku godzić się na wniosek strony, aby rada notarjalna oznaczyła wysokość wynagrodzenia, nie można więc przyjąć, aby działał wbrew powadze stanowiska, jeżeli na wniosek taki się nie zgadza.

[6]) Ustalenie wysokości wynagrodzenia, dokonane przez radę notarjalną, nie stanowi orzeczenia polubownego, nie jest więc potrzebny formalny zapis, który zresztą byłby pozbawiony znaczenia ze względu na to, że o wysokości nie ma orzec osoba fizyczna (art. 489 § 1 k. p. c.); ustalenie, dokonane przez radę, wiąże jednak tak stronę, jak i notarjusza, bo radę notarjalną należy uważać za rozjemcę (art. 59 § 2 k. zob.); nadto ustalenie dokonane przez radę notarjalną może być obalone, gdyby było oczywiście krzywdzącem, jednak notarjusz, który zgodził się na ustalenie wynagrodzenia przez radę notarjalną, a nie trzyma się dokonanego oznaczenia, narusza powagę swego stanowiska.

[7]) Por. art. 58 § 2.

[8]) W art. 34 L. 5 nie ma mowy o sądownictwie polubownem, lecz tylko o godzeniu stron; rozjemstwo stron dotyczy nieporozumień, jakie powstać mogą między notarjuszami, dalej, jakie powstać mogą między notarjuszem a jego pracownikiem, zwłaszcza asesorem, którego ustanawia się na koszt notarjusza (art. 20 § 3), nie można też rady notarjalnej uważać za rozjemcę, którego zadaniem nie jest rozstrzygnięcie sporu, lecz tylko oznaczenie wysokości roszczenia, to też rozjemstwo może dotyczyć także kwestyj materjalnych, zawsze jednak musi się odnosić do czynności zawodowych, a nie innych, czy to osobistych, czy też majątkowych.

[9]) Rada notarjalna nie może postanowić, że pewnego rodzaju spraw lub klientów pewnej kategorji notarjusz nie może przyjmować i że musi pozostawić je innemu notarjuszowi, może zaś orzec, że notarjusz nie ma objąć czynności, których dla pewnej osoby fi-

zycznej lub prawnej dokonywał już inny notarjusz i z tego czerpał dochody, jak np. z protestów, zakładanych dla banku i t. p.

[10]) Można stronie wyznaczyć notarjusza, który ma bez wynagrodzenia lub z obniżeniem jego wysokości działać nietylko wtedy, gdy jest ona ubogą, lecz także wtedy, gdy jest niezamożną, a więc nie może pokryć wynagrodzenia bez uszczerbku dla siebie i swojej rodziny.

[11]) Notarjusz, którego rada notarjalna wyznaczyła stronie, musi się zastosować do polecenia, nie ma więc prawa odmówić czynności z powołaniem się na zamożność strony, gdyż tę okoliczność bada wyłącznie rada notarjalna.

[12]) Rada ma także wyznaczyć notarjusza stronie zamożnej, jeżeli notarjusze powołują się na pewne stosunki osobiste i nie chcą dokonać czynności, a te przyczyny są ważne tak, że zażalenie nie ma widoków powodzenia (art. 66 § 2), nie można bowiem strony pozostawić bez ochrony.

[13]) Por. art. 27 i nast.

[14]) Por. art. 60.

[15]) Por. art. 56 i nast.

[16]) Regulamin wewnętrzny przedkłada się prezesowi sądu apelacyjnego (art. 40).

[17]) Rada zgłasza też wniosek co do powzięcia uchwały o regulaminie walnego zgromadzenia (art. 30 § 2).

Art. 35.

§ 1. Do ważności uchwał rady notarjalnej potrzebna jest obecność przynajmniej połowy członków.[1])

§ 2. Uchwały rady zapadają zwyczajną większością głosów[2]), przyczem w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.[3])[4])

[1]) Por. art. 31.

[2]) Uchwała zapada większością obecnych, a nie większością wszystkich członków rady.

[3]) W razie równości głosów przeważa głos tego, kto przewodniczy, jeżeli więc przewodniczy nie prezes, lecz wiceprezes, ale prezes głosuje, rozstrzyga głos wiceprezesa.

[4]) Z posiedzeń rady spisuje się protokóły, które przedkłada się prezesowi sądu apelacyjnego (art. 40).

Art. 36.

§ 1. Rada notarjalna przedstawia z początkiem każdego roku prezesowi sądu apelacyjnego i prezesom sądów okręgowych listę asesorów[1]) i aplikantów notarjalnych okręgu apelacyjnego.[2])

§ 2. Ponadto rada zawiadamia prezesów o wszelkich zmianach, zachodzących w liście asesorów i aplikantów notarjalnych w ciągu roku.[3])

[1]) Por. art. 60.

[2]) Por. art. 56 i nast.

[3]) Rada zawiadamia prezesów sądu okręgowego i prezesa sądu apelacyjnego o każdym wpisie na listę aplikantów i asesorów i o każdem skreśleniu z listy, nie zawiadamia zaś o zmianie zaszłej co do osoby patrona.

Rozdział V.

Nadzór nad notarjatem. Odpowiedzialność notarjuszów za szkody.

Art. 37.

§ 1. Prawo nadzoru nad działalnością notarjuszów danego okręgu sądowego służy prezesowi sądu okręgowego. To samo prawo służy ponadto prezesowi sądu apelacyjnego w stosunku do notarjuszów okręgu sądu apelacyjnego.[1])

§ 2. Nadzór ten wykonywają prezesi osobiście lub przez delegowanych sędziów.[2])[3])[4])

[1]) Prezes sądu okręgowego lub apelacyjnego może także zwrócić się do rady notarjalnej, aby ta przeprowadziła nadzór po myśli art. 38 §§ 1 i 2.

[2]) Prezes sądu apelacyjnego może delegować bądź sędziego sądu apelacyjnego, bądź też innego sędziego, i to nawet z innego sądu okręgowego, niż ten, w obrębie którego notarjusz ma swoją siedzibę, a prezes sądu okręgowego może delegować bądź członka sądu okręgowego, bądź też sądu grodzkiego, nie koniecznie tego, w którego okręgu notarjusz ma siedzibę.

[3]) Delegować można sędziego stale a nie tylko od wypadku do wypadku.

[4]) Dla wykonywania nadzoru prezes sądu nie może delegować notarjusza, może zaś to uczynić rada notarjalna (art. 38 § 1).

Art. 38.

§ 1. Rada notarjalna wykonywa nadzór nad

notarjuszami okręgu izby bądź przez swych członków, bądź też przez wyznaczonych w tym celu notarjuszów, nie będących członkami rady.[1])[2])

§ 2. Nadzór rady wykonywany będzie perjodycznie w ten sposób, aby w ciągu 3 lat wszystkie kancelarje notarjalne w okręgu izby podległy co najmniej raz gruntownej rewizji.[3]) Ponadto rada może zarządzać rewizje nadzwyczajne.[4])[5])

§ 3. Z każdej rewizji należy sporządzić dokładny protokół. Rada notarjalna przedstawi w ciągu 2 miesięcy od rewizji odpis protokółu prezesowi sądu okręgowego, zawiadamiając go równocześnie o środkach zastosowanych lub zamierzonych celem usunięcia zauważonych uchybień.[6])[7])

[1]) Do wykonywania nadzoru wyznaczyć można także notarjusza, posiadającego siedzibę w innej miejscowości, a nie tam, gdzie ma siedzibę ten notarjusz, u którego należy przeprowadzić kontrolę; nadzór, w szczególności rewizję (art. 38 § 2) można wykonać bądź przez jedną osobę, bądź też przez kilka osób łącznie.

[2]) Do wykonywania nadzoru nie można wyznaczyć asesora notarjalnego, a można go tylko delegować do odebrania aktów i depozytów po ustaniu urzędowania notarjusza (art. 112 zdanie 2).

[3]) Rewizję zwyczajną zarządza się kolejno u wszystkich notarjuszów, niekoniecznie raz na trzy lata, lecz tylko co najmniej raz jeden w ciągu wymienionego okresu.

[4]) Nadzwyczajną jest rewizja, którą się zarządza u pewnego lub pewnych tylko notarjuszów, można ją

zarządzić z urzędu w razie zachodzących podejrzeń co do prawidłowości urzędowania, albo też na żądanie notarjusza, przeciw któremu podniesiono zarzuty.

[5]) Brak przepisu co do rewizji u członków rady notarjalnej, a zwłaszcza u jej prezesa, przyjąć należy, że także u nich należy ją przeprowadzać.

[6]) Z art. 38 § 3 i 39 wynika, że osoba, przeprowadzająca rewizję, może natychmiast wydać zarządzenie w celu usunięcia zauważonych uchybień i że do tego zarządzenia powinien się notarjusz zastosować; może on jednak żalić się u rady notarjalnej, względnie u prezesa sądu, który zarządził wykonanie nadzoru, a rada lub prezes sądu orzekają, czy zarządzenie delegata ma być utrzymane, czy też uchylone.

[7]) Rewizji stałej, o której mowa w art. 38 § 2, nie może przeprowadzić prezes sądu okręgowego lub apelacyjnego, może jednak u notarjusza przeprowadzić rewizję nadzwyczajną, bo do tego upoważnia go wykonywanie nadzoru, co zresztą wynika także z brzmienia art. 39.

Art. 39.

Osoby powołane do nadzoru mają prawo dokonywania rewizji w kancelarji notarjusza, żądania wyjaśnień i usuwania zauważonych uchybień[1])[2]); z powodu dostrzeżonych przewinień mogą prezesi sądów i rada notarjalna kierować sprawy do postępowania dyscyplinarnego.[3])[4])

[1]) W razie wątpliwości co do tego, czy zachodzi uchybienie, delegat sam nie może wydać żadnego zarządzenia, lecz musi sprawę przedstawić temu organowi, który zarządził wykonanie nadzoru, a więc radzie

notarjalnej lub prezesowi sądu okręgowego albo apelacyjnego (art. 38 § 3).

[2]) Do zawieszenia notarjusza w urzędowaniu nie jest uprawniona osoba, która przeprowadza nadzór, bo to uprawnienie służy tylko sądowi dyscyplinarnemu (art. 180 pr. o ustr. sąd. pow.).

[3]) Por. art. 44 i nast.

[4]) Za zaniedbanie nadzoru nie odpowiada ani państwo, ani rada notarjalna, ani osoby w tym celu wyznaczone, jeżeliby więc pewna osoba poniosła szkodę wskutek działalności notarjusza, który okazał się niezdolnym, niedbałym lub nieuczciwym, nie można oprzeć żądania wynagrodzenia szkody na tem, że w razie wykonania należytego nadzoru usunięto by notarjusza, a tem samem zapobieżono szkodzie; takie żądanie byłoby tylko wtedy uzasadnione, gdyby w konkretnym przypadku przyjąć można zaniedbanie, nie zaś wówczas, gdy ono zachodzi odnośnie całej działalności notarjusza.

Art. 40.

Rada notarjalna przedstawia prezesowi sądu apelacyjnego protokóły walnego zgromadzenia[1]) oraz posiedzeń rady[2]), sprawozdania roczne wraz z zamknięciami rachunków[3])[4]), tudzież regulamin wewnętrzny.[5])

[1]) Por. art. 27 i nast.

[2]) Por. art. 31 i nast.

[3]) Por. art. 28 L. 2.

[4]) Sprawozdanie roczne i zamknięcie rachunkowe powinno się przedłożyć dopiero po zatwierdzeniu przez walne zgromadzenie (art. 28 L. 2).

[5]) Por. art. 34 L. 10.

Art. 41.

§ 1. Jeżeli prezes sądu apelacyjnego dostrzeże, iż dany organ izby notarjalnej[1]) wykracza przeciw ustawie lub nie wykonywa swych obowiązków, natenczas przedstawi sprawę kolegjum administracyjnemu, które władne jest uchylić sprzeczną z prawem uchwałę, jak również przedsięwziąć środki zaradcze celem przywrócenia porządku prawnego.[2])[3])

§ 2. Rada notarjalna może w ciągu miesiąca od doręczenia odwołać się od uchwały kolegjum administracyjnego do Ministra Sprawiedliwości.[4]) Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości są prawomocne i nie podlegają zaskarżeniu.

§ 3. Odwołanie nie wstrzymuje wykonania uchwały kolegjum.[5])

[1]) Przez organ rozumie się radę notarjalną lub walne zgromadzenie notarjuszów (art. 26), a nie osoby, wyznaczone do wykonywania nadzoru (art. 38 § 1).

[2]) Kolegjum administracyjne może w szczególności uchylić uchwałę rady, jeżeli uchwała ta aplikanta lub osoby, wymienionej w art. 8 § 2, nie dopuszcza do egzaminu notarjalnego (art. 59 § 1), albo prośby wcale nie załatwia.

[3]) Przepis art. 41 § 1 nie odnosi się do przypadków, w których unormowany jest inny tryb postępowania, jak np. odnośnie wpisu na listę aplikantów (art. 57 §§ 2 i 3).

[4]) Odwołanie wnieść należy do sądu apelacyjne-

go, a ten przedkłada je Ministrowi Sprawiedliwości; rada notarjalna nie może wnieść odwołania tam, gdzie kolegjum administracyjne występuje jako wyższa instancja, jak w przypadku art. 57 § 2, bo instancji niższej nie przysługuje środek odwoławczy na postanowienie, wydane w toku instancji.

[5]) Kolegjum administracyjne może zarządzić wstrzymanie wykonania uchwały aż do czasu, kiedy zapadnie decyzja Ministra Sprawiedliwości.

Art. 42.

§ 1. Naczelny nadzór nad notarjuszami oraz organami izb notarjalnych sprawuje Minister Sprawiedliwości.[1])

§ 2. Poza uprawnieniami nadzorczemi, Minister Sprawiedliwości władny jest nadto w przypadkach rażących uchybień[2]) rozwiązać radę notarjalną.

§ 3. W razie rozwiązania rady notarjalnej czynności jej spełnia czasowo kolegjum administracyjne sądu apelacyjnego. Nowe wybory do rady należy zarządzić najpóźniej przed upływem 3 miesięcy od daty rozwiązania, przyczem walne zgromadzenie otwiera w tym przypadku jeden z członków kolegjum administracyjnego.[3])[4])

§ 4. Zarządzenia nadzorcze Ministra Sprawiedliwości są prawomocne i nie podlegają zaskarżeniu.

[1]) Minister Sprawiedliwości może wykonać nadzór w sposób, jaki uzna za stosowny, w szczególności

może u notarjusza przeprowadzić rewizję (art. 38 § 2), bądź sam, bądź przez delegowanego sędziego.

[2]) Uchybienia nie uzasadniają jeszcze rozwiązania rady notarjalnej, lecz muszą to być uchybienia rażące, a więc stałe nieodpowiednie działanie lub też zaniedbanie obowiązków.

[3]) Członka, który ma otworzyć walne zgromadzenie, wyznacza Kolegjum administracyjne.

[4]) Członek Kolegjum administracyjnego, który otwiera walne zgromadzenie, ustępuje po dokonaniu wyboru przewodniczącego, a nie dopiero po dokonaniu wszelkich wyborów, o których mowa w art. 30 § 1; w głosowaniu nie bierze on udziału, zaczem w razie równości głosów jego głos nie rozstrzyga (art. 29 § 1).

Art. 43.

§ 1. Oprócz[1]) osób, biorących udział w akcie, notarjusz ponosi wyłączną[2]) odpowiedzialność za szkody, wyrządzone przy pełnieniu obowiązków urzędowych wskutek winy, zaniedbania[3]) albo nieumiejętności własnej[4]), swego zastępcy[5]) i personelu kancelaryjnego.[6])[7])[8])[9])[10])

§ 2. Taką samą odpowiedzialność ponoszą zastępcy notarjuszów, jeżeli wyznaczeni zostali do zastępstwa bez zgody notarjusza.[11])[12])

§ 3. Roszczenie przedawnia się z upływem 3 lat od dnia, w którym poszkodowany powziął wiadomość o wyrządzonej mu szkodzie.[13])

[1]) Słowo „oprócz" jest mylnie użyte i widocznie powinno być umieszczone słowo „wobec", nie podobna bowiem przyjąć, by chodziło tylko o szkodę, jaką

przez akt wyrządzono osobom trzecim, i by ustawa stanowiła, że tym poszkodowanym są odpowiedzialne osoby, biorące udział w akcie, a ponadto notarjusz; przeciw temu przemawia też brzmienie art. 43 § 1, w którym mowa o tem, że notarjusz ponosi „wyłączną" odpowiedzialność, co byłoby niezrozumiałem, gdyby odpowiadał „oprócz" innych osób.

[2]) Słowo „wyłącznie" oznacza, że osoby, biorące udział w akcie, nie mogą podnosić roszczeń bezpośrednio do tych osób, które szkodę spowodowały, lecz tylko do notarjusza.

[3]) Wina zachodzi, gdy notarjusz rozmyślnie lub przez niedbalstwo wyrządza szkodę, wina obejmuje więc także zaniedbanie; za szkodę odpowiada notarjusz nietylko stronom, które u niego czynność zawarły, lecz także osobom trzecim, jak w przypadku, gdy akt zdziałano ze szkodą dla wierzycieli, a notarjusz ponosi winę.

[4]) O nieumiejętności mówić można tylko wtedy, gdy notarjusz okazuje brak znajomości jasnego i niewątpliwego przepisu prawa, a nie, gdy mylnie interpretuje postanowienie ustawy, co do którego rozmaite istnieją zapatrywania prawne, notarjusz nie powinien jednak odstępować od powszechnie w praktyce uznanego zdania.

[5]) Notarjusz odpowiada za nieumiejętność swego zastępcy, choćby nie ponosił winy w wyborze (art. 144 § 1 k. zob.), co zresztą wypływa z art. 145 k. zob.; odpowiada on nietylko za wybranego zastępcę (art. 20 §§ 1 i 2), lecz także za zastępcę, którego na jego koszt wyznaczono (art. 20 § 3), nie odpowiada jednak za zastępcę, wyznaczonego w razie zawieszenia, bo ten jest samodzielnym (art. 21 § 2).

[6]) Do personelu kancelaryjnego zaliczyć należy

osoby zajęte nietylko przy przepisywaniu, manipulacji, kasowości i t. p., ale także służbę, która zajmuje się odnoszeniem dokumentów, nadawaniem listów i t. p.

[7]) Jakkolwiek zastępcy i członkowie personelu kancelarji notarjusza nie odpowiadają wprost stronie, to jednak są odpowiedzialni notarjuszowi, i ten może w drodze regresu domagać się zwrotu tego, co musiał tytułem odszkodowania uiścić (art. 147 k. zob.).

[8]) Za członka swego personelu odpowiada notarjusz także wtedy, gdyby bez jego wiedzy w kancelarji notarjalnej sporządził akt, używając do tego przyborów i pieczątki notarjusza, bo na podstawie takiego aktu mimo, że jest nieważny wobec braku udziału notarjusza, można wyrządzić szkodę.

[9]) Notarjusz nie odpowiada, jeżeli znane mu osoby potwierdzają tożsamość strony (art. 69 § 2), ale okazuje się, że inna osoba podszyła się pod nazwisko tej, która w akcie jest wymieniona, i wskutek tego powstała szkoda; notarjusz odpowiada jednak, jeżeli można mu zarzucić niedbalstwo, co zajdzie, jeżeli osoba, która potwierdziła tożsamość, nie posiada dobrej reputacji.

[10]) Notarjusz nie może umową wykluczyć swojej odpowiedzialności, ani też jej ograniczyć.

[11]) Zastępcy, wyznaczeni bez zgody notarjusza (art. 20 § 3 i 21), odpowiadają wprost stronie, ale notarjusz odpowiada solidarnie także sam razem z zastępcą, którego mu wyznaczono z powodu zachodzącej przeszkody (art. 20 § 3).

[12]) W razie, gdy w czynności bierze udział drugi notarjusz (art. 141), odpowiedzialność spoczywa tylko na tym, który dokonuje czynności, a nie także na tym, który współdziała.

[13]) Przepis art. 43 § 3 odpowiada przepisowi art. 283 § 1 k. zob.

Rozdział VI.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 44.

Za przewinienia służbowe i uchybienia powadze lub godności stanowiska notarjusze podlegają karze dyscyplinarnej.[1])[2])

[1]) Przekroczenia dyscyplinarne dzielą się według art. 44 na przewinienia służbowe oraz na uchybienia powadze lub godności stanowiska; różnica ma znaczenie nietylko teoretyczne, lecz jest także praktycznie doniosła ze względu na przepis art. 48 § 2 zdanie 2, gdyż przyjąć należy, że prokurator sądu okręgowego może wkroczyć tylko wtedy, gdy zachodzi przewinienie służbowe, tylko w tym przypadku bowiem może być zagrożony interes publiczny.

[2]) Pytanie, jak ma się rzecz, gdy wychodzi na jaw, iż notarjusz uzyskał zamianowanie mimo braku wymogów art. 7, w szczególności, gdy nie posiada obywatelstwa polskiego lub przepisanych studjów i egzaminów, a przedłożył świadectwa nieprawdziwe; cofnięcie nominacji przez Ministra Sprawiedliwości jest niemożliwe, zaczem zamianowany notarjusz może być tylko w drodze dyscyplinarnej usunięty, bo starając się jako aplikant o notarjat, dokonał czynności już w zawodzie notarjalnym, czego atoli nie podobna przyjąć w razie, gdy wychodzi na jaw czyn nieetyczny, popełniony przez notarjusza w czasie, kiedy nawet nie był jeszcze aplikantem, a zatem nie popełnił go jako członek stanu notarjalnego.

Art. 45.

Kary dyscyplinarne są następujące:
a) upomnienie[1]);
b) nagana[2]);
c) grzywna do 10.000 złotych[3]);
d) pozbawienie stanowiska notarjusza.[4])

[1]) Por. art. 46 § 1.
[2]) Por. art. 46 §§ 1 i 2.
[3]) Por. art. 46 § 3.
[4]) Por. art. 46 § 4.

Art. 46.

§ 1. Upomnienia i nagany udziela się na piśmie.

§ 2. Kara nagany pociąga za sobą utratę prawa wybieralności[1]) do rady notarjalnej na przeciąg 5 lat od uprawomocnienia się wyroku.

§ 3. Kara grzywny pociąga za sobą utratę prawa wybierania i wybieralności do rady notarjalnej na przeciąg 5 lat od uprawomocnienia się wyroku.[2])

§ 4. Kara pozbawienia stanowiska łączy się z utratą wszelkich praw, wynikających z piastowania stanowiska notarjusza.[3])[4])[5])

[1]) Kara nagany nie pociąga za sobą utraty prawa wybierania (por. art. 46 § 3), pociąga jednak utratę stanowiska członka rady notarjalnej.

[2]) Uprawomocnienie się wyroku następuje nie w chwili, gdy go wydano, lecz w chwili, gdy go dorę-

czono, zaczem dopiero w tym czasie dochodzi do skutków, o których mowa w art. 46 §§ 2 i 3.

[3]) Prawomocny wyrok, orzekający pozbawienie stanowiska notarjusza, nie powoduje jeszcze sam przez się utraty stanowiska, bo do tego dochodzi dopiero na skutek zwolnienia przez Ministra Sprawiedliwości (art. 12 § 1 L. 4, 53 § 3).

[4]) Jedną z kar, wymienionych w art. 46, można nałożyć na notarjusza tak za przewinienie służbowe, jak i za uchybienie powadze lub godności stanowiska; stopień kary jest zaś zawisły od tego, czy notarjusz działał rozmyślnie, czy też dopuścił się tylko niedbalstwa, dalej, z jakich działał pobudek, wreszcie czy poprzód był już karany.

[5]) Kumulacja dwóch rodzajów kar jest niedopuszczalna, w szczególności nie można łączyć upomnienia lub nagany z grzywną.

Art. 47.

§ 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych powołane są następujące sądy:

a) sąd dyscyplinarny izby notarjalnej, orzekający w pierwszej instancji w składzie dwóch notarjuszów, delegowanych przez radę notarjalną ze swego grona, oraz jednego sędziego okręgowego, wyznaczonego przez kolegjum administracyjne sądu okręgowego, położonego w siedzibie izby[1]);

b) sąd dyscyplinarny odwoławczy izby notarjalnej, orzekający w drugiej instancji

w składzie dwóch sędziów apelacyjnych, wyznaczonych przez kolegjum administracyjne sądu apelacyjnego, oraz jednego notarjusza, delegowanego przez radę notarjalną ze swego grona.

§ 2. Sędziów wyznacza kolegjum na przeciąg roku[2]), notarjuszów deleguje rada na poszczególne posiedzenia.[3])

§ 3. Przewodniczącym sądu dyscyplinarnego jest sędzia okręgowy, sądu zaś dyscyplinarnego odwoławczego — ten z sędziów apelacyjnych, którego w tym charakterze wyznaczyło kolegjum.[4])

[1]) Sędzia okręgowy musi być członkiem tego sądu, którego kolegjum administracyjne jest powołane do wyznaczenia.

[2]) Kolegjum administracyjne sądu okręgowego wyznacza na przeciąg jednego roku sędziego, który ma przewodniczyć w sądzie dyscyplinarnym izby notarjalnej, a kolegjum administracyjne sądu apelacyjnego wyznacza sędziów apelacyjnych a zarazem tego z nich, który ma przewodniczyć w sądzie dyscyplinarnym odwoławczym (art. 47 § 3).

[3]) Stała delegacja notarjuszów do sądów dyscyplinarnych nie jest dopuszczalna.

[4]) Brak przepisu, gdzie ma się zebrać sąd dyscyplinarny izby notarjalnej i sąd dyscyplinarny odwoławczy; przyjąć należy, że sąd izby notarjalnej ma być przy niej czynny (arg. art. 59 § 1), zaś sąd dyscyplinarny odwoławczy ma się zebrać w sądzie apelacyjnym.

Art. 48.

§ 1. Przed powzięciem jakiegokolwiek orzeczenia sąd wysłucha wniosków rzecznika dyscyplinarnego.[1])[2])

§ 2. Rzecznikiem sądu dyscyplinarnego izby jest notarjusz, wyznaczony przez radę.[3]) W sprawach, wszczętych wskutek zawiadomienia osoby powołanej do nadzoru[4]), tudzież jeżeli sprawa dotyczy interesu publicznego[5]), prawa rzecznika służą nadto[6]) prokuratorowi sądu okręgowego, położonego w siedzibie izby.[7])

§ 3. Rzecznikiem sądu dyscyplinarnego odwoławczego jest prokurator sądu apelacyjnego.[8])

[1]) W razie, gdy sprawę wszczęto na skutek zawiadomienia osoby, powołanej do nadzoru, lub gdy sprawa dotyczy interesu publicznego, należy wysłuchać także prokuratora sądu okręgowego (art. 48 § 2); w takich wypadkach powinien go więc sąd dyscyplinarny zawiadomić o zamiarze powzięcia orzeczenia.

[2]) Orzeczenie, wydane bez wysłuchania rzecznika, a w przypadkach art. 48 § 2 zdanie 2 także prokuratora, jest wadliwe i powinno być uchylone; prokurator sądu okręgowego może zaskarżyć wydaną bez jego wysłuchania uchwałę.

[3]) Rada może wyznaczyć kilku rzeczników albo stale według pewnego przydziału, jak np. według liter lub okręgów sądowych, albo w każdym poszczególnym przypadku; wysłuchać zaś należy tego, komu stale sprawę przydzielono, albo kogo do niej delegowano.

[4]) Por. art. 37 §§ 1 i 2, 38 § 1, 42 § 1.

[5]) Sprawa może dotyczyć interesu publicznego tylko wtedy, gdy zachodzi przewinienie służbowe, nie zaś wówczas, gdy zachodzi uchybienie powadze lub godności stanowiska.

[6]) Wysłuchanie samego prokuratora sądu okręgowego nie wystarcza, lecz należy go wysłuchać obok rzecznika dyscyplinarnego.

[7]) O tem, czy sprawa dotyczy interesu publicznego, rozstrzyga prokurator sądu okręgowego; może więc on odmówić udziału, jeżeli jest tego zdania, że interes publiczny nie jest dotknięty.

[8]) Jakkolwiek rzecznik dyscyplinarny może się odwołać od orzeczeń sądu dyscyplinarnego izby notarjalnej, to jednak nie bierze udziału w postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym odwoławczym.

Art. 49.

Obwiniony może przybrać obrońcę z pośród notarjuszów[1]) i adwokatów.[2])

[1]) Obrońcą może być notarjusz, posiadający siedzibę w okręgu innej izby notarjalnej.

[2]) Obrońcą nie może być asesor notarjalny (art. 60 § 1) i nie może być nim obrońca, który nie jest adwokatem; asesor nie może więc bronić innego asesora lub aplikanta notarjalnego.

Art. 50.

Odpisy uchwał wszczynających[1]) i umarzających postępowanie dyscyplinarne[2]) oraz uchwał zarządzających wyznaczenie rozprawy doręcza się, oprócz rzecznika i obwinionego, nadto prezesowi i prokuratorowi sądu okręgowego.[3])

[1]) Uchwała wszczynająca postępowanie dyscyplinarne ma to znaczenie, że notarjusz po jej wydaniu nie może się zrzec swego stanowiska (art. 52).

[2]) Od uchwały, umarzającej postępowanie, służy rzecznikowi, a w przypadkach art. 48 § 2 zdanie 2 także i prokuratorowi, skarga w ciągu dni siedmiu od daty doręczenia (art. 55 i art. 156 § 1 pr. o ustr. sąd. pow.).

[3]) Z uchwały, którą umarza się postępowanie dyscyplinarne, prokurator może się przekonać, że wydano ją bez jego uprzedniego wysłuchania (art. 48 § 2 zdanie 2) i z tego powodu może uchwałę zaskarżyć, jako opartą na wadliwem postępowaniu.

Art. 51.

Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji służy obwinionemu odwołanie, jeżeli go skazano na karę grzywny lub pozbawienia stanowiska[1]), rzecznikowi dyscyplinarnemu[2]) zaś — jeżeli wnosił o wymierzenie jednej z tych kar, a sąd obwinionego uniewinnił lub skazał na karę łagodniejszą od żądanej.[3])

[1]) Od wyroku, którym notarjusza skazano na karę upomnienia (art. 45 lit. a. i 46 § 1) albo na karę grzywny (art. 45 lit. 6 i 46 § 2), nie służy notarjuszowi odwołanie, służy mu natomiast odwołanie od wyroku, którym skazano go na grzywnę lub na pozbawienie stanowiska.

[2]) Odwołanie służy nietylko rzecznikowi dyscyplinarnemu, lecz także prokuratorowi, jeżeli notarjusza wbrew jego wnioskowi uniewinniono albo skazano na karę łagodniejszą od żądanej; nie służy zaś odwoła-

nie ani rzecznikowi, ani prokuratorowi, jeżeli orzeczono po myśli jego wniosku albo skazano na karę wyższą od żądanej.

[3]) Sąd nie jest związany wnioskiem rzecznika względnie prokuratora i może skazać notarjusza mimo wniosku o uniewinnienie albo na karę wyższą od żądanej.

Art. 52.

Zrzeczenie się przez notarjusza stanowiska po wszczęciu postępowania dyscyplinarnego[1]) nie ma wpływu na dalszy bieg tego postępowania.[2])

[1]) Przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego, a więc przed powzięciem uchwały wszczynającej postępowanie (art. 50), notarjusz może się zrzec stanowiska i spowodować zaniechanie postępowania; może to zatem uczynić po wniesieniu przeciw niemu doniesienia, choćby nawet przez osobę powołaną do nadzoru (art. 48 § 2 zdanie 2).

[2]) Z przepisu art. 52 wynika, że po wszczęciu postępowania dyscyplinarnego zrzeczenie się stanowiska jest bezskuteczne, że więc dopóki postępowania dyscyplinarnego nie ukończono (art. 12 § 1 L. 1), Minister Sprawiedliwości nie może notarjusza na jego własne żądanie zwolnić, bo postępowanie dyscyplinarne nie może się toczyć przeciw osobie, która nie jest już notarjuszem.

Art. 53.

§ 1. Grzywny wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. Po uprawomocnieniu się wyroku prze-

wodniczący sądu pierwszej instancji przedstawia odpis wyroku z uzasadnieniem Ministrowi Sprawiedliwości, prezesowi właściwego sądu okręgowego oraz radzie notarjalnej.[1])

§ 3. Wykonanie wyroku co do kary upomnienia i nagany należy do rady notarjalnej, co do kary grzywny — do prezesa sądu okręgowego[2]), a co do kary pozbawienia stanowiska — do Ministra Sprawiedliwości.[3])

[1]) Odpisu wyroku nie przedstawia się prezesowi sądu apelacyjnego.

[2]) Prezes sądu okręgowego zarządza ściągnięcie grzywny; brak przepisu, co ma nastąpić w razie, gdy grzywna okazuje się nieściągalną.

[3]) Por. art. 12 § 1 L. 4.

Art. 54.

Rady notarjalne prowadzą biurowość sądów dyscyplinarnych oraz wykładają koszty postępowania dyscyplinarnego.[1])[2])[3])

[1]) Do notarjuszów odnoszą się tylko te przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych, które dotyczą odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i zawieszenia ich w czynnościach służbowych, nie można więc do notarjuszów stosować innych przepisów, jak art. 102 § 2 lit. c i 110 lit. c pr. o ustr. sąd. pow. oraz Rozp. Min. Spraw. z dnia 1. grudnia 1932 r. 110/906/1932 o trybie postępowania przy przenoszeniu sędziów i prokuratorów na inne miejsce służbowe i w stan spoczynku, które stanowią o możliwości przeniesienia sędziego na inne stanowisko lub w stan spo-

czynku dla dobra wymiaru sprawiedliwości; w przypadku, o którym mowa w art. 12 § 3, nie można więc postąpić w sposób przepisany w pr. o ustr. sąd. pow., a bezwarunkowo nie można notarjusza zwolnić ze stanowiska dla dobra służby; że w przypadku, gdy notarjusz z powodu ułomności cielesnej lub z powodu upadku sił fizycznych albo umysłowych stał się trwale niezdolnym do służby, nie można postąpić według wyżej przytoczonych przepisów, to nie ulega wątpliwości wobec art. 12 § 2 i na tegoż podstawie wydanego Rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z dnia 28. grudnia 1933 r. 103/803/1933 o trybie postępowania przy zwalnianiu notarjuszów trwale niezdolnych do służby.

[2]) Przepis art. 54 dotyczy tak sądu dyscyplinarnego izby notarjalnej (art. 47 § 1 lit. a.), jak i sądu dyscyplinarnego odwoławczego izby notarjalnej (art. 47 § 1 lit. b.); rada notarjalna prowadzi więc rejestry i jej funkcjonarjusz ma sprawować czynności protokolanta na posiedzeniach sądu dyscyplinarnego.

[3]) Koszty dyscyplinarne nakłada się na notarjusza w razie skazania (art. 55, art. 182 § 1 pr. o ustr. sąd. pow.), sąd dyscyplinarny może jednak, uwzględniając sposób obrony obwinionego i jego stosunki majątkowe, zwolnić go od zwrotu całości lub części kosztów (art. 162 § 2 pr. o ustr. sąd. pow.).

Art. 55.

Jeżeli przepisy rozdziału niniejszego nie stanowią inaczej, do notarjuszów stosuje się odpowiednio przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych, dotyczące odpowiedzialności dyscyplinarnej

sędziów[1]) i zawieszania ich w czynnościach służbowych.[2])[3])

[1]) Por. art. 129 i nast. pr. o ustr. sąd. pow.

[2]) Por. art. 21 § 1.

[3]) Por. art. 182 i nast. pr. o ustr. sąd. pow.

Rozdział VII.

Aplikanci i asesorzy notarjalni.

Art. 56.

Aplikantem notarjalnym może być ten, kto odpowiada warunkom, określonym w art. 7 pkt. 1, 2, 4 i 5, oraz przedstawi zaświadczenie notarjusza (patrona) o gotowości przyjęcia go na aplikację.[1])

[1]) Aplikantem staje się kandydat dopiero z chwilą, gdy go wpisano na listę, a nie już z chwilą, gdy notarjusz oświadczył gotowość przyjęcia go na aplikację, choćby nawet zatrudniał go w swojej kancelarji; czas aplikacji (art. 58 § 1) liczy się więc od wpisu na listę aplikantów, co jest doniosłe zwłaszcza wtedy, gdy rada notarjalna odmawia zaliczenia w poczet aplikantów, a wpis zarządza dopiero kolegjum administracyjne sądu apelacyjnego (art. 57 § 2).

Art. 57.

§ 1. O zaliczeniu w poczet aplikantów notarjalnych rozstrzyga rada notarjalna; przed rozstrzygnięciem rada uzyska zgodę prezesa sądu apelacyjnego.[1])[2])

§ 2. Na uchwałę odmowną służy kandydatowi w terminie miesięcznym od doręczenia zażalenie do kolegjum administracyjnego sądu apelacyjnego[3])[4]), które rozstrzyga ostatecznie.[5])[6])[7]) Kolegjum administracyjne może, w miarę potrzeby, wezwać radę notarjalną i skarżącego do złożenia wyjaśnień.[8])[9])

§ 3. Brak odpowiedzi na podanie o zaliczenie w poczet aplikantów w ciągu 3 miesięcy od daty złożenia podania uważa się za odmowę.[10])[11])[12])

[1]) Zasięgnięcie opinji prezesa sądu apelacyjnego jest potrzebne nawet wtedy, gdy rada notarjalna zamierza odmówić przyjęcia aplikanta, bo na odmowę służy zażalenie (art. 57 § 2), musi więc istnieć oświadczenie prezesa sądu apelacyjnego; rada notarjalna nie jest związana zgodą prezesa i mimo tejże może odmówić zaliczenia kandydata w poczet aplikantów notarjalnych, jeżeli jest zdania, że kandydat nie posiada warunków ustawą przepisanych, w szczególności przyjmuje, że nie jest nieskazitelnego charakteru.

[2]) W razie, gdy prezes sądu apelacyjnego nie udziela zgody, rada notarjalna nie może zarządzić wpisu na listę aplikantów, choćby nawet była tego zdania, że zachodzą wszelkie warunki przyjęcia.

[3]) Zażalenie nie służy notarjuszowi, który oświadczył gotowość przyjęcia kandydata na aplikację.

[4]) Zażalenie wnosi się do rady notarjalnej, bo ona stanowi pierwszą instancję, zaczem nie można go wnosić wprost do sądu apelacyjnego; rada notarjalna przedkłada zażalenie wraz z aktami sądowi apelacyjnemu.

[5]) Kolegjum administracyjne powinno odrzucić zażalenie, wniesione za późno lub wniesione przez osobę nieuprawnioną, nie może zaś tego uczynić rada notarjalna, bo ona pośredniczy tylko w przedłożeniu aktów.

[6]) Minister Sprawiedliwości nie może w drodze nadzoru zarządzić wpisu na listę aplikantów notarjalnych.

[7]) Kolegjum administracyjne może uchwałę odmowną uchylić celem przeprowadzenia dalszych dochodzeń i wydania ponownej decyzji; może też zmienić uchwałę rady i zarządzić zaliczenie w poczet aplikantów a nie jest związane oświadczeniem prezesa sądu apelacyjnego, może zatem orzec dopuszczalność wpisu, chociaż prezes sądu apelacyjnego nie udzielił zgody na wpis na listę aplikantów.

[8]) W celu złożenia wyjaśnień można wyznaczyć posiedzenie, można jednak także żądać, aby udzielono ich na piśmie. Zastępstwo kandydata przez inną osobę nie jest dopuszczalne, chodzi bowiem o osobiste wyjaśnienie istotnych okoliczności.

[9]) Kandydat, mimo że uchwały nie zaskarżył, albo też po zaskarżeniu nie uzyskał jej zmiany, może złożyć ponowne podanie i wyjaśnić, że posiada wszelkie kwalifikacje, odmowa nie stwarza bowiem stanu materjalnej prawomocności, bezwarunkowo wykluczającego przyjęcie w poczet aplikantów notarjalnych.

[10]) Termin trzech miesięcy liczy się od dnia, w którym złożono podanie tak, że dzień kalendarzowy odpowiadać powinien dacie złożenia podania, względnie wcześniejszej, jeżeli takiego dnia nie ma w miesiącu, w którym okres upływa, jeżeli więc podanie złożono

30. listopada, to termin upływa 28. względnie 29. lutego.

[11]) Tylko brak wszelkiej odpowiedzi w terminie trzechmiesięcznym uważać należy za odmowę, nie można więc za nią uważać żądania rady, aby kandydat uzupełnił podanie, dalej zawiadomienia kandydata, że zażądano informacji, która jeszcze nie nadeszła, i że wskutek tego podania nie załatwiono, nie jest zaś odpowiedzią wezwanie kandydata, aby zjawił się w biurze rady w celu udzielenia wyjaśnień; pismo, stanowiące odpowiedź, przedłuża okres trzechmiesięczny, ten okres należy więc ponownie liczyć od doręczenia pisma, a nie od tegoż wysłania.

[12]) W razie, gdy kandydat przenosi się do innego patrona w obrębie innej izby, ma się odbyć ponowny wpis i musi być uzyskana zgoda prezesa tego sądu apelacyjnego, w obrębie którego nowa izba ma swoją siedzibę.

Art. 58.

§ 1. Aplikacja notarjalna polega na zaznajomieniu się ze wszystkiemi działami czynności notarjusza i trwa 5 lat.[1])

§ 2. Aplikant obowiązany jest pracować w kancelarji patrona[2])[3]) i pod jego kierownictwem bezpośredniem, tudzież uczestniczyć w pracach, organizowanych przez radę notarjalną celem zawodowego kształcenia aplikantów.[4])[5])

[1]) Aplikacji notarjalnej nie zastępuje aplikacja sądowa lub adwokacka; od tej zasady istnieje jednak wyjątek w art. 131 § 3 i 145 § 3.

[2]) Aplikacja notarjalna powinna być w zasadzie

ciągłą, a może być przerwana z powodu choroby lub innych dających się usprawiedliwić przeszkód; nie podobna jednak kwestji tej rozstrzygać ogólnie, lecz uwzględnić należy każdy poszczególny przypadek; jeżeli bowiem przerwa w aplikacji nie wpływa na należyte wykształcenie kandydata, nie można pominąć aplikacji, odbytej przed przerwą, a zajdzie to, gdy aplikant po upływie pewnego czasu aplikacji był zajęty w sądzie, u adwokata lub w prawniczej służbie, zaczem po powrocie do notarjatu, należy wliczyć czas aplikacji odbytej przed przerwą.

[3]) Aplikant notarjalny nie musi pracować wyłącznie w kancelarji notarjalnej, może się więc oddawać także innemu zajęciu, które nie narusza powagi lub godności stanowiska aplikanta notarjalnego i nie przeszkadza mu w oddawaniu się pracy i osiągnięciu należytego wykształcenia, bezwarunkowo jednak nie wolno mu zajmować się handlem, przemysłem lub pośrednictwem w interesach (art. 16); aplikant, o ile tylko może się oddać zajęciu u notarjusza, może być czynnym w szkole akademickiej (art. 15 § 1), w szczególności może być asystentem.

[4]) Por. art. 34 L. 4.

[5]) Aplikacja nie musi być odbyta przez cały czas u tego samego patrona i nie musi być też odbyta w obrębie tej samej izby.

Art. 59.

§ 1. Po odbyciu aplikacji notarjalnej aplikant może przystąpić do egzaminu notarjalnego przed komisją egzaminacyjną, czynną przy radzie notarjalnej tego okręgu, w którym odbywa aplikację.[1])

§ 2. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzą:

1) sędzia sądu apelacyjnego delegowany przez prezesa tego sądu, jako przewodniczący[2]);

2) trzej notarjusze delegowani przez radę notarjalną.[3])

§ 3. Egzamin notarjalny dzieli się na piśmienny i ustny.[4]) Przedmiotem jego są wszystkie dziedziny prawa, których znajomość jest niezbędna na stanowisku notarjusza.[5])

§ 4. W razie niepomyślnego wyniku pierwszego egzaminu aplikant może przystąpić do egzaminu ponownego dopiero po upływie 3 miesięcy.[6]) Gdyby wynik powtórnego egzaminu był również niepomyślny, dopuszczenie do egzaminu po raz trzeci zależeć będzie od zezwolenia komisji egzaminacyjnej, przed którą aplikant składał drugi egzamin.[7])[8])[9])[10])

[1]) Do egzaminu notarjalnego dopuszcza rada notarjalna; przyjąć należy, że na odmowę służy bezterminowe zażalenie nadzorcze do prezesa sądu apelacyjnego.

[2]) Delegacja może nastąpić dla każdego egzaminu zosobna albo może być stałą, bo w art. 59 brak przepisu, odpowiadającego art. 47 § 2.

[3]) Do egzaminu można delegować notarjuszów, którzy nie są członkami rady a także takich, którzy mają siedzibę poza siedzibą rady notarjalnej.

[4]) W jakiej kolejności ma się odbyć egzamin

piśmienny i ustny, to zależy od uznania komisji egzaminacyjnej.

[5]) Jakkolwiek notarjusz sporządza dokumenty, to jednak powinien on znać także prawo karne, i to musi więc egzamin obejmować.

[6]) O dopuszczenie do ponownego egzaminu musi się aplikant ubiegać, i to dopiero po upływie trzech miesięcy; skrócenie tego terminu jest niedopuszczalne.

[7]) Ponowny egzamin musi aplikant złożyć przed komisją egzaminacyjną, przed którą złożył go poprzód z niepomyślnym wynikiem, choćby nawet przeniósł się jako aplikant do okręgu innej izby; przyjąć to należy na tej podstawie, że art. 59 § 4 zdanie 2 czyni zawisłem złożenie ponownego egzaminu od zezwolenia komisji, przed którą składał drugi egzamin, jeżeli więc ta komisja ocenia, czy kandydat może się nadać do sprawowania funkcji notarjusza, to tylko jej należy pozostawić ponowną ocenę.

[8]) Skład komisji przy ponownym egzaminie nie musi być taki sam, jak przy poprzedniej.

[9]) Brak przepisu co do tego, w jaki czas po upływie pięcioletniej aplikacji należy złożyć egzamin, przyjąć więc należy, że niema żadnego ograniczenia co do czasu złożenia ponownych egzaminów; rada notarjalna może jednak skreślić z listy aplikanta, który przez dłuższy czas nie składa egzaminu (art. 62 § 1).

[10]) Aby być dopuszczonym do egzaminu notarjalnego, aplikant powinien być czynnym u notarjusza, jakkolwiek odbył już pięcioletnią aplikację notarjalną, a to samo przyjąć należy odnośnie ponownego egzaminu; należy jednak uwzględnić nieznaczne przerwy, należycie uzasadnione.

Art. 60.

§ 1. Po złożeniu egzaminu notarjalnego aplikant staje się asesorem notarjalnym.[1])[2])[3])

§ 2. Asesor notarjalny może być upoważniony do zastępowania notarjusza.[4])

[1]) Po złożeniu egzaminu notarjalnego należy aplikanta wpisać na listę asesorów (art. 34 L. 9) a zarazem wykreślić z listy aplikantów.

[2]) Asesorem nie zostaje ten, kto nie będąc aplikantem, składa egzamin notarjalny (art. 8 § 2 zdanie 2); przyjąć to należy, jeżeli się uzna, że egzamin notarjalny przez osobę, wymienioną w art. 8 § 2, ma być złożony przed zamianowaniem.

[3]) Asesor powinien być czynnym w kancelarji notarjalnej, gdyż lista asesorów obejmuje nie osoby, które złożyły egzamin, lecz te które są czynne w notarjacie.

[4]) Por. art. 20 §§ 1, 2, 3 i 21.

Art. 61.

Aplikanci i asesorowie notarjalni mają prawo być obecni na walnem zgromadzeniu izby[1]) oraz zabierać głos w obradach, jednakże bez prawa składania wniosków i głosowania.[2])[3])

[1]) Aplikantów i asesorów nie zawiadamia się o walnem zgromadzeniu (art. 27 § 2).

[2]) Prawa składania wniosków i głosowania nie posiada także asesor, który zastępuje notarjusza (art. 20 §§ 1, 2, 3 i art. 21), choćby nawet używał własnej pieczęci (art. 21 § 2).

[3]) Przepis art. 61 dotyczy tylko wniosków, o których mowa w art. 28 L. 6, bo nawet notarjusz nie może zgłaszać wniosków na walnem zgromadzeniu.

Art. 62.

§ 1. Rada notarjalna może skreślić aplikanta z listy, jeżeli uzna, że ze względu na swoje postępowanie aplikant nie odpowiada godności i powadze stanowiska, albo że nie wypełnia swych obowiązków.[1])[2]) Na uchwałę tę służy zażalenie w terminie miesięcznym od doręczenia do kolegjum administracyjnego sądu apelacyjnego, które rozstrzyga ostatecznie.[3])

§ 2. Przepisy rozdziału szóstego o odpowiedzialności dyscyplinarnej notarjuszów stosuje się odpowiednio do asesorów notarjalnych, z poniższemi jednak zmianami:

a) Kary dyscyplinarne są następujące: 1) upomnienie; 2) nagana; 3) grzywna do 5.000 złotych; 4) skreślenie z listy asesorów notarjalnych.

b) Skazany na karę nagany nie może być mianowany na stanowisko notarjusza w ciągu roku od uprawomocnienia się wyroku[4])[5]), skazany zaś na karę grzywny — ponadto nie może być w ciągu tego okresu upoważniony do zastępowania notarjusza.[6])[7])

[1]) Aplikant nie spełnia swoich obowiązków także wtedy, gdy na czas nie składa egzaminu (art. 59 §§ 1 i 4).

[2]) Tryb postępowania w razie skreślenia aplikanta z listy nie jest przepisany, przyjąć jednak należy, że od aplikanta w miarę możności należy żądać wyjaśnień, jeżeli bowiem ma to nastąpić przy odmowie wpisu na listę (art. 57 § 2 zdanie 3), to tem bardziej stać się to powinno przy skreśleniu z listy.

[3]) Zażalenie należy wnieść do rady notarjalnej, która przedkłada je wraz z aktami kolegjum administracyjnemu.

[4]) Tem bardziej nie można przed upływem roku zamianować notarjuszem asesora, którego skazano na karę grzywny.

[5]) Dopuszczalne jest zamianowanie notarjuszem osoby, przeciw której toczy się postępowanie dyscyplinarne lub którą nieprawomocnie skazano na karę nagany lub grzywny.

[6]) Por. art. 20 §§ 1, 2, 3 i art. 21.

[7]) Nominacja wbrew przepisowi art. 62 § 2 lit. b. lub upoważnienie do zastępstwa wbrew temu przepisowi są ważne i nie mogą być uchylone, ale prezes sądu okręgowego lub apelacyjnego może cofnąć udzielone upoważnienie do zastępstwa lub też wyznaczenie asesora zastępcą; osoba, zamianowana notarjuszem mimo, że została skazana co najmniej na karę nagany, nie jest wybieralną przez okres pięciu lat (art. 46 § 2), który liczyć należy nie od nominacji, lecz od uprawomocnienia się wyroku.

CZĘŚĆ DRUGA.

CZYNNOŚCI NOTARJALNE.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 63.

Notarjusz wykonywa czynności, zlecone mu prawem, a w szczególności: sporządza akty notarjalne[1]), wydaje wypisy i odpisy[2]), sporządza poświadczenia[3]), doręcza oświadczenia stron[4]), spisuje protokóły[5]), protestuje weksle, czeki i inne dokumenty[6]), przyjmuje na przechowanie dokumenty, pieniądze lub papiery wartościowe.[7])

[1]) Por. art. 81 i nast.
[2]) Por. art. 89 i nast.
[3]) Por. art. 94 i nast.
[4]) Por. art. 101 i nast.
[5]) Por. art. 103 i nast.
[6]) Por. art. 106.
[7]) Por. art. 107 i nast.

Art. 64.

Nie wolno notarjuszowi dokonywać czynności, sprzeciwiających się prawu[1]), porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom.[2])[3])[4])

[1]) Czynność sprzeciwia się prawu, jeżeli według przepisu ustawowego jest nieważna albo uzasadnia zaskarżenie, a obojętnem jest, czy czynność jest nieważ-

ną ze względu na treść, czy też ze względu na osobę, nie może więc notarjusz współdziałać przy akcie osoby niewłasnowolnej, choćby nawet czynność była dla niej korzystna (art. 69 § 4). Prawu sprzeciwia się także czynność, która jest ważna, ale naraża stronę na niekorzystne skutki, dalej akt, zdziałany przez strony dla pozoru, choćby pod nim ukrywała się inna rzeczywista czynność (art. 34 § 2 kod. zob.) i choćby nawet nie zachodził zamiar wyrządzenia szkody osobie trzeciej (art. 35 § 2 kod. zob.).

[2]) Także to, co sprzeciwia się porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom, sprzeciwia się prawu, bo nie można uznać za ważne tego, co nie odpowiada porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom; porządkowi publicznemu sprzeciwia się np. akt, którego celem jest ukrócenie opłaty stemplowej, moralności sprzeciwia się np. akt zbycia umorzonej wierzytelności, akt zbycia lub obciążenia przedmiotu, który należy do osoby trzeciej a nie do zbywcy lub obciążającego, chyba, że osoba zbywająca lub obciążająca twierdzi, że przysługuje jej prawo dokonania czynności, a nie zachodzi konieczność przedstawienia upoważnienia, albo że ma widoki uzyskania zbytego przedmiotu; chociaż więc strona nie posiada pełnomocnictwa albo nie posiada prawa rozporządzania przedmiotem, w szczególności nie uzyskała jeszcze wpisu hipotecznego a nawet nie ma jeszcze dokumentu, na podstawie którego wpis mógłby nastąpić, notarjusz ma dokonać czynności, ale powinien zwrócić uwagę stron na zachodzące braki i t. p.

[3]) Notarjuszowi nietylko nie wolno spisywać dokumentu, który sprzeciwia się prawu, porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom, lecz nie wolno mu także poświadczać podpisu na takim akcie, przez stro-

ny przedłożonym (art. 96 § 1), nie wolno mu też w takim przypadku ułożyć prywatnego aktu, chociaż strony mają umieścić podpisy w nieobecności notarjusza, bo i w tym przypadku notarjusz udziela pomocy do zdziałania aktu niedozwolonego.

[4]) Jeżeli notarjusz ma wątpliwości co do ważności czynności prawnej, powinien pouczyć strony (art. 83 § 2), nie może jednak odmówić dokonania czynności, jeżeli strony mimo to wyraźnie jej żądają.

Art. 65.

§ 1. Nie wolno notarjuszowi dokonywać czynności, które dotyczą:

a) samego notarjusza[1]);
b) jego małżonka[2])[3]);
c) krewnych lub powinowatych notarjusza w linji prostej bez ograniczenia stopnia, w linji zaś bocznej — krewnych do czwartego i powinowatych do trzeciego stopnia włącznie[4])[5]);
d) osób, związanych z notarjuszem z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli[6]);
e) instytucyj lub spółek, w których władzach notarjusz bierze udział.[7])[8])

§ 2. Przepis § 1 obowiązuje również zastępcę notarjusza[9]) względem osób, pozostających w stosunku, oznaczonym w tym paragrafie, bądź do zastępowanego notarjusza, bądź do samego zastępcy.[10])

§ 3. Ograniczenia, wymienione w § 1 pod lit.

b)—c), trwają także po ustaniu małżeństwa notarjusza bądź też zastępcy.[11])[12])

[1]) Notarjusz nie może dokonać czynności także wtedy, gdy ona dotyczy go tylko pośrednio, jak np. gdy jest współdłużnikiem, a oświadczenie, odnoszące się do długu, składa inny współdłużnik, chociaż w akcie nie ma mowy o notarjuszu; gdy chodzi o akt spółki jawnej, komandytowej albo spółdzielni, który bezpośrednio wpłynąć może na prawa lub obowiązki notarjusza i t. p.

[2]) Także w sprawie byłego małżonka notarjusz nie może dokonywać czynności (art. 65 § 3).

[3]) Stosunek narzeczeństwa nie podpada pod przepis art. 65 § 1 lit. b.

[4]) Stosunek pokrewieństwa stoi na przeszkodzie dokonywaniu przez notarjusza czynności bez względu na to, czy chodzi o pokrewieństwo ślubne, czy też nieślubne, a stosunek powinowactwa uwzględnić należy także wtedy, gdy zaistniał ze względu na małżeństwo z nieślubnym krewnym notarjusza.

[5]) Por. art. 65 § 3.

[6]) Z ustaniem stosunku, o którym mowa w art. 65 § 1 lit. d, ustaje przeszkoda po stronie notarjusza (art. 65 § 3).

[7]) O udziale notarjusza w instytucji lub spółce mówić można tylko wtedy, gdy jest on powołany do reprezentowania jej, nie może więc notarjusz działać wtedy, gdy jest członkiem zarządu gminy, spółki akcyjnej, spółki z ogr. odp., spółdzielni i t. p., nie zaś wówczas, gdy jest tylko udziałowcem albo akcjonarjuszem; jeżeli jednak notarjusz bierze udział w walnem zgromadzeniu spółki lub spółdzielni i oddaje swój głos, wówczas nie może spisać protokółu (art. 103), bo

w przypadku takim jest on interesowany w wyniku głosowania, które może być zakwestjonowane, i dlatego zachodzi przeszkoda z art. 65 § 1 lit. a.

[8]) Notarjusz nie może spisać aktu, jeżeli udzielono mu pełnomocnictwa do tegoż zdziałania, choćby nawet żadnego interesu nie miał w sprawie, a tem bardziej nie może go spisać na podstawie pełnomocnictwa obydwu kontrahentów, w tych bowiem przypadkach zachodzi kolizja między stanowiskiem notarjusza, jako organu publicznego, a stosunkiem zlecenia.

[9]) Por. art. 20 §§ 1, 2 i 3, 31 § 1.

[10]) Zastępca notarjusza nie może dokonać czynności, które dotyczą osoby, pozostającej w stosunku, o którym mowa w art. 65 § 1, z nim samym albo z notarjuszem, którego zastępuje, a obojętnem jest, czy zastępstwo opiera się na tem, że notarjusz ustanowił zastępcę, czy też że go dla niego ustanowiono bez jego woli.

[11]) Notarjusz nie może dokonywać czynności tylko w sprawach osób, które, ze względu na jego własne małżeństwo pozostawały z nim w stosunku powinowactwa, może zaś działać, gdy powinowactwo zachodziło ze względu na małżeństwo jego krewnych w linji prostej lub bocznej, jako to w sprawach swojej byłej synowej, byłego zięcia i t. p., może też dokonywać czynności w sprawach osób, które pozostawały z nim w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli, a więc w sprawach swego byłego przysposobiciela lub przysposobionego, opiekuna, pupila lub kuranda.

[12]) Akt notarjalny, zdziałany z naruszeniem przepisu art. 65, nie ma mocy dokumentu publicznego (art. 88); skutek ten następuje sam przez się, nie jest więc konieczne, aby uprzednio zapadło orzeczenie są-

dowe, uznające akt za pozbawiony mocy dokumentu publicznego.

Art. 66.

§ 1. Jeżeli notarjusz odmówi dokonania czynności[1]), osoba interesowana[2]) może założyć w terminie dwutygodniowym[3]) zażalenie do sądu okręgowego według miejsca urzędowania notarjusza.

§ 2. Zażalenie wnosi się do notarjusza, który w ciągu tygodnia[4]) przedstawia je ze swojemi wyjaśnieniami właściwemu sądowi okręgowemu.

§ 3. Sąd okręgowy w składzie trzech sędziów orzeka postanowieniem.[5])

§ 4. Na postanowienie sądu okręgowego służy zażalenie do Sądu Najwyższego[6]) w terminie tygodniowym od daty doręczenia.[7])[8])[9])[10])

§ 5. Niema zażalenia w toku instancyj sądowych na odmowę sporządzenia czynności z powodu nieuiszczenia opłat państwowych lub samorządowych, wiążących się z daną czynnością.[11])[12])

[1]) Motywem przepisu, że notarjusz ma obowiązek dokonania czynności, jest przysługujący mu monopol spisywania aktów, które nabywają znamię wiary publicznej, inaczej bowiem strona wskutek odmowy notarjusza nie miałaby możności uzyskania takiego aktu; tylko wtedy notarjuszowi przyznać należy prawo odmówienia czynności, gdy ma także obowiązek wstrzymania się od działania (art. 65, 66), albo, gdy ku temu zachodzi ważna przyczyna, jak stosunek narzeczeństwa, dalszego pokrewieństwa lub powinowactwa, przyjaźni, nieprzyjaźni i t. p. a strona akt

może spisać u innego notarjusza w tej samej miejscowości. Notarjusz ma obowiązek o odmowie dokonania czynności niezwłocznie zawiadomić stronę, która się do niego zwróciła (art. 501 § 1 k. zob.), gdyż inaczej odpowiada jej za wynikłą z zaniechania zawiadomienia lub opóźnienia tegoż szkodę (art. 501 § 2 k. zob. i art. 43 § 1); odnosi się to w szczególności do zlecenia, pisemnie wystosowanego do notarjusza.

[2]) Osobą interesowaną jest tylko ta, która zamierzała zdziałać akt przed notarjuszem, lub też osoba, na której rzecz akt miał być zdziałany.

[3]) Termin dwutygodniowy liczy się od dnia, w którym notarjusz odmówił dokonania czynności, nie wlicza się jednak dnia, w którym notarjusz złożył oświadczenie odmowne (art. 181 k. p. c.); przyczyny odmowy nie musi notarjusz podać stronie, ale może to uczynić, nie ma atoli obowiązku stwierdzenia na piśmie podanej przez siebie przyczyny.

[4]) Termin tygodniowy jest porządkowy; notarjusz może zażalenie sam uwzględnić, a wtedy odpada przedłożenie go sądowi okręgowemu, o tem jednak powinien strony uwiadomić.

[5]) Sąd okręgowy orzeka na posiedzeniu niejawnem, bo w ten sposób załatwia się zażalenie (art. 421 § 3 k. p. c.), wskutek czego postanowienie należy doręczyć (art. 66 § 4).

[6]) Zażalenie na postanowienie sądu okręgowego służy tylko osobie interesowanej w razie oddalenia jej zażalenia, nie służy więc notarjuszowi, któremu nakazano dokonać czynności, bo notarjusz, sprawujący funkcje publiczne, nie może się żalić na postanowienia władzy przełożonej, wydane w zakresie obowiązków publicznych.

[7]) Doręczenie postanowienia sądu okręgowego uskutecznia ten sąd bezpośrednio a nie za pośrednictwem notarjusza.

[8]) Zażalenie do Sądu Najwyższego należy wnieść do sądu okręgowego.

[9]) Notarjusz w razie, gdy sąd postanawia, że czynność ma być dokonaną, nie ma wezwać stron do jawienia się u niego, lecz ich rzeczą jest przybyć do jego biura, a notarjusz ma albo natychmiast dokonać czynności, albo w tym celu wyznaczyć odpowiedni termin.

[10]) Przyjąć należy, że tak zażalenie, o którem mowa w art. 66 § 2, jak i zażalenie z art. 66 § 4, jest wolne od opłaty, bo chodzi o zażalenie na odmowę czynności przez funkcjonarjusza publicznego.

[11]) Por. art. 79 § 1.

[12]) Z przepisu art. 66 § 5 wynika, że notarjusz może żądać, aby z góry złożono opłaty państwowe lub samorządowe, przypadające od aktu, a przyjąć należy, że może też żądać zabezpieczenia wynagrodzenia przed sporządzaniem aktu, niema więc zażalenia także wtedy, gdy odmowę uzasadnia się nieuiszczeniem należytości.

Art. 67.

Wiadomości o swoich czynnościach[1]) notarjusz może udzielić jedynie osobom, które mają prawo otrzymać odpisy dokumentów, stwierdzających te czynności.[2])[3])[4])[5])

[1]) Notarjusz ma udzielić wiadomości ustnie lub pisemnie, nie ma zaś obowiązku udzielenia wiadomości w drodze telefonicznej, bo nie jest wykluczone, że albo sam źle zrozumie osobę z nim rozmawiającą, albo

ta osoba źle go zrozumie; notarjusz ma obowiązek odmówienia wyjaśnień telefonicznych, jeżeli nie ma pewności, że osoba, która się do niego zwróciła, jest identyczną z uprawnioną do żądania, aby jej podano wiadomość.

[2]) Por. art. 90 §§ 1 i 2.

[3]) Notarjusz musi udzielić wiadomości zastępcy ustawowemu osoby, która dokonała czynności w czasie, gdy była własnowolną, nie podobna jednak przyjąć, by ustawowemu zastępcy miał udzielić wiadomości o rozporządzeniu ostatniej woli, które niewłasnowolny zdziałał przed ubezwłasnowolnieniem, albo wprawdzie w czasie niewłasnowolności, ale gdy według ustawy mógł majątkiem swoim rozporządzać, jak marnotrawca.

[4]) Notarjusz powinien czuwać nad tem, aby także jego pracownicy dochowywali tajemnicy.

[5]) Do udzielenia wyjaśnień natury prawnej notarjusz nie jest obowiązany, jeżeli strony nie przystępują do spisania aktu, lecz tylko chcą zasięgnąć informacji, nie jest też obowiązany do udzielania stronom porady co do aktu, który nie jest jeszcze zamierzony, chociaż możliwy; z tego powodu notarjusz nie ma obowiązku podawać stronom, jakie opłaty będą związane z aktem i wiele wynosić będzie wynagrodzenie, a może odmówić udzielenia wyjaśnień w tym względzie nawet wówczas, gdy przystąpił już do czynności i od stron otrzymał informację, jeżeli po zbadaniu sprawy odmawia dokonania czynności (art. 66 § 1).

Art. 68.

§ 1. W rozporządzeniach ostatniej woli oświadczenie testatora, złożone w języku obcym, po-

winno być na wyraźne żądanie zeznającego, o czem zaznacza się w akcie, spisane w języku obcym[1]), jeżeli język ten jest znany notarjuszowi[2]), a testator nie zna języka polskiego.[3])[4])[5]) Do aktu tego notarjusz dołącza przekład na język polski.[6])[7])

§ 2. We wszystkich innych czynnościach notarjusz może na żądanie strony dołączyć do tekstu polskiego przekład na język obcy, znany notarjuszowi.[8])

[1]) Art. 68 § 1 zawiera wyjątek od zasady, że akt należy sporządzić w języku polskim i że do niego można dołączyć tłumaczenie na język obcy, chociaż nie jest to konieczne (art. 73).

[2]) Jeżeli język obcy nie jest znany notarjuszowi, należy przybrać tłumacza, a wtedy rozporządzenie ostatniej woli musi być spisane w języku polskim (art. 73).

[3]) W języku obcym nie można spisać aktu, jeżeli testator zna język polski, niekoniecznie w piśmie, wystarcza, gdy zna go w słowie; w tym przypadku notarjusz ma odmówić spisania rozporządzenia ostatniej woli w języku obcym.

[4]) O tem, czy testator zna język polski, rozstrzyga wiadomość notarjusza, stanowisko strony i t. p.

[5]) Jeżeli język obcy nie jest znany notarjuszowi, nie dołącza się przekładu na ten język, lecz tylko przybiera się tłumacza, a rozporządzenie ostatniej woli pisuje się w języku polskim (art. 73).

[6]) W wyjątkowym przypadku art. 68 § 1 zdanie 2 oryginałem jest akt, spisany w języku obcym, tłumaczenie zaś sporządza się w języku polskim.

[7]) Naruszenie przepisu art. 68 § 1 nie pozbawia aktu mocy dokumentu publicznego (art. 88).

[8]) Por. art. 73.

Art. 69.

§ 1. Przy sporządzaniu czynności notarjusz powinien stwierdzić tożsamość stawających.[1])

§ 2. Jeżeli stawający nie są notarjuszowi osobiście znani, tożsamość ich stwierdzają dwie znane notarjuszowi osoby.[2])[3])[4]) Tożsamość w braku takich osób można nadto stwierdzić dowodem osobistym stawającego[5]) lub innym dokumentem.[6])

§ 3. Sposób stwierdzenia tożsamości notarjusz powinien zaznaczyć w spisywanym dokumencie.[7])[8])

§ 4. Nie wolno notarjuszowi dokonywać czynności notarjalnej, jeżeli się przekona, że stawający nie ma zdolności do działań prawnych.[9])[10])

[1]) Notarjusz może wtedy stwierdzić, że osoba jest mu osobiście znaną, gdy zna ją nietylko z widzenia, lecz także z nazwiska oraz z imienia własnego; oprócz tego znajomość ma trwać już przez czas dłuższy, zaczem nie wystarcza zapoznanie się bezpośrednio lub choćby nawet poprzód na krótki czas przed sporządzeniem aktu.

[2]) Stwierdzenie tożsamości przez znane notarjuszowi osoby powinno dotyczyć imienia i nazwiska, zajęcia oraz miejsca zamieszkania stawającego; notarjusz nie może odmówić sporządzenia aktu, jeżeli dwie znane mu osoby stwierdzają tożsamość, może to jednak a nawet musi uczynić, jeżeli osoby znane nie są wiarygodne.

[3]) Jeżeli obydwie strony nie są znane notarjuszowi, powinny dwie znane notarjuszowi osoby potwierdzić tożsamość każdej strony z osobna, możliwem jest więc, że w akcie brać będzie udział większa ilość osób, stwierdzających tożsamość.

[4]) Nie jest dopuszczalne potwierdzenie tożsamości strony przez dwie nieznane notarjuszowi osoby, a potwierdzenie identyczności tych osób przez inne notarjuszowi znane.

[5]) Dowód osobisty nie powinien wystarczyć, jeżeli nasuwa wątpliwości; może jednak i w tym przypadku wystarczyć tak, jak i inny dokument, jeżeli jedna tylko osoba potwierdza tożsamość.

[6]) Innym dokumentem, który zastąpić może dwie znane notarjuszowi osoby, jest pewien akt doniosły, znajdujący się w ręku stawającego, albo kilka dokumentów rodzinnych; notarjusz oceni, w każdym poszczególnym przypadku, czy dokumenty takie wystarczają do stwierdzenia tożsamości.

[7]) Błędne określenie zajęcia osoby, jej miejsca zamieszkania, pochodzenia i t. p. nie ma wpływu na skuteczność aktu, jeżeli tylko osoba jest identyczna z tą, która przed notarjuszem czynność zdziałała.

[8]) Naruszenie przepisów art. 69 §§ 1, 2, 3 nie pozbawia aktu mocy dokumentu publicznego, jeżeli tylko tożsamość osoby nie ulega wątpliwości, bez wpływu jest więc, że notarjusz stwierdził tożsamość osoby, której nie zna, albo jeżeli dokument nie jest wystarczający, dalej, jeżeli notarjusz nie zaznaczył w akcie sposobu stwierdzenia tożsamości.

[9]) Notarjuszowi nie wolno dokonać czynności, jeżeli stawający nie jest wprawdzie ubezwłasnowolniony, ale nie ulega wątpliwości, że albo wogóle nie ma zdolności do działań prawnych, albo, że nie posiada

jej w czasie, kiedy czynność ma być dokonana, jak np. gdy wtedy jest pijany, znajduje się w gorączce z powodu choroby i t. p.

[10]) Por. art. 135 § 2.

Art. 70.

Przy czynnościach, w których bierze udział osoba nie umiejąca lub nie mogąca się podpisać[1]), niewidoma, głucha, niema lub głuchoniema, konieczna jest obecność dwóch świadków.[2])[3])[4])[5])

[1]) Świadka nie należy przybrać, jeżeli osoba wprawdzie nie umie pisać i czytać, ale umie się podpisać, czy to w alfabecie łacińskim, czy też w innym znanym innym osobom, chociaż nieznanym notarjuszowi (art. 75 § 2), nie można więc przyjąć, że osoba może się podpisać, gdy alfabet, w którym umieścić chce podpis, tylko wyjątkowo jest znany, jak alfabet arabski, ormiański, sanskrycki, chiński i t. p., jako znany zaś uznać należy cyrylicę, alfabet gotycki, hebrajski i grecki.

[2]) Świadkowie aktu muszą być obecni nietylko przy tegoż podpisaniu, lecz przy całej czynności a więc także przy odczytaniu.

[3]) Świadkowie mogą pełnić także funkcje osób, o których mowa w art. 69 § 2, w razie gdy osoba stawająca nie jest notarjuszowi znana (art. 69 § 2), nie jest więc potrzebne przybranie osób, stwierdzających tożsamość, a oprócz tego świadków.

[4]) Dwóch świadków nie można zastąpić drugim notarjuszem, a wyjątek stanowią przepisy art. 141 i § 2233 k. c. niem., według których dwóch świadków rozporządzenia ostatniej woli można zastąpić drugim notarjuszem, i przepisy art. 971 i 974 kod. cyw. franc.,

według których ilość świadków rozporządzenia ostatniej woli zmniejsza się do połowy, gdy przybiera się drugiego notarjusza.

[5]) Dwóch świadków przybrać należy, bez względu na to, o jaką chodzi osobę, przy sporządzeniu rozporządzenia ostatniej woli według § 589 austr. k. cyw. (art. 141) i § 2233 niem. k. c., trzech świadków według art. 1037 t. X. cz. I Zwodu praw, czterech świadków według art. 971 kod. cyw. fr., zaś według art. 974 tegoż kodeksu dwóch, gdy się na wsi sporządza testament, zaś według art. 976 kod. cyw. fr. sześciu świadków przy testamencie mistycznym, a oprócz tego według art. 977 jeszcze jednego, gdy testator nie umie lub nie może się podpisać.

Art. 71.

§ 1. Świadkiem może być osoba pełnoletnia[1]), umiejąca czytać i pisać po polsku[2]), korzystająca w pełni z praw cywilnych i obywatelskich, znana notarjuszowi osobiście.[3])

§ 2. Nie może być świadkiem:

a) niewidomy, głuchy, niemy lub głuchoniemy[4]);

b) pracownik kancelarji notarjusza[5]) oraz służba domowa notarjusza[6]);

c) osoba, będąca z notarjuszem w stosunku, który nie pozwala mu w jej imieniu ani na jej rzecz sporządzać czynności.[7])

§ 3. Nie może być świadkiem poszczególnej czynności osoba, będąca z zawierającymi czynność lub z osobami, na których rzecz czynność się za-

wiera, w stosunku, który nie pozwala notarjuszowi w jej imieniu ani na jej rzecz sporządzać czynności.[8])[9])[10])[11])

[1]) Świadkiem może być osoba, która nie ukończyła jeszcze dwudziestego pierwszego roku życia, jednak została upełnoletniona.

[2]) Świadkiem nie może być osoba, która tylko umie się podpisać, rzeczą notarjusza jest więc stwierdzić znajomość u świadka języka polskiego w słowie i piśmie.

[3]) Osoby nieznane notarjuszowi nie mogą być świadkami aktu, chociażby ich identyczność potwierdziły inne osoby, znane notarjuszowi.

[4]) Niewidomy, głuchy, niemy lub głuchoniemy, nie może być świadkiem, bo gdy taka osoba dokonuje czynności, musi mieć świadka (art. 70).

[5]) Przez pracowników kancelarji notarjusza rozumieć należy nietylko osoby, zajęte czynnością pisarską, manipulacyjną albo kasową lub też w charakterze sługi, lecz także aplikantów notarjalnych oraz asesorów u niego zatrudnionych.

[6]) Do służby domowej notarjusza nie można zaliczyć dozorcy domu, w którym znajduje się kancelarja notarjusza.

[7]) Por. art. 65 § 1.

[8]) Słowa „w jej imieniu" i „na jej rzecz" mieszczące się w art. 71 § 2 lit. c. i 71 § 3 mogą wprowadzić w błąd, bo notarjusz nie działa w imieniu strony lub też na jej rzecz, a jeżeli w ten sposób działa, nie może aktu sporządzić.

[9]) Z art. 71 § 3 wynika, że świadkiem aktu nie może być osoba, która na podstawie aktu ma odnieść, czy to bezpośrednią, czy też pośrednią korzyść.

[10]) Świadkowie aktu nie mogą do siebie pozostawać w stosunku, o którym mowa w art. 65 § 1, gdyż w tym przypadku nie zachodziłaby pewność, jakiej ustawa wymaga.

[11]) Świadek aktu nie musi władać językiem obcym, znanym stronie, która nie włada językiem polskim, i z którą notarjusz się porozumiewa bądź sam, bądź przez tłumacza (art. 73).

Art. 72.

§ 1. Głuchy, który umie czytać, sam odczytuje sporządzony dokument i oznajmia notarjuszowi, że czynność jest zgodna z jego wolą; jeżeli zaś może pisać, podpisując, zaznacza własnoręcznie, że czynność jest zgodna z jego wolą.[1])

§ 2. Jeżeli w czynności bierze udział głuchy lub głuchoniemy, nie umiejący czytać i pisać, oprócz świadka[2]) powinna być[3]) przy czynności osoba, która może się z głuchym porozumieć.[4]) Osoba ta poda głuchemu treść czynności do wiadomości, poczem głuchy powinien oznajmić notarjuszowi, że czynność jest zgodna z jego wolą.[5])[6])

§ 3. Niemy lub głuchoniemy, umiejący czytać i pisać, powinien sam przeczytać sporządzony dokument i, podpisując go, zaznaczyć własnoręcznie, że czynność jest zgodna z jego wolą.[7])

§ 4. Notarjusz obowiązany jest zapomocą pytań, nie będących w związku z czynnością, przekonać się, czy biorący udział w czynności głuchy, nie-

my lub głuchoniemy pojmuje znaczenie czynionych mu znaków.[8])

§ 5. Jeżeli w czynności bierze udział niewidomy, może on przyprowadzić osobę zaufaną[9]), do której stosuje się odpowiednio przepisy § 2.[10])

[1]) Jeżeli głuchy umie czytać, ale nie może lub nie umie pisać, odpada stosowanie art. 72 § 1 zdanie 2, notarjusz ma jednak zaznaczyć, że czynność zgodna jest z wolą głuchego.

[2]) Z tego, że w ustawie mowa o tem, iż oprócz „świadka" ma być przybrana osoba, która może się z głuchym porozumieć, nie wynika, że wystarcza przybranie jednego tylko świadka, bo przeciw temu przemawia brzmienie art. 70; nie można więc przyjąć, by wystarczał jeden świadek i jedna osoba, która może się z głuchym porozumieć, lecz potrzebni są dwaj świadkowie i znawca sztuki porozumiewania się z głuchym.

[3]) Z tego, że w art. 72 § 2 mowa, że oprócz świadka „powinna być" przy czynności osoba, która może się z głuchym porozumieć, nie wynika, że obecność takiej osoby nie jest konieczna, bo ustawa wprawdzie w innych miejscach używa innego wyrazu, a mianowicie powiada, że obecność jest „konieczna", jak w art. 70, ale cel ustawy dowodzi, że chodzi o niezbędną konieczność; z tego powodu przybranie osoby, która może się z głuchym lub głuchoniemym porozumieć, jest konieczne, choćby nawet notarjusz znał sposób porozumiewania się z głuchym, niemym lub głuchoniemym, bo prywatna wiedza notarjusza nie powinna być uwzględnioną, a przepis, który odnosi się do znajomości obcego języka (art. 68 § 1, 73), nie

może być stosowany tam, gdzie chodzi o wiadomości innego rodzaju.

[4]) Przyjąć należy, że osobą, która z głuchym ma się porozumieć, nie może być pracownik kancelarji notarjusza lub należący do jego służby, albo ten, kto pozostaje do niego w stosunku, który nie pozwala na dokonanie czynności (art. 65 § 1), dalej nie może nią być ten, na czyją rzecz dokonuje się czynności lub kto z takąż osobą pozostaje w stosunku, o którym mowa w art. 65 § 1.

[5]) Osoba, która może się z głuchym porozumieć, nie musi umieć czytać i pisać po polsku (art. 71 § 1), bo jej zadaniem jest tylko zakomunikować treść czynności.

[6]) Osobę, która ma się porozumieć z głuchym, wybiera notarjusz, może się on jednak zgodzić na osobę, przyprowadzoną przez głuchego lub głuchoniemego, ale może też tę osobę wykluczyć; osoba ta musi być znana notarjuszowi.

[7]) Jeżeli niemy lub głuchoniemy nie umie czytać i pisać, należy postąpić po myśli art. 72 § 2, a więc przybrać osobę, która może się z nim porozumieć, nie podobna bowiem przyjąć, że spisanie aktu jest niedopuszczalne.

[8]) Przepis art. 72 § 4 nie jest wyjątkowy, bo obowiązkiem notarjusza jest w każdym przypadku przekonać się o tem, czy strona posiada zdolność działania i czy oświadczenie jej odpowiada rzeczywistej woli.

[9]) Przybranie osoby zaufania zawisłe jest od niewidomego, nie należy jej więc przybrać, gdy on tego życzenia nie objawił; tę osobę przybiera więc nie notarjusz, lecz niewidomy, i ona nie musi być znaną notarjuszowi, bo jej przybranie następuje tylko na ży-

czenie niewidomego i tylko w tym celu, aby nie był narażony na szkodę, w następstwie czego notarjusz nie może wykluczyć osoby, którą mu wskazano.

[10]) Zastosowanie art. 72 § 2 ma się odbyć w ten sposób, że osoba zaufania ma przeglądnąć akt, osoba ta musi więc umieć czytać i pisać; podpis umieszcza niewidomy, jeżeli umie się podpisać.

Art. 73.

Jeżeli biorący udział w czynności nie zna języka polskiego[1]) i do czynności nie jest dołączony przekład na inny znany mu język[2])[3]), notarjusz powinien przetłumaczyć akt ustnie[4]) lub powinien być przywołany tłumacz.[5])[6])[7])[8])

[1]) Akty spisuje się w języku polskim bez względu na to, czy strona włada tym językiem w słowie i piśmie; dołączenie do aktu przekładu na inny język jest dopuszczalne, ale nie konieczne (art. 68 § 2).

[2]) Inny język, niż polski, znany stronie, nie musi być jej językiem ojczystym, nie jest też potrzebne, by strona władała nim w piśmie, wystarcza, gdy włada nim w słowie.

[3]) Jeżeli strona przynosi pismo, spisane w języku innym, niż polski, i żąda spisania aktu według tegoż treści, a język znany jest tak stronie, jak i notarjuszowi, można na tegoż podstawie spisać akt i dostarczone pismo dołączyć jako przekład, jeżeli zaś język nie jest znany notarjuszowi, należy przybrać tłumacza, który stwierdza zgodność aktu z dostarczonem pismem.

[4]) Jeżeli strona nie zna w słowie języka polskiego, powinien notarjusz akt spisać w języku polskim i przetłumaczyć go stronie na język znany jej oraz notarjuszowi (art. 68 § 1), jeżeli zaś notarjusz nie zna

języka, którym strona włada w słowie, powinien przybrać tłumacza.

[5]) Z art. 73 wynika, że dołączenie do aktu przekładu na inny język nie jest potrzebne, jeżeli notarjusz tłumaczy akt na język, znany stronie, lub jeżeli czyni to tłumacz (art. 74).

[6]) Ustawa nic nie wspomina o tem, czy przywołać należy tłumacza przysięgłego (art. 268 pr. o ustr. sąd. pow. i Rozp. Min. Spr. z dnia 24. grudnia 1928 r. 104/943/1928 o tłumaczach przysięgłych), przyjąć jednak należy, że notarjusz powinien tylko takiego tłumacza przybrać; jeżeliby jednak dla obcego języka brak było takiego tłumacza, wówczas przybrać należy tłumacza niezaprzysiężonego, jednak ani notarjusz nie może go zaprzysiądz, ani też nie może zwrócić się do sądu o zaprzysiężenie.

[7]) Tłumaczem może być pracownik kancelarji notarjusza, jeżeli bowiem notarjusz nie musi przybrać tłumacza, gdy zna język obcy, to przyjąć należy, że może też przybrać osobę u niego zajętą, do której ma zaufanie.

[8]) Dopuszczalne jest używanie języka ruskiego, białoruskiego, litewskiego i niemieckiego (por. art. 4 § 2).

Art. 74.

O zachowaniu warunków, określonych w art. 72 i 73, czyni się wzmiankę w sporządzanym dokumencie.[1])

[1]) Brak wzmianki o zachowaniu warunków nie pozbawia aktu mocy dokumentu publicznego nawet wówczas, gdyby chodziło o to, czy zachowano warunki, wymienione w art. 72; wynika to z art. 88, który stanowi tylko, że pod rygorem utraty mocy doku-

mentu publicznego przepisy wymienione w art. 72 mają być zachowane, ale nie, że wzmianka o tem ma być umieszczona w akcie.

Art. 75.

§ 1. Jeżeli biorący udział w czynności nie umie lub nie może pisać[1]), powinien na dokumencie złożyć tuszowy odcisk palca[2])[3]), obok którego świadek wypisze jego imię i nazwisko.[4])[5])

§ 2. Jeżeli biorący udział w czynności[6]) może położyć podpis jedynie w alfabecie nieznanym notarjuszowi, należy przywołać osobę wiarogodną[7]), znającą ten alfabet, celem odczytania i stwierdzenia podpisu.[8])[9])

[1]) Przepis art. 75 § 1 odnosi się do osób, które nie umieją nawet umieścić swego podpisu, czy to w alfabecie łacińskim, czy też innym, inaczej bowiem byłby zbędnym art. 75 § 2; przez alfabet znany należy rozumieć tylko taki, który w miejscu urzędowania notarjusza znany jest większej ilości osób, jak cyrylica, alfabet gotycki, hebrajski lub grecki, nie zaś taki, który znany jest tylko pewnej grupie, jak alfabet armeński, albo jedynie kilku osobom, jak chiński, japoński i t. p.

[2]) Obojętnem jest, jakiego palca użyto przy złożeniu odcisku i czy chodzi o palec prawej, czy też lewej ręki; odcisku palca nie można zastąpić innym znakiem, jak znakiem krzyża, kółkiem i t. p.

[3]) Przepis art. 75 § 1 nie wchodzi w zastosowanie, gdy złożenie odcisku palca jest niemożliwe, czy to z powodu braku rąk, czy też z powodu ich bezwładności.

[4]) Imię i nazwisko strony ma wypisać którykol-

wiek ze świadków aktu (art. 70), a wybór należy do notarjusza.

[5]) Między art. 75 § 1 a art. 113 k. zob. zachodzi antynomja, bo ten ostatni przepis stanowi, że „za niepiśmiennych lub nie mogących pisać, lecz umiejących czytać może podpisać się inna osoba, której podpis winien być uwierzytelniony przez notarjusza lub władzę gminną z zaznaczeniem, że osoba ta podpisała się na życzenie niepiśmiennego lub niemogącego pisać, lecz umiejącego czytać". Ponieważ nie podobna przyjąć, by prawo o notarjacie, jako później ogłoszone, uchyliło przepisy kodeksu zobowiązań, lub też że ten kodeks, jako ustawa, która później wejdzie w życie, uchyliła wprawdzie później ogłoszoną, ale wcześniej obowiązującą ustawę o notarjacie, przeto nie pozostaje nic innego, jak tylko przyjąć, że obydwa przepisy obowiązują obok siebie, zaczem stosować należy albo przepisy art. 70 i 75 albo art. 113 k. zob. tak, że za osobę niepiśmienną lub nie mogącą pisać podpis może umieścić inna osoba z zaznaczeniem, że podpisała się na jej życzenie, albo też możliwem jest umieszczenie na dokumencie odcisku palca przez niepiśmiennego lub nie mogącego pisać a zarazem umieszczenie jego podpisu przez jednego ze świadków, przyczem w pierwszym przypadku nie jest potrzebne przybranie drugiej osoby, w drugim zaś przypadku muszą być obecni dwaj świadkowie. W przypadku, gdy umieszczenie odcisku palca jest niemożliwe, uwierzytelnienie podpisu musi się odbyć według art. 113 k. zob.

Nie można przyjąć, że art. 113 kod. zob. odnosi się do dokumentów prywatnych, a art. 75 § 1 do dokumentów, którym strony chcą nadać znamię wiary publicznej, bo przepis art. 75 § 1 mieści się w rozdziale, dotyczącym wszelkich czynności notarjusza, a

nietylko aktów notarjalnych; nie można też przykładać wagi do tego, że w art. 113 kod. zob. mowa o tem, iż notarjusz uwierzytelnia podpis osoby, która podpisuje się za niepiśmienną lub nie mogącą się podpisać, bo akt uwierzytelnienia dotyczy głównie tego, od kogo pochodzi dokument.

[6]) Art. 75 § 2 dotyczy jedynie uczestnika aktu, a nie świadków, bo świadkowie muszą umieć czytać i pisać (art. 71 § 1).

[7]) Osobę wiarogodną powołuje notarjusz, a nie sprowadza jej osoba, która bierze udział w czynności; osoba ta musi być znana notarjuszowi.

[8]) Osoba wiarogodna musi umieć czytać i pisać po polsku, bo ma stwierdzić podpis, należy więc stosować przepis art. 71 § 1.

[9]) Obok osoby wiarogodnej, która może odczytać podpis strony, nie potrzeba innego świadka, bo istnieje podpis (art. 70).

Art. 76.

Na każdym dokumencie, sporządzonym przez notarjusza, powinien być wymieniony numer, pod którym dokument wpisano do repertorjum.[1])[2])

[1]) Por. art. 116 lit. a., 117, 118 i 119.

[2]) Numer należy umieścić dopiero wtedy, gdy dokument został spisany i podpisany, a więc czynność już ukończono.

Art. 77.

Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, dokumenty notarjalne można sporządzać na maszynie do pisania; można również używać formularzy drukowanych.[1])[2])[3])

[1]) Przepis art. 77 dotyczy także aktów notarjalnych, chociaż art. 81 wyraża się, że notarjusz je „spisuje".

[2]) Można używać ksiąg dla spisywania aktów, a tylko akty notarjalne należy pisać na oddzielnych arkuszach (art. 86).

[3]) Nie wolno notarjuszowi dopuścić do umieszczenia podpisu stron, dopóki wypełnienie formularza nie nastąpiło, podpis in bianco jest więc niedopuszczalny i w tym przypadku akt byłby nieważny, bo późniejsze wypełnienie czystego arkusza lub formularza nie może być uważane za akt, przez stronę podpisany.

Art. 78.

§ 1. Wszelkie dokumenty notarjalne należy pisać[1]) czytelnie, bez skróceń.[2])

§ 2. Data dokumentu notarjalnego, inne oznaczenia czasu, tudzież cyfry powinny być wypisane literami, jeżeli są pierwszy raz[3]) przytoczone; wyjątek od tego przepisu stanowią: numer aktu, numery katastralne, arkuszów, ksiąg hipotecznych, cyfry w inwentarzach majątkowych, działach spadkowych, obliczeniach ceny kupna i rachunkach w ogólności, jeżeli wchodzą w treść dokumentu notarjalnego. Ostatecznie wyprowadzone liczby oraz sumy, przypadające do wypłaty, muszą być wypisane literami.[4])

§ 3. Wszelkie skrobania i wywabiania są niedopuszczalne; poprawki i dopiski należy omówić dokładnie na końcu dokumentu.[5]) Zbyteczne wy-

razy albo ich części mogą być przekreślone tylko w ten sposób, aby można było odczytać, co zostało przekreślone; wszystko, co zostało przekreślone, należy na końcu dokumentu dokładnie omówić, przyczem w przypadku przekreślenia całego wiersza, wystarcza nadmienić, że cały wiersz, oznaczony kolejnym numerem[6]), został przekreślony.

§ 4. Wyrazy wpisane w miejsce wyrazów wyskrobanych lub wywabionych, wyrazy dopisane lecz nieomówione, uważa się za nienapisane; przekreślenia nieomówione uważa się za niedokonane.[7])

[1]) Dokumenty notarjalne mogą być spisane objektywnie lub subjektywnie; pierwszy wypadek zachodzi, gdy notarjusz zdaje sprawę z oświadczeń stron, drugi, gdy umieszcza oświadczenie tak, jak je składają, a więc w pierwszej osobie.

[2]) Skróceń nie wolno stosować, choćby nawet były powszechnie używane, a dotyczy to w szczególności nazw instytucyj lub urzędów, jak np. P. K. O. zamiast Pocztowa Kasa Oszczędności, P. K. P. zamiast Polskie Koleje Państwowe i t. p.; skróceń nie można używać, choćby poprzód w akcie użyto pełnego oznaczenia (por. art. 78 § 2).

[3]) Poraz drugi i dalszy można w akcie przytoczyć cyframi datę, oznaczenie czasu i t. p.

[4]) Literami należy wypisać sumę, przypadającą do wypłaty, bez względu na to, czy wypada z poprzód dokonanego rachunku, czy też oznacza się ją zgóry, a potem dopiero podaje, co się na nią składa; sumę

przypadającą do wypłaty, należy wypisać literami, choćby ją już poprzód w ten sposób oznaczono.

[5]) Poprawki i dopiski mogą być w akcie umieszczone, ale oprócz tego na końcu dokumentu należy zaznaczyć, że je uskuteczniono.

[6]) Kolejność wiersza można oznaczyć numerem w ten sposób, że się go liczy z góry, albo z dołu.

[7]) Z art. 78 § 4 wynika, że tylko wtedy akt nie posiada mocy dokumentu publicznego (art. 88), jeżeli został spisany wbrew przepisom art. 78 § 1 i 2.

Art. 79.

§ 1. Notarjusz pobiera opłaty państwowe i komunalne[1]) oraz wynagrodzenie dla siebie, stosownie do przepisów szczególnych.[2])

§ 2. W razie nieuiszczenia notarjuszowi należnego mu wynagrodzenia lub wyłożonych przez notarjusza za stronę wydatków nie jest on obowiązany sporządzić czynności[3]), a w razie jej sporządzenia nie jest obowiązany do wydania wypisu, odpisu lub dokumentu[4]) i nie odpowiada za szkody, mogące z tego powodu wyniknąć dla stron.[5])

§ 3. Strony stawające odpowiadają solidarnie wobec notarjusza za przypadające mu wynagrodzenie.[6])[7])

[1]) Por. art. 66 § 5; por. także art. 27 i 28 ustawy o opłatach stemplowych z dnia 1. lipca 1926 r. (tekst jednolity 41/413/1932 przy uwzględnieniu zmian, wprowadzonych art. 148 prawa o notarjacie).

[2]) Por. art. 24 § 1, 5 L. 2.

[3]) Z art. 79 § 2 wynika, że notarjusz ma prawo domagać się uiszczenia lub przynajmniej zabezpiecze-

nia z góry wynagrodzenia oraz złożenia kwoty, potrzebnej na wydatki.

[4]) Por. art. 89 i nast.

[5]) Por. art. 43 §§ 1 i 2.

[6]) Strona, która nie brała udziału w akcie, jak np. wierzyciel, na rzecz którego zeznano skrypt dłużny, nie odpowiada notarjuszowi za wynagrodzenie; strona, na rzecz której akt zdziałano, odpowiada jednak za wynagrodzenie, jeżeli czynność zamówiła, chociaż nie brała w niej udziału, a odpowiada solidarnie z tą, która podpisała akt.

[7]) Zapłaty wynagrodzenia notarjusz może się domagać tylko w drodze zwyczajnego procesu.

Art. 80.

Notarjusz obowiązany jest na każdym sporządzanym dokumencie wymienić wysokość pobranych opłat i wynagrodzenia.[1])[2])

[1]) Przepis art. 80 jest porządkowym i nie wpływa na ważność aktu (art. 88), ale notarjusz odpowiada dyscyplinarnie, jeżeli na dokumencie nie wymieni wysokości pobranych opłat i wynagrodzenia.

[2]) Według art. XLIV. przep. wpr. kod. handl. „notarjusze obowiązani są przesyłać za każdy miesiąc w ciągu następujących dni czternastu do właściwego sądu rejestrowego wykazy zdziałanych lub poświadczonych przez nich aktów, zawierających dane, ulegające wpisowi do rejestru handlowego".

Rozdział II.

Akty notarjalne.

Art. 81.

Notarjusz spisuje akt notarjalny, jeżeli strony

powinny[1])[2]) lub chcą nadać czynności znamię dokumentu publicznego.[3])[4])

[1]) Akt notarjalny jest konieczny, jeżeli osoba nieumiejąca lub nie mogąca czytać, ma na piśmie złożyć oświadczenie woli (art. 114 k. zob.); konieczny jest dalej do ważności oświadczenia darczyńcy, jeżeli przysporzenie majątkowe na rzecz obdarowanego nie następuje przez samo zawarcie umowy lub równocześnie z nią (art. 358 § 1 k. zob.), do umowy o dożywocie (art. 600 k. zob.), do powstania spółki komandytowej (art. 145 k. h.), do statutu spółki akcyjnej (art. 2 ust. 1 pr. o sp. akc.), do powstania spółki z ogr. odp. lub przystąpienia do niej (art. 3 L. 1 pr. o spółk. z ogr. odp.), do zbycia lub zastawienia udziału w takiej spółce (art. 17 pr. o sp. z ogr. odp.), do przejścia, ograniczenia lub obciążenia prawa własności (art. 82 §§ 2 i 3); w pewnych przypadkach sporządzenie aktu notarjalnego wywołuje pewne skutki prawne (art. 43 § 1, 44, 46 § 1 k. h., art. 527 L. 5 k. p. c.). Akt urzędowy, t. j. akt notarjalny (por. art. 244 ros. ust. not.) jest konieczny według art. 202 k. c. Król. P. do zrzeczenia się przez żonę skutków wyroku, odejmującego mężowi zarząd i użytkowanie majątku żony, według art. 207 i 210 k. c. Król. P. do umowy, urządzającej stosunki majątkowe między małżonkami, według art. 298 k. c. Król. P. do uznania dziecka naturalnego, według art. 319 k. c. Król. P. do umowy przysposobienia, według art. 976 k. c. fr. do sporządzenia testamentu mistycznego, według art. 1035 k. c. fr. do odwołania testamentu, dalej jest konieczny według § 551 k. c. austr. do umowy o zrzeczenie się spadku, według § 1278 ust. 2 k. c. austr. do sprzedaży spadku i w przypadkach, wymienionych

w § 1 ust. z dnia 25. lipca 1871 Nr. 76 austr. dz. u. (por. o tem art. 137), według § 311 k. c. niem. do przeniesienia obecnego majątku lub tegoż części albo do obciążenia go użytkowaniem, według § 312 ust. 1 k. c. niem. do umowy między przyszłymi spadkobiercami co do przypadającej jednemu z nich ustawowej części dziedziczenia, albo co do jego części obowiązkowej, według § 1434 k. c. niem. do umowy majątkowo-małżeńskiej, według § 2276 k. c. niem. do umowy dziedziczenia, według § 2348 k. c. niem. do umowy o zrzeczenie się spadku, według § 2371 k. c. niem. do umowy sprzedaży przypadłego dziedzicowi spadku, według art. 1000 t. X. części 1 Zwodu praw do wydzielenia dzieciom części majątku, według art. 1006 t. X. cz. 1 Zwodu pr. do wyznaczenia córce posagu, gdy ten choćby w części składa się z majątku nieruchomego, według art. 1337 t. X. część 1 Zw. pr. do działów spadkowych.

[2]) Por. art. 137.

[3]) Nie można stronom odmówić spisania aktu notarjalnego, chociaż nie jest on konieczny.

[4]) W formie aktu notarjalnego można spisać umowę, dokonać aktu zbiorowego, złożyć oświadczenie jednostronne, nie można jednak tej formy obrać dla papieru obiegowego, jak np. wekslu; w formie aktu notarjalnego mogą także złożyć oświadczenie osoby, których sprawa bezpośrednio nie dotyczy, może więc sąd polubowny wydać wyrok, a rozjemca oznaczyć wysokość świadczenia.

Art. 82.

§ 1. Umowy o przejście, ograniczenie lub ob-

ciążenie prawa własności do nieruchomości powinny być pod nieważnością samej umowy sporządzane w formie aktu notarjalnego.[1][2][3][4])

§ 2. W postępowaniu sądowem formę, przepisaną w § 1, zastępuje ugoda, układ lub orzeczenie sądowe.[5][6])

§ 3. Pełnomocnictwa, na których podstawie mają być zawarte przed notarjuszem umowy, wymienione w § 1, wymagają do swej ważności formy aktu notarjalnego.[7][8][9])

[1]) Przepis art. 82 jest całkiem ogólny, zaczem stosować go należy do każdego rodzaju umowy, jak kupna-sprzedaży, zamiany, darowizny i t. p., dalej do zbycia przedsiębiorstwa handlowego, jeżeli w skład tegoż wchodzi nieruchomość (art. 39 § 3 k. handl.), do wniesienia nieruchomości tytułem wkładu do spółki i t. p.; przepis art. 82 odnosi się także do umowy przedwstępnej, nie wystarcza więc stwierdzenie jej pismem (art. 62 § 2 k. zob.).

[2]) Przepis art. 82 §§ 1 i 3 należy stosować tak do nieruchomości, odnośnie których prowadzi się księgę gruntową, jak i co do nieobjętych księgą gruntową, dalej do przedmiotów, które faktycznie nie są nieruchomościami, ale prawnie za nieruchomości powinny być uważane, wskutek czego z powodu niejednolitości przepisów, obowiązujących w tym względzie w poszczególnych dzielnicach, akt notarjalny będzie w jednej dzielnicy wymagany, w innej zaś nie będzie potrzebny; gdy jednak akt dotyczy przedmiotu, położo-

nego na innym obszarze prawnym, poza tym, w którym się zawiera umowę, należy według art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 2. sierpnia 1926 r. 101/580/1926 o prawie właściwem dla stosunków prywatnych wewnętrznych stosować co do formy prawo miejsca położenia przedmiotu.

[3]) Przepis art. 82 §§ 1 i 3 stosować należy na obszarze prawa austrjackiego także wtedy, gdy kwota wierzytelności, wartość nieruchomości lub prawa, którem ona ma być obciążona, są oznaczone i prócz odsetek oraz należytości ubocznych nie przenoszą kwoty stu złotych, w których to przypadkach według ustawy austrjackiej z dnia 5. czerwca 1890 Nr. 109 austr. dz. u. i krajowej ustawy galicyjskiej z dnia 15. sierpnia 1895 Nr. 62 dz. u. kr. uwierzytelnienie podpisu na dokumencie prywatnym może się odbyć przez dwóch mężów wiarogodnych w przymiocie świadków.

[4]) Przepisu art. 82 §§ 1 i 3 nie ma się stosować i dlatego nie potrzeba aktu notarjalnego, jeżeli chodzi o umowę co do przedmiotu, który ze względu na połączenie faktyczne z nieruchomością lub też ze względu na to, że stanowi jej przynależność, ma być uważany za nieruchomość, który jednak ma się stać ruchomością na podstawie zdziałanego aktu, bo w tym przypadku akt dotyczy ruchomości, a tak ma się rzecz, gdy chodzi o sprzedaż drzewa na pniu, domu na rozbiórkę, części inwentarza nieruchomości i t. p.

[5]) Przepisu art. 82 §§ 1 i 3 nie podobna stosować do przeniesienia, ograniczenia lub obciążenia praw, które obciążają nieruchomość, w szczególności do przeniesienia wierzytelności, hipotecznie zabezpieczonej, dalej do umowy o najem lub dzierżawę nieruchomości, bo co do tego wymagany jest dokument tylko w celach dowodowych i to tylko wtedy, gdy

stosunek ma trwać dłużej, niż jeden rok (art. 371, 404 k. zob.), a przyjąć to należy także wtedy, gdy najem lub dzierżawę ma się wpisać do księgi gruntowej; nie można też powołanego przepisu stosować do wykreślenia obciążeń, jak służebności, hipoteki i t. p.

[6]) Ugoda sądowa zastępuje akt notarjalny, chociażby doszło do niej w procesie, wdrożonym na podstawie nieważnej umowy, ugoda sanuje więc brak formy notarjalnej. Wątpliwości powstają, czy przy przeniesieniu, ograniczeniu lub obciążeniu nieruchomości wyrok sądu polubownego lub ugoda, przed tym sądem zawarta, może zastąpić akt notarjalny. Przyjąć należy, że jest to niemożliwe, bo inaczej strony mogłyby przez sporządzenie zapisu na sąd polubowny, ustanowienie w nim sędzią osoby zaufanej oraz przez wyrok, przez nią w myśl ich żądania wydany, obejść bezwzględnie obowiązujące przepisy art. 82 §§ 1 i 3. Z tego powodu tylko wtedy przeniesienie, ograniczenie lub obciążenie nieruchomości jest możliwe na podstawie zapisu na sąd polubowny, gdy ten będzie sporządzony w formie aktu notarjalnego, dalej, gdy w tej formie zapadnie wyrok sądu polubownego lub spisaną będzie ugoda sądowa, co jest możliwe, bo notarjusz może spisać protokół na treść ugody przed sądem polubownym lub też na treść wyroku (art. 104), a ma to uczynić w formie aktu notarjalnego. Nie można przeciw temu podnieść, że według art. 500 § 2 k. p. c. należy oryginał wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej złożyć sądowi państwowemu, notarjusz zaś nie może wydać oryginału, lecz ma go u siebie zachować; uwzględnić bowiem należy, że w sądzie państwowym można złożyć wypis, który według art. 89 starczy za oryginał. Wobec tego wyrok sądu polubownego, nie wydany w formie aktu notarjalne-

go, na skutek zaskarżenia, ulega uchyleniu po myśli art. 503 § 1 L. 4 k. p. c., a jeżeli zapisu nie sporządzono w formie aktu notarjalnego, według art. 503 § 1 L. 1 k. p. c., jeżeliby jednak minął termin miesięczny do zaskarżenia ustanowiony (art. 504 k. p. c.), nie można uzyskać klauzuli wykonalności po myśli art. 502 k. p. c., a bezwarunkowo należy to zaznaczyć odnośnie ugody, przed sądem polubownym zawartej. Stanowisko powyższe zająć należy także wtedy, gdy postępowanie polubowne dotyczy umowy, spisanej w formie aktu notarjalnego, bo wyrok polubowny może zmienić poprzednią umowę, a także do tego potrzebny jest akt notarjalny.

[7]) Por. art. 129 § 1, 136 § 1, 147 §§ 1 i 2.

[8]) Według art. 82 § 3 nie wystarcza pełnomocnictwo, zawierające podpis uwierzytelniony.

[9]) Przepisy art. 82 §§ 1 i 3 sprawiają trudności, gdy chodzi o stosunek międzynarodowo-prywatny, bo według art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 2. sierpnia 1926 r. 101/581/1926 o prawie właściwem dla stosunków prywatnych międzynarodowych w aktach prawnych co do nieruchomości, położonej w Polsce, należy stosować co do formy wyłącznie prawo obowiązujące w Polsce, z czegoby wynikało, że aktu zagranicznego nie można uznać ze względu na to, że notarjusz zagraniczny w Polsce nie może być uważany za notarjusza a tem samem sporządzony przez niego akt nie na mocy dokumentu publicznego; ta konsekwencja prowadzi do tego, że pełnomocnictwo, udzielone zagranicą, nie miałoby mocy prawnej, co w razie gdy strona przebywa w kraju odległym, pociągałoby za sobą niemożność zdziałania jakiejkolwiek czynności odnośnie nieruchomości, chyba że istnieje

układ, który zagraniczny akt notarjalny stawia na równi z krajowym.

[10]) Czynność, dokonana w Polsce, odnośnie zagranicą położonej nieruchomości, jest ważna, jeżeli zachowano formę prawa właściwego dla oceny strony materjalnej stosunku prawnego, a więc prawa położenia nieruchomości (art. 5 i 6 ust. 1 ustawy o pr. pryw. międzyn.), jeżeli więc państwo, w obrębie którego nieruchomość jest położona, nie wymaga formy notarjalnej, akt, w innej formie zdziałany, jest ważny; odnosi się to w szczególności do nieruchomości, które znajdują się w Austrji, Czechosłowacji i t. d., bo według ich ustawodawstwa akt notarjalny nie jest wymagany.

Art. 83.

§ 1. Akty powinny być zredagowane w sposób jasny i przejrzysty.[1])[2])

§ 2. Notarjusz powinien udzielać stronom wszelkich potrzebnych objaśnień, dotyczących strony prawnej aktu, na każde ich żądanie, a nawet z własnej inicjatywy, jeżeli uważać to będzie za potrzebne.[3])[4])[5])[6])

[1]) Notarjusz odpowiada w razie, gdyby w akcie użył niejasnych wyrazów (art. 43).

[2]) Przepisy art. 83 §§ 1 i 2 dotyczą każdego aktu, a nie tylko notarjalnego, i każdej czynności notarjalnej, jakkolwiek mowa w nich tylko o aktach notarjalnych, bo nie podobna przyjąć, aby przy innych czynnościach, nie będących takiemi aktami, notarjusz mógł postąpić inaczej, aniżeli to przepisuje art. 83.

[3]) Notarjusz obowiązany jest pouczyć strony, jaką doniosłość ma akt, w szczególności akt, zawierający poddanie się egzekucji lub pełnomocnictwo ogólne, które może udzielającego narazić na szkodę, ma obowiązek pouczyć strony o tem, że i jakie opłaty od aktu przypadają, że akt jest skuteczny dopiero po zaistnieniu pewnych warunków, jak np. zezwolenia władzy i t. d.

[4]) Jeżeli ustawa nakłada na notarjusza obowiązek pouczenia, powinien on bezwarunkowo strony pouczyć, chociażby niemi były osoby, niewątpliwie obeznane z przepisami prawa.

[5]) Od pouczenia odróżnić należy udzielenie rady co do tego, czy strona ma zawrzeć umowę lub zgodzić się na pewne warunki; zaznaczyć należy, że notarjusz nie powinien wpływać na stronę, aby pewną umowę zawarła lub zgodziła się na niekorzystne dla niej postanowienie, może jednak stronie odradzić przyjmowania zbyt uciążliwych zobowiązań, może też odradzić zdziałania aktu z krzywdą dla pewnych osób, chociaż akt jest dopuszczalny, jak np. pominięcia w rozporządzeniu ostatniej woli dzieci lub małżonka albo też obdarowania ich nieznacznym udziałem w majątku.

[6]) Notarjuszowi nie wolno zapewniać strony że zachodzi pewność pod względem faktycznym a nawet prawnym, bo nie jego rzeczą jest orzekać, jaki istnieje stan prawny; tem bardziej nie wolno notarjuszowi przyjmować poręki za to, że czynność nie wywrze skutków niekorzystnych, a bezwarunkowo nie wolno mu ręczyć za osobę, która bierze udział w czynności, bo to pozostawałoby w sprzeczności z przepisem art. 65 § 1 lit. b.

Art. 84.

§ 1. Akt notarjalny zawiera:

1) dzień, miesiąc i rok sporządzenia aktu, a w razie potrzeby lub na żądanie strony — godzinę i minutę rozpoczęcia i podpisania aktu[1]);

2) miejsce sporządzenia aktu[2]);

3) imię, nazwisko i miejsce urzędowania notarjusza, jeżeli zaś akt sporządził zastępca, — nadto imię i nazwisko zastępcy;

4) imię, nazwisko i miejsce zamieszkania stron stawających oraz osób przywołanych do aktu[3]);

5) oświadczenia stron z powołaniem się w razie potrzeby na dołączone do aktu dokumenty[4]);

6) stwierdzenie na żądanie stron faktów, które zaszły przy spisywaniu aktu[5]);

7) stwierdzenie, że akt został odczytany, przyjęty i podpisany[6]);

8) podpisy stron stawających oraz osób przywołanych do aktu[7]);

9) podpis notarjusza.[8])

§ 2. Załączniki do aktu notarjalnego powinny być zawsze podcyfrowane przez osoby podpisujące akt oraz przez notarjusza.

[1]) Jeżeliby akt zaczęto czytać jednego dnia, a ukończono czytanie dnia następnego, a więc po północy, i wtedy podpisy umieszczono, należy to zaznaczyć.

[2]) Por. art. 19 §§ 1 i 2.

[3]) Por. art. 69 § 2, 70, 72 §§ 2 i 5, 73, 75 § 2.

[4]) Dołączonym do aktu dokumentem jest w szczególności pełnomocnictwo.

[5]) Stwierdzenie zajść przy spisywaniu aktów następuje na żądanie wszystkich stron, biorących udział w akcie, a nie na żądanie tylko niektórych; takie stwierdzenie powinno w szczególności nastąpić, jeżeli czynność przerwano i dopiero później dalej ją kontynuowano.

[6]) Por. art. 72 § 1 zdanie 2 i art. 74.

[7]) Podpis strony musi być umieszczony imieniem i nazwiskiem, zaś podpis osoby prawnej lub spółki powinien być umieszczony przez osoby, które są uprawnione do działania.

[8]) Podpis notarjusza musi być własnoręczny, nie jest więc dopuszczalne umieszczenie pieczęci, choćby ona zawierała facsimile podpisu notarjusza.

Art. 85.

Jeżeli w akcie bierze udział osoba niepiśmienna lub nie mogąca się podpisać, notarjusz stwierdza, że osoba ta aktu nie podpisała i podaje, z jakich powodów.[1])

[1]) Por. art. 70, 75 §§ 1 i 2.

Art. 86.

Akty pisze się na oddzielnych arkuszach. Dwa lub więcej arkuszy powinny być zeszyte, ponumerowane i oparafowane.[1])[2])

[1]) Wpisywanie aktów notarjalnych do osobnej na ten cel przeznaczonej księgi nie jest dopuszczalne,

akty mają być jednak najpóźniej po upływie roku oprawione w zeszyt (art. 111 § 2).

[2]) Strony nie umieszczają podpisów na poszczególnych arkuszach.

Art. 87.

§ 1. Akt przed podpisaniem będzie odczytany przez notarjusza lub w jego obecności.[1])[2]) Przy czytaniu aktu notarjusz powinien się przekonać, że stawający dokładnie rozumieją treść i znaczenie aktu.[3])[4])

§ 2. Na żądanie odczytane będą również dołączone do aktu załączniki.[5])[6])

[1]) W obecności notarjusza może akt odczytać inna osoba, ale nie jedna ze stron lub jej doradca prawny; odczytujący nie musi być pracownikiem notarjusza.

[2]) Odczytania aktu nie można zastąpić przez pozostawienie stronom aktu do wglądu.

[3]) Notarjusz ma obowiązek wytłumaczyć stronom treść i znaczenie poszczególnych postanowień aktu.

[4]) Odnośnie aktu notarjalnego obowiązuje unitas actus, wszystkie interesowane osoby powinny więc być przez cały czas obecne, a nie można spisać jednego aktu częściowo w obecności jednej, częściowo zaś w obecności strony drugiej. Inną jest kwestja, czy dwa odrębne akty, z każdą ze stron zosobna spisane, czynią zadość wymogowi ustawy, aby czynności dokonano w formie aktu notarjalnego; przyjąć to należy, o ile tylko zachowano termin, przepisany dla przyjęcia oferty, z wyjątkiem przypadków, gdzie ustawa wymaga równoczesnej obecności obydwu stron, jak §§

1434 i 2276 k. c. niem. dla umowy majątkowo-małżeńskiej i dla umowy zrzeczenia się spadku.

[5]) Odczytanie załączników ma się odbyć na żądanie choćby jednej strony; przeglądnięcie ich jest konieczne, jeżeli są doniosłe dla aktu, jak np. plan sytuacyjny albo mapka, odnosząca się do przedmiotu aktu.

[6]) Tak odnośnie aktów notarjalnych, jak i innych dokumentów, należy zaznaczyć, że notarjusz może wprzód sporządzić projekt i odczytać go stronom i według ich życzenia zmienić, a dopiero potem spisać dokument, który strony mają podpisać; spisanie dokumentu w obecności stron nie jest więc potrzebne, a dopuszczalne jest także przyjęcie od stron projektu aktu notarjalnego, który jednak notarjusz musi dokładnie przejrzeć i zbadać, czy nie sprzeciwia się prawu, porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom, jeżeli zaś to nie zachodzi, powinien akt ułożyć ściśle według przedłożonego przez strony projektu.

Art. 88.

Akt, sporządzony z naruszeniem przepisów art. 65, 70, 71, 72, 75, 78 i 84, nie ma mocy dokumentu publicznego.[1])[2])[3])[4])

[1]) Akt notarjalny nie ma mocy dokumentu publicznego, jeżeli nie zawiera przepisanej art. 84 §§ 1 i 2 treści, jeżeli sporządził go notarjusz, któremu nie wolno dokonać czynności (art. 65), jeżeli nie przybrał świadków, których przybranie jest konieczne (art. 70), albo przybrał świadków niezdolnych (art. 71), jeżeli przy sporządzeniu aktu z głuchym lub głucho-

niemym nie zachował przepisanych formalności (art. 72), albo, gdy tego nie uczynił w razie, gdy biorąca udział w akcie osoba nie umie lub nie może pisać (art. 75), oraz gdy akt spisany jest nieczytelnie, ze skróceniem, zawiera cyfry a nie litery lub też mieści w sobie poprawki lub dodatki, ale nie zaznacza, w jaki sposób do nich doszło (art. 78).

[2]) Naruszenie przepisów, wymienionych w art. 88, powoduje nietylko to, że akt nie ma mocy dokumentu publicznego, lecz ponadto nieważność samego aktu prawnego, jeżeli według ustawy do tegoż ważności wymaganą jest forma aktu notarjalnego.

[3]) Dokument publiczny stanowi dowód tego, co uczestniczące w czynności osoby oświadczyły lub co zostało urzędownie zaświadczone (art. 262 k. p. c.); dowód przeciwny co do tych oświadczeń nie jest wyłączony, jednak pomiędzy uczestnikami czynności, stwierdzonej dokumentem, dowód ze świadków nie będzie dopuszczony przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu (art. 265 k. p. c.); dopuszczalny jest dowód na symulację aktu, podstęp, przymus, wprowadzenie w błąd i t. d.

[4]) Akt notarjalny jest tytułem egzekucyjnym tylko wtedy, gdy dłużnik obowiązuje się do zapłaty sumy pieniężnej lub uiszczenia innych rzeczy zamiennych, ilościowo w akcie oznaczonych, albo też obejmuje obowiązek wydania lub zwrotu rzeczy indywidualnie oznaczonych, jeżeli termin zapłaty, uiszczenia, wydania lub zwrotu jest w akcie wskazany a zarazem dłużnik w akcie podda się egzekucji (art. 527 L. 5 k. p. c.).

Rozdział III.

Wypisy i odpisy.

Art. 89.

Wypis aktu starczy za oryginał.[1])

[1]) Wypisu nie wydaje się z każdego aktu, lecz tylko z aktu notarjalnego; wynika to z łączności przepisów art. 89 i nast. z poprzednimi przepisami, w których mowa o aktach notarjalnych, a nie z przepisami, które odnoszą się do innych czynności notarjusza.

Art. 90.

§ 1. Notarjusz wydaje wypis aktu stronom stawającym albo tym, dla których zastrzeżono prawo otrzymania wypisu[1]), lub ich następcom prawnym[2])[3]), każdej osobie tylko po jednym wypisie, chyba że w akcie postanowiono inaczej.[4])

§ 2. Pozatem wypis może być wydany za zgodą stron[5])[6])[7]) lub na podstawie postanowienia sądu okręgowego, w którego okręgu notarjusz urzęduje[8])[9]), po wysłuchaniu stron, biorących udział w akcie, jeżeli stawią się na wezwanie.[10])[11])[12])

[1]) Zastrzeżenie prawa otrzymania wypisu może nastąpić w samym akcie, albo też później zgodnie przez obie strony (arg. art. 90 § 2); samo zdziałanie aktu na rzecz pewnej osoby, jak na rzecz wierzyciela, nie uzasadnia jeszcze prawa do wypisu, możliwem jest bowiem, że akt zeznaje się przed dopełnieniem umowy, jak np. skrypt dłużny przed zaliczeniem sumy pożyczkowej.

[2]) Następcą prawnym jest nietylko ten, kto na podstawie rozporządzenia ostatniej woli wchodzi w prawa lub w obowiązki, lecz także ten, kto na podstawie aktu między żyjącymi obejmuje prawa lub obowiązki, jak nabywca wierzytelności (art. 168 i nast. k. zob.), dalej ten, kto z mocy umowy lub ustawy wstępuje w prawa wierzyciela (art. 178 i 179 k. zob.), dalej kto obejmuje dług (art. 182 i nast. k. zob.), wreszcie nabywca majątku lub przedsiębiorstwa (art. 188 k. zob., art. 43 i nast. k. h.); nie jest następcą ustawowy zastępca, ale ten stoi na równi ze stroną i tak, jak ona, ma prawo do wypisów.

[3]) Według art. 533 k. p. c. wierzyciel może od notarjusza żądać dokumentu, jeżeli jest on potrzebny do uzyskania klauzuli wykonalności; z przepisu tego wynika, że wierzyciel, który zajął wierzytelność dłużnika, opartą na akcie, spisanym przez notarjusza, a chce wykonać prawa dłużnika (art. 637 § 1 k. p. c.), może żądać wypisu i nie potrzebuje zajmować osobno praw do wypisu, które to prawo zresztą samo dla siebie nie podlega zajęciu.

[4]) Słowo „pozatem" odnosi się tak do wydania wypisu osobie trzeciej, jak i do wydania dalszych wypisów stronom.

[5]) Zgoda stron nie musi być równocześnie objawiona, notarjusz nie ma jednak obowiązku zwracać się do strony drugiej, jeżeli jedna strona żąda wydania dalszego wypisu, albo tylko jedna strona udzieliła zezwolenia na wydanie wypisu osobie trzeciej.

[6]) Notarjusz, jeżeli strony zgody pisemnie nie oświadczą, powinien spisać protokół na ich ustne oświadczenie zgody (art. 104); zgoda pisemna może być w dowolnej formie objawiona, a więc także zwykłym listem.

[7]) W braku zgody stron nie może notarjusz wydać ponownego wypisu, chociażby nawet strona zwróciła mu poprzedni uszkodzony wypis.

[8]) Sąd okręgowy zezwoli na wydanie dalszego wypisu stronie, jeżeli zachodzą ku temu ważne powody, jak np. zniszczenie lub zagubienie poprzedniego wypisu, potrzeba prowadzenia egzekucji w kilku okręgach sądowych i t. p.

[9]) Na wydanie wypisu aktu osobie trzeciej zezwoli sąd okręgowy, jeżeli ta osoba uprawdopodobni swój interes w tem, aby wypis posiadała; dowód nie jest konieczny, bo to przewlekłoby sprawę.

[10]) Strona może sądowi złożyć pisemne oświadczenie.

[11]) O postanowieniu swojem powinien sąd zawiadomić strony; nie podobna przyjąć, aby stronie przysługiwał środek odwoławczy w razie, gdy sąd zezwoli na wydanie wypisu, przyjąć zaś należy, że na odmowę może się strona interesowana żalić i że powołanym do orzekania nie jest sąd apelacyjny, lecz Sąd Najwyższy (arg. art. 66 § 4).

[12]) O wydaniu wypisu należy uczynić wzmiankę w repertorjum (art. 93).

Art. 91.

W nagłówku notarjusz zaznacza, że dokument wydawany jest wypisem. Wypis powinien być dosłownem powtórzeniem oryginału, jednakże poprawek i przekreśleń[1]), znajdujących się w oryginale, w wypisie zamieszczać nie należy.[2])[3]) W końcu wypisu zaznacza się, komu i kiedy wypis wydano. Wypis będzie przez notarjusza podpisany i zaopa-

trzony pieczęcią. Wypis, mający więcej niż jeden arkusz, będzie ponumerowany, zeszyty, oparafowany i spojony pieczęcią.[4])[5])[6])[7])

[1]) Por. art. 78 § 3.

[2]) W wypisie należy wszelkie poprawki tak umieścić, jak gdyby w oryginale od samego początku były umieszczone, nie można więc umieścić słowa, które skreślono lub dopisano, i zaznaczyć, że to nastąpiło.

[3]) Wobec przepisu art. 89 przyjąć należy, że także w wypisie nie są dopuszczalne skrócenia i wywabiania, dopiski lub przekreślenia.

[4]) W końcu wypisu powinien notarjusz zaznaczyć, że jest zgodny z oryginałem.

[5]) Przyjąć należy, że wypis, który nie odpowiada przepisowi art. 91, nie ma mocy dokumentu publicznego (art. 89 i 88).

[6]) Ustawa nie zna częściowego wypisu, chociażby wydanie takiego było możliwe w razie, gdy kilka stosunków prawnych objęto jednym aktem.

[7]) Por. art. 86.

Art. 92.

§ 1. Odpisy wierzytelne mogą być wydawane w dowolnej ilości egzemplarzy na tych samych zasadach, na jakich wydaje się wypisy.[1])

§ 2. Przepisy art. 91 stosuje się odpowiednio do odpisów.[2])

[1]) Odpis wierzytelny nie ma mocy oryginału, to też na jego podstawie nie można uzyskać wdrożenia postępowania nakazowego (art. 458 k. p. c.) i nie można prowadzić egzekucji (art. 527 L. 5 k. p. c.).

[2]) Stronom i ich zastępcom prawnym można wydać dowolną ilość wierzytelnych odpisów, osoby trzecie mogą je uzyskać tylko za zgodą stron lub za zezwoleniem sądu okręgowego (art. 90 § 2).

Art. 93.

O wydaniu wypisów i odpisów notarjusz odnotowuje pod numerem repertorjum, pod którym czynność została zapisana.[1])[2])

[1]) Jeżeli wypis lub odpis wydano na polecenie sądu (art. 90 § 2), należy także tę okoliczność odnotować.

[2]) W razie, gdyby notarjusz odmówił wydania wypisu lub odpisu, czy to stronie, czy też jej zastępcy prawnemu, czy też innej osobie, służy zażalenie do sądu okręgowego, przyczem należy stosować przepis art. 66.

Rozdział IV.

Poświadczenia.

Art. 94.

Notarjusz poświadcza:

1) własnoręczność podpisu[1]);

2) zgodność odpisu[2]);

3) czas okazania dokumentu[3]);

4) pozostawanie osoby przy życiu[4]);

5) stawiennictwo lub niestawiennictwo osoby.[5])[6])

[1]) Por. art. 96.

[2]) Por. art. 97.
[3]) Por. art. 98.
[4]) Por. art. 99.
[5]) Por. art. 100.
[6]) Notarjusz nie jest uprawniony do poświadczenia innych okoliczności poza temi, o których mowa w art. 94 lub 104, nie może więc potwierdzić, że pewien fakt jest widoczny z księgi publicznej lub też, że jakiś przedmiot ma pewien kształt, zapach, kolor lub inną właściwość.

Art. 95.

§ 1. Każde poświadczenie[1]) zawierać będzie oznaczenie miejsca, dnia[2]), a na żądanie strony również godziny dopełnienia czynności[3])[4]), podpis i pieczęć notarjusza.[5])

§ 2. Jeżeli poświadczony dokument zawiera więcej niż jeden arkusz, będzie ponumerowany, zeszyty, oparafowany i spojony pieczęcią.

[1]) Art. 95 §§ 1 i 2 zawierają ogólny przepis, zaczem odnoszą się do każdego poświadczenia, o którem mowa w art. 96 i nast.

[2]) Dzień należy oznaczyć według art. 78 § 2.

[3]) Bez żądania strony nie oznacza się godziny dopełnienia czynności, choćby ona była doniosłą, notarjusz ma jednak z własnej inicjatywy udzielić stronie objaśnienia o doniosłości zaznaczenia godziny i minuty, bo przepis art. 83 § 2 zawiera ogólną zasadę, chociaż według swego brzmienia odnosi się tylko do aktów notarjalnych; godzinę i minutę oznacza się bez żądania, gdy chodzi o poświadczenie pozostawania osoby przy życiu (art. 99).

[4]) Na żądanie należy oznaczyć także minutę dopełnienia czynności (arg. art. 84 § 1 L. 1, 98 § 1, 99).

[5]) Czynności, wymienionych w art. 95 § 2, ma dokonać notarjusz sam i nie może się przytem posługiwać pracownikiem, jak w przypadku art. 102, co w szczególności zaznaczyć należy przy poświadczeniu zgodności odpisu z oryginałem, jego obowiązkiem jest więc osobiste uczestnictwo przy sprawdzeniu.

Art. 96.

§ 1. Notarjusz poświadcza podpis, jeżeli treść dokumentu nie sprzeciwia się prawu, porządkowi publicznemu lub dobrym obyczajom.[1])[2])[3])[4])

§ 2. Notarjusz poświadcza, że podpis lub tuszowy odcisk palca osoby niepiśmiennej albo nie mogącej pisać[5]) został położony w jego obecności bądź uznany za własny.[6])[7])[8])[9])

[1]) Por. art. 64.

[2]) Z art. 96 § 1 wynika, że obowiązkiem notarjusza jest nietylko wglądnąć w treść dokumentu, lecz dokładnie ją zbadać.

[3]) Z art. 96 § 1 wypływa, że uwierzytelnić można podpis na dokumencie tylko wtedy, gdy akt spisany jest w języku polskim albo w języku znanym notarjuszowi.

[4]) Notarjusz ma odmówić poświadczenia podpisu także wtedy, gdy dokument, na którym podpis ma być umieszczony, nie odpowiada prawem przepisanej formie, nie ma więc poświadczyć podpisu dokumentu prywatnego, jeżeli ustawa dla czynności prawnej wymaga formy notarjalnej pod nieważnością.

[5]) Por. art. 75 § 1.

[6]) Notarjusz ma tylko stwierdzić uznanie podpisu lub znaku, który na dokumencie już poprzód umieszczono, ale nie może żądać, aby podpis lub znak ponownie położono, a tylko wtedy może i ma obowiązek tego żądać, gdy strona oświadcza, że podpis lub znak od niej nie pochodzi, ale mimo to uznaje je za własne, bo takie uznanie nie może zastąpić własnoręcznego podpisu lub odcisku palca i dlatego podpis własnoręczny jest konieczny.

[7]) Notarjusz może poświadczyć uznanie podpisu tylko wtedy, gdy strona podpisowi wobec niego się przyjrzała, nie można więc poświadczyć uznania, złożonego przez stronę na ulicy, w publicznym lokalu i t. p., bez równoczesnego okazania dokumentu, albo też w drodze telefonicznej, pisemnej lub telegraficznej, choćby nawet strona żądała stwierdzenia uznania na dokumencie, jaki notarjuszowi poprzód oddała, lub też później odda i który bliżej określa.

[8]) Notarjusz ma poświadczyć tylko podpis strony, ale nie ma poświadczyć, czy jest ona uprawnioną do działania, a więc, że jest ustawowym zastępcą osoby innej lub jej pełnomocnikiem, albo że jest uprawnioną do zastępstwa osoby prawnej; tego notarjusz nie może poświadczyć, chociażby mu okazano dokument, stwierdzający uprawnienie, albo gdyby o tej okoliczności przekonał się przez wgląd do aktów sądowych lub do rejestru handlowego.

[9]) W pewnych przypadkach wymaga ustawa pisma z datą urzędownie ustaloną, jak np. art. 399 § 2 k. zob. dla bezwzględnego utrzymania w mocy stosunku najmu wobec nabywcy rzeczy najętej, art. 39 § 1 k. h. dla stwierdzenia zbycia lub wydzierżawienia przedsiębiorstwa albo ustanowienia na nim prawa użytkowania, art. 167 § 2 k. h. dla ustanowienia za-

stawu handlowego, art. 202 k. h. dla zastrzeżenia prawa własności przy kupnie handlowem; o ile w takich przypadkach nie spisuje się aktu notarjalnego, notarjusz nie stwierdza daty, lecz stwierdza podpis, na dokumencie umieszczony, a przytem także datę umieszczenia lub uznania podpisu (art. 95 § 1) i wskutek tego należy także datę uważać jako urzędownie ustaloną.

Art. 97.

§ 1. Notarjusz poświadcza zgodność odpisu[1]) lub wyciągu[2]) z okazanym mu dokumentem.[3])[4])

§ 2. Jeżeli okazany dokument zawiera cechy szczególne (dopiski, poprawki i t. p.), notarjusz stwierdza to w poświadczeniu.[5])

[1]) Odpis może sporządzić strona i przedłożyć notarjuszowi do poświadczenia zgodności z oryginałem.

[2]) Wyciąg może być sporządzony z dokumentu lub z ksiąg handlowych, przemysłowych, gospodarczych i t. p.

[3]) Możliwe jest także poświadczenie odpisu, sporządzonego na podstawie odpisu, poświadczonego przez notarjusza; w tym przypadku należy to zaznaczyć w poświadczeniu.

[4]) W poświadczeniu odpisu należy zaznaczyć, że jest on zgodny z okazanym dokumentem, ale nie jest rzeczą notarjusza stwierdzić, czy okazany dokument jest oryginałem, czy też odpisem i czy jest autentyczny.

[5]) Cechy szczególne należy dokładnie określić, w szczególności, czy dokument jest zniszczony.

Art. 98.

§ 1. Notarjusz poświadcza na dokumencie[1]) dzień, a na żądanie strony także godzinę i minutę okazania mu dokumentu.[2])

§ 2. W poświadczeniu notarjusz wymienia imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby, która dokument okazała.[3])[4])

[1]) Notarjusz ma poświadczyć okazanie mu jakiegokolwiek dokumentu i nie może badać, czy dokument jest pod względem prawnym doniosły.

[2]) Jeżeli dokument wykazuje cechy szczególne (art. 97 § 2), należy to w poświadczeniu zaznaczyć, chociażby poświadczenie umieszczono na dokumencie, nie można bowiem dopuścić do tego, aby twierdzono, że dopiski lub poprawki i t. p. uskuteczniono dopiero po okazaniu notarjuszowi dokumentu.

[3]) Wymienienie imienia, nazwiska i miejsca zamieszkania osoby, która dokument okazała, jest konieczne.

[4]) Jeżeli osoba, która dokument okazała, nie jest osobiście znana notarjuszowi, należy postąpić po myśli art. 69 § 2.

Art. 99.

W poświadczeniu pozostawania przy życiu notarjusz wymienia imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby stawającej, dzień, godzinę i minutę stawiennictwa.[1])[2])

[1]) Dzień, godzinę i minutę stawiennictwa osoby należy wymienić nawet bez jej żądania (art. 95 § 1).

[2]) Nie jest konieczne, aby osoba, jawiąca się u

notarjusza, była mu osobiście znana; jeżeli nie jest mu znana, należy postąpić podług art. 69 § 2, tożsamość osoby mają więc stwierdzić dwie znane notarjuszowi osoby.

Art. 100.

§ 1. Notarjusz poświadcza stawiennictwo stron i złożone przez nie oświadczenia.[1])

§ 2. Na żądanie strony stawającej notarjusz poświadcza niestawiennictwo strony drugiej.[2])

§ 3. Czynności, określone w § 1 i 2, notarjusz stwierdza protokółem.[3])[4])

[1]) Oświadczenia, o których mowa w art. 100 § 1 można złożyć wobec notarjusza jedynie wtedy, gdy mogą one wywołać skutki prawne (arg. art. 101 § 1), zaczem nie jest dopuszczalne poświadczenie jawienia się stron w innym celu; w takim więc przypadku notarjusz powinien odmówić czynności.

[2]) Przepis art. 100 § 2 uwzględnia przypadek, gdy obydwie strony miały się zjawić u notarjusza, a jedna z nich w oznaczonym czasie nie przybyła, w tym więc przypadku notarjusz poświadcza jawienie się strony i niestawiennictwo drugiej.

[3]) Z art. 100 § 3 wynika, że w innych przypadkach, poza wymienionemi w art. 100 §§ 1 i 2, dalej w art. 103 i nast. spisanie protokółu jest zbędne i wystarcza wpisanie czynności do repertorjum (art. 117 § 2 lit. d) oraz stwierdzenie na dokumencie lub na wydanem poświadczeniu.

[4]) Przyjąć należy, że odpisy protokółu, o których mowa w art. 100 § 3, notarjusz może wydać stronom w dowolnej ilości (art. 92 § 1), zaś trzecim

osobom tylko za zgodą stron lub za zezwoleniem sądu okręgowego (art. 90 § 2).

Rozdział V.

Doręczanie oświadczeń.

Art. 101.

§ 1. Na żądanie strony notarjusz doręcza na piśmie jej oświadczenia, mogące mieć skutki prawne[1]), wskazanej przez nią stronie przeciwnej.

§ 2. Żądający doręczenia wnosi ustnie do protokółu, wręcza lub przesyła notarjuszowi podpisaną przez siebie treść oświadczenia.[2])

§ 3. Doręczenie oświadczenia[3]) następuje w miejscu wskazanem, przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego, dotyczących doręczania pism procesowych.[4])

§ 4. O dopełnionej czynności notarjusz spisuje protokół.[5]) W razie jeżeli strona przeciwna poda ustnie do protokółu, lub wręczy pisemną odpowiedź i oświadczy, że protokół podpisze, notarjusz zamieszcza odpowiedź w protokóle.[6])

§ 5. Notarjusz wydaje poświadczenie doręczenia, w którem zamieszcza odpowiedź, jeżeli była udzielona w sposób powyższy.[7])

§ 6. Na wyraźne żądanie osoby, żądającej doręczenia, notarjusz może również dokonać doręczenia listem poleconym.[8]) W tym przypadku proto-

kół obejmuje treść uczynionego doręczenia i wzmiankę o przesłaniu go listem poleconym.[9])[10])[11])

[1]) Przepis art. 101 § 1 dotyczy tylko oświadczeń natury prawnej, nie może więc notarjusz poświadczyć złożenia oświadczenia, które żadnych nie może wywołać skutków prawnych; oświadczenia mogą więc dotyczyć uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu, podstępu, groźby lub wyzysku (art. 43 § 1 k. zob.), zawiadomienia o wadzie rzeczy (art. 324 § 1 k. zob.), wypowiedzenia najmu (art. 389 §§ 1 i 2 k. zob.), wypowiedzenia dzierżawy (art. 413 k. zob.), wypowiedzenia pożyczki (art. 439 k. zob.), wypowiedzenia stosunku pracy (art. 469 § 1 k. zob.) i t. p., nie można zaś oświadczyć, że się stronę drugą przeprasza za zniewagę, a bezwarunkowo nie można jej tą drogą obrażać, wzywać przed sąd honorowy i t. p.

[2]) Okoliczność, że spisane oświadczenie wręczono notarjuszowi, należy stwierdzić protokółem.

[3]) Doręczenie może notarjusz uskutecznić albo sam, albo przez swoich pracowników (art. 102).

[4]) Por. art. 148—155 k. p. c.

[5]) Protokół spisuje osoba, która dokonuje czynności (art. 102).

[6]) Tylko wtedy należy przystąpić do spisania ustnej odpowiedzi lub do przyjęcia pisemnej, jeżeli strona przeciwna oświadczy, że protokół podpisze, a więc potwierdzi zarówno odbiór oświadczenia, jak i złożoną odpowiedź.

[7]) Poświadczenie doręczenia wydaje się temu, kto złożył oświadczenie (art. 101 §§ 1 i 2), nietylko wtedy, gdy była udzielona odpowiedź, lecz i w przy-

padku, gdy jej nie udzielono; jeżeli jej jednak udzielono, notarjusz ma w poświadczeniu doręczenia podać także treść odpowiedzi.

[8]) Doręczenie listem poleconym jest niedopuszczalne, jeżeli tego wyraźnie nie żądała osoba, która złożyła oświadczenie; doręczenie listem zwykłym jest bezwzględnie niedopuszczalne.

[9]) Przy spisaniu tak protokółu, zawierającego oświadczenie, jak i zawierającego dopełnienie czynności, należy stosować przepis art. 69 i nast.

[10]) Przyjąć wypada, że odpisy protokółu notarjusz wydać może stronom w dowolnej ilości (art. 92 § 1), zaś trzecim osobom tylko za zgodą stron lub za zezwoleniem sądu okręgowego (art. 90 § 2).

[11]) Zawiadomienie przez notarjusza nie jest konieczne, strona może więc obrać także inną formę, jak zawiadomienie listem poleconym, ale zawiadomienie przez notarjusza albo przez komornika powinno się odbyć przez wierzyciela, jeżeli ten w celu zachowania terminu pięcioletniego, ustanowionego do zaskarżenia czynności, dokonanej przez dłużnika z jego szkodą, o tem chce zawiadomić osobę, przeciwko której zamierza roszczeń dochodzić (art. 293 § 2 k. zob.). Formę zawiadomienia za pośrednictwem notarjusza może strona obrać tam, gdzie ustawa przepisuje formę listu poleconego, jak według art. 169, 181, 205 k. handl., bo zawiadomienie notarjalne daje większe gwarancje, niż zapomocą listu poleconego.

Art. 102.

Przy dokonywaniu doręczenia notarjusz może posługiwać się swoimi pracownikami[1]), których do

tego upoważni prezes sądu okręgowego na przedstawienie notarjusza.[2])

[1]) Pracownikiem, o którym mowa w art. 102, może być aplikant lub asesor, a nie inna osoba, o której mowa w art. 71 § 2 lit. b., bo przy doręczeniu może zajść potrzeba spisania protokółu (art. 101 § 4).

[2]) Prezes sądu okręgowego nie ma uprzednio żądać opinji rady notarjalnej, może jednak o nią do niej się zwrócić.

Rozdział VI.

Protokóły.

Art. 103.

§ 1. Notarjusz spisuje protokóły walnych zgromadzeń spółek akcyjnych[1]), spólników innych spółek[2]), członków spółdzielni i innych stowarzyszeń.[3])

§ 2. Przy sporządzaniu protokółu notarjusz nie jest obowiązany sprawdzać tożsamości uczestników tych zgromadzeń.[4])

§ 3. Jeżeli statut lub przepis szczególny nie stanowią inaczej, protokół podpisują przewodniczący zgromadzenia i notarjusz.

[1]) Por. art. 73 Rozp. Pr. Rzp. z dnia. 22. marca 1928 r. 39/383/1928 o spółkach akcyjnych.

[2]) Por. art. 70 ust. 1 zdanie 2 Rozp. Pr. Rzp. z dnia 27. października 1933 r. 82/602/1933 o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością.

[3]) Notarjusz może spisać protokół walnych zgro-

madzeń lub zebrań spólników bez względu na to, czy ustawa wymaga, aby protokół był przez niego spisany.

[4]) Tożsamość powinien notarjusz stwierdzić, jeżeli jest to doniosłe dla dochodzenia praw, jak np. wtedy, gdy chodzi o zaskarżenie uchwały walnego zgromadzenia, która po myśli art. 50 ust. z dnia 19. października 1920 r. 111/733/1920 o spółdzielniach, art. 74 pr. o spółkach akc. i art. 71 pr. o spół. z ogr. odp. przysługuje spólnikowi, obecnemu na walnem zebraniu, i to tylko wtedy, gdy głosował przeciw uchwale i po jej powzięciu żądał zaprotokółowania protestu.

Art. 104.

Pozatem notarjusz spisuje protokóły celem stwierdzenia przebiegu pewnych czynności i rzeczywistych wydarzeń, pociągających za sobą skutki prawne[1]), oraz w innych przypadkach, prawem przewidzianych.[2])[3])[4])

[1]) Notarjusz może stwierdzić przebieg postępowania ofertowego, a więc, kto złożył ofertę i w jakiej wysokości, przebieg losowania papierów wartościowych, w szczególności listów zastawnych lub premjowych obligów i t. p.; nie można przyznać notarjuszowi prawa stwierdzenia zajść publiczno-prawnych, jak wyborów do ciała samorządowego, czy to terytorjalnego, czy też zawodowego.

[2]) W formie protokółu ma też notarjusz na obszarze prawa austrjackiego spisać ustnie zeznane rozporządzenie ostatniej woli lub też złożone mu na piśmie (art. 141).

[3]) Ustawa nie wymaga stwierdzenia identyczno-

ści osób, które biorą udział w postępowaniu, ale stwierdzenie takie powinno nastąpić na żądanie, a notarjusz ma wtedy postąpić według art. 69 §§ 1 i 2.

[4]) Oryginałem jest protokół, spisany przez notarjusza, i notarjusz nie może go wydać (art. 105).

Art. 105.

Protokóły spisuje się w formie aktu notarjalnego.[1])[2])[3])[4])

[1]) Por. art. 84 i 86.

[2]) W formie aktu notarjalnego spisać ma notarjusz protokóły, o których mowa w art. 103 i 104, nie zaś protokóły, o których mowa w art. 101 §§ 1 i 6.

[3]) Strony otrzymują wypis lub odpis wierzytelny protokółu, a wypis zastępuje oryginał, co w szczególności należy zaznaczyć odnośnie protokółu walnego zgromadzenia spółki.

[4]) Do wydania wypisu protokółu nie można stosować zasady art. 90 §§ 1 i 2, należy go więc wydać w dowolnej ilości każdej osobie interesowanej, a więc każdemu akcjonarjuszowi, spólnikowi i t. d.

Rozdział VII.

Protesty.

Art. 106.

Przy sporządzaniu protestów weksli[1]), czeków[2]), warrantów[3]) i innych dokumentów notarjusz stosuje przepisy ustaw właściwych.[4])

[1]) Por. art. 84 i nast. pr. weksl.

[2]) Por. art. 57 ust. 2 pr. czek.

[3]) Por. art. 41 ust. 3 Rozp. Pr. Rzp. z dnia 28. grudnia 1924 r. 114/1020/1924 o domach składowych.

[4]) Oryginał protestu umieszcza się na wekslu, czeku, warrancie lub innym dokumencie, a notarjusz przechowuje u siebie odpisy (art. 111 § 1).

Rozdział VIII.

Przyjmowanie dokumentów, pieniędzy lub papierów wartościowych na przechowanie.

Art. 107.

§ 1. Notarjusz przyjmuje na przechowanie wszelkiego rodzaju dokumenty[1]), nawet w kopertach zamkniętych; w tym ostatnim przypadku koperta powinna być opatrzona podpisem składającego.[2])[3])

§ 2. Z przyjęcia dokumentu notarjusz spisuje protokół[4]), w którym wymienia datę przyjęcia, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby składającej dokument[5]), oraz, jeżeli dokument został złożony w zamkniętej kopercie, — cechy zewnętrzne koperty. Nadto protokół zawiera wzmiankę, komu i pod jakiemi warunkami dokument ma być wydany.[6])[7])

[1]) Dokumenty mogą być imienne, na okaziciela, na zlecenie, jak weksle, czeki i t. p.; przechować ma jednak notarjusz nietylko dokumenty, do których jest przywiązane prawo, lecz i inne, w szczególności takie,

które prawnie są doniosłe, jak prywatne rozporządzenie ostatniej woli, nie podobna jednak przyjąć, by notarjusz miał przyjmować w przechowanie dokumenty, które nie mają żadnej wartości lub doniosłości prawnej, a celem złożenia nie jest też ich wydanie innej osobie.

[2]) Jeżeli złożenie odbywa się przez pełnomocnika, wystarcza podpis mocodawcy, lub też pełnomocnika.

[3]) Podpis na kopercie nie musi być umieszczony w obecności notarjusza, powinien być jednak przez stronę lub pełnomocnika uznany.

[4]) Spisanie protokółu nie jest potrzebne, jeżeli notarjuszowi w drodze pisemnej przesyła się dokument celem przechowania.

[5]) Jeżeli składający jest pełnomocnikiem innej osoby, należy to zaznaczyć w protokóle.

[6]) Protokółu nie spisuje się w formie aktu notarjalnego, jak to ma miejsce w przypadkach, o których mowa w art. 103 i 104 (art. 105).

[7]) Wzmiankę, komu dokument należy wydać, należy umieścić, choćby strona zastrzegła sobie, że wydanie ma się odbyć wyłącznie do jej rąk, a nie do rąk innej osoby.

Art. 108.

Dokument, przyjęty na przechowanie, wydaje się osobie, wymienionej w protokóle[1]), lub jej następcy prawnemu, za pokwitowaniem w repertorjum.[2])[3])[4])

[1]) Wydanie ma nastąpić także do rąk wykazującego się upoważnieniem pełnomocnika osoby, wymienionej w protokóle odbioru dokumentu, lub do

rąk ustawowego zastępcy, chyba że chodzi o dokument, którego za życia osoby nie należy wydać, jak rozporządzenie ostatniej woli.

[2]) Z oddania i odbioru dokumentu nie spisuje się protokółu i notarjusz nie otrzymuje osobnego pokwitowania, lecz ma być ono umieszczone w repertorjum (art. 117 § 2 lit. h).

[3]) Notarjusz nie musi dokumentu wydać osobiście stronie, lecz może go także wysłać, a jak ma to nastąpić, zależy od jego uznania, zwłaszcza gdy chodzi o wydanie wypisu lub odpisu (art. 117 § 2 lit. h), jeżeli jednak dokument jest zbyt doniosły, wysłanie pocztą uznać należy jako niedopuszczalne.

[4]) Notarjusz ma obowiązek rozporządzenie ostatniej woli, po śmierci osoby, która je sporządziła, złożyć sądowi celem ogłoszenia (por. art. 134).

Art. 109.

§ 1. Notarjusz w związku z czynnością, dokonywaną w jego kancelarji[1])[2])[3]), ma prawo przyjąć na przechowanie pieniądze w walucie polskiej lub zagranicznej albo papiery wartościowe, celem wydania ich osobie, wskazanej przez składającego.[4])

§ 2. Z odbioru depozytu notarjusz spisuje protokół[5]), w którym wymienia datę przyjęcia, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby składającej, datę mającego nastąpić wydania, oraz imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby, mającej depozyt otrzymać.

[1]) Wyrażenie ustawy nie jest ścisłe, bo nie chodzi o czynność, dokonaną w kancelarji (art. 19 §§ 1

i 2), lecz o czynność, gdziekolwiek dokonaną przez notarjusza lub jego zastępcę (art. 20 i 21).

Notarjuszowi nie wolno przyjmować depozytu, który nie pozostaje w związku z czynnością, jakiej dokonuje się w jego kancelarji, lecz z czynnością, jakiej dokonuje inny notarjusz, albo której dokonuje się bez udziału notarjusza; jeżeli więc spisuje się akt u kogo innego, a przy tej sposobności składa się pieniądze, notarjuszowi nie wolno objąć depozytu.

[2]) Ustawa powiada, że notarjusz może przyjąć depozyt w związku z czynnością, dokonywaną w jego kancelarji, z czegoby wynikało, że depozyt powinien być złożony w czasie dokonywania czynności, a nie później, nie podobna jednak przyjąć, by to było konieczne także wtedy, gdy stronie chodzi o stwierdzenie, że strona druga otrzymała depozyt, albo też, że go nie chce przyjąć, jak np. wtedy, gdy strona chce u notarjusza złożyć kwotę, która płatną jest dopiero po upływie pewnego czasu od zdziałania aktu, celem wręczenia drugiej, w przypadku takim bowiem nie chodzi już o związek z poprzednią czynnością, lecz z czynnością, jaką notarjusz ma obecnie uskutecznić, a mianowicie za stwierdzeniem odebrania lub też odmowy przyjęcia, notarjusz może więc przyjąć depozyt, chociaż u niego nie była dokonana czynność, do której odnosi się depozyt.

[3]) Ustawa powiada, że notarjusz może przyjąć depozyt w związku z czynnością, dokonaną w jego kancelarji, z czegoby wynikało, że depozyt powinien być złożony albo w czasie dokonywania czynności, albo później, ale zawsze w odniesieniu do poprzedniej czynności notarjusza, a nie innej osoby; nie podobna jednak przyjąć, by to było konieczne także wtedy, gdy mimo związku z poprzednią czynnością stronie

chodzi o dokonanie nowej czynności, jak np. o stwierdzenie, że strona druga otrzymała depozyt, należny jej na podstawie czynności poprzód zdziałanej, albo też że go nie chce przyjąć, jak np. wtedy, gdy po upływie pewnego czasu od zdziałania aktu należy uiścić cenę kupna na podstawie poprzód spisanej umowy, w przypadku takim bowiem nie chodzi już o związek z poprzednią czynnością, lecz z czynnością, jaką notarjusz ma obecnie uskutecznić, a mianowicie o łączność ze stwierdzeniem odebrania lub też odmowy przyjęcia, zaczem powinno być obojętne, czy poprzedniej czynności dokonał notarjusz, czy też kto inny.

[4]) Nie wolno notarjuszowi przyjmować od strony depozytu, jeżeli nie ma go wydać innej osobie, lecz przechować dla składającego.

[5]) Spisanie protokółu jest zbędne, gdy notarjuszowi pisemnie przesyła się pieniądze lub papiery wartościowe.

Art. 110.

§ 1. Depozyt, przyjęty przez notarjusza, wydaje się osobie, wskazanej przy złożeniu, lub jej następcy prawnemu.[1])[2])[3])[4])

§ 2. Jeżeli odbiór depozytu nie nastąpi w ciągu tygodnia od przyjęcia[5]), notarjusz składa pieniądze lub papiery wartościowe do depozytu sądowego albo umieszcza je w państwowej instytucji kredytowej.[6])[7])

[1]) Notarjusz może wydać złożony u niego depozyt także pełnomocnikowi tej osoby, która ma go otrzymać.

[2]) Dla oddania depozytu notarjusz nie musi się

udać do tej osoby, dla której jest on przeznaczony, lecz wystarczy wezwanie, aby się u niego stawiła o oznaczonej porze celem odbioru depozytu; nawet i to jest zbędne, jeżeli przy złożeniu depozytu był obecny ten, komu go wydać należy i miał się jawić w pewnym czasie po odbiór. Strona, składająca depozyt, może jednak zastrzedz, że notarjusz ma się udać do tego, dla kogo depozyt jest przeznaczony, a wtedy należy postąpić po myśli art. 101 i 102, bo chodzi o oświadczenie strony i uzyskanie odpowiedzi innej osoby, jeżeli nie przyjmuje depozytu.

[3]) Osobne pokwitowanie z odbioru depozytu nie jest potrzebne, wystarczy bowiem tylko wpisanie do księgi depozytów (art. 121 lit. i); jeżeli jednak strona składająca zastrzegła, że przez odbiorcę kwit ma być wystawiony, albo kwit pewnego rodzaju, jak np. umożliwiający wykreślenie wpisu hipotecznego, należy oprócz potwierdzenia w księdze depozytów, zażądać także kwitu od odbiorcy.

[4]) Notarjusz nie ma spisać protokółu z wydania depozytu, jeżeli jednak stronie chodzi o stwierdzenie, że ten, dla kogo depozyt jest przeznaczony, nie chciał go odebrać, należy spisać protokół (art. 101).

[5]) Z art. 110 § 2 nie podobna wnosić, by notarjusz mógł przyjmować tylko depozyty, które do tygodnia od przyjęcia mają być wydane; z ustawy wynika, że notarjusz ma czekać przez tydzień od czasu, kiedy ma nastąpić wydanie depozytu, i że po bezskutecznym upływie tego okresu depozyt ma złożyć w sądzie lub w państwowej instytucji kredytowej.

[6]) Od uznania notarjusza jest zawisłe, gdzie ma złożyć depozyt, jeżeli jednak składający zastrzegł złożenie w pewien sposób, jak np. do depozytu sądowego, notarjusz jest tem zastrzeżeniem związany.

[7]) Dopuszczalne jest zastrzeżenie składającego, że nieprzyjęty depozyt ma mu być zwrócony.

Rozdział IX.

Przechowywanie akt.

Art. 111.

§ 1. Notarjusz przechowuje u siebie oryginały aktów[1]) i protokółów[2]) oraz odpisy dokonanych protestów.[3])[4])

§ 2. Nie później niż po upływie każdego roku kalendarzowego oryginały aktów i protokółów będą oprawione w porządku chronologicznym w jeden lub kilka zeszytów, przyczem zeszyty będą ponumerowane.[5])

§ 3. Odpisy protestów będą przechowywane w porządku chronologicznym w oddzielnych zeszytach.[6])

[1]) Por. art. 81.

[2]) Por. art. 103, 104, 107 § 2, 109 § 2.

[3]) Por. art. 106.

[4]) Akty i protokóły spisuje się na oddzielnych arkuszach (art. 86, 105), a nie jest dopuszczalne wpisywanie ich do księgi, w tym celu założonej.

[5]) Oprawa aktów i protokółów jest możliwa także po upływie pewnego krótszego okresu, niż rok, jak miesiąca, kwartału, pół roku i t. p.

[6]) Księga protestów, o której mowa w art. 116 lit. b., może zawierać tylko ich wykaz i strony oraz cechy wekslu, a nie koniecznie odpisy całej treści protestów.

Art. 112.

Po ustaniu urzędowania notarjusza[1]) akta jego i księgi oraz złożone do przechowania dokumenty[2]) będą oddane do archiwum notarjalnego[3]), pieniądze zaś i papiery wartościowe[4]) będą wniesione do depozytu sądowego.[5])[6]) Rada notarjalna deleguje w tym celu jednego z notarjuszów lub asesorów notarjalnych swojego okręgu.[7])[8])

[1]) Przepis art. 112 nie odnosi się do przypadku zawieszenia notarjusza w urzędowaniu (art. 21 § 1).

[2]) Por. art. 107.

[3]) Por. art. 113 § 1 i 143.

[4]) Por. art. 109.

[5]) Pieniądze i papiery wartościowe należy złożyć do depozytu sądowego, chociaż nie minął termin ich oddania (art. 110 § 2); właściwym jest sąd grodzki, a nie sąd okręgowy, bo ten tylko wyjątkowo zajmuje się sprawą niesporną.

[6]) O wydaniu z depozytu rozstrzyga sąd, w którym nastąpił skład; sąd ten ma się trzymać warunków, pod którymi nastąpiło złożenie u notarjusza.

[7]) Por. art. 115.

[8]) Przepis art. 112 należy stosować także w przypadku zwinięcia stanowiska notarjusza (art. 11 §§ 1 i 2).

Art. 113.

§ 1. Archiwum notarjalne mieści się przy archiwum hipotecznem i pozostaje pod wspólnym zarządem.[1])

§ 2. Zarządzający archiwum wydaje z akt, zło-

żonych w archiwum, wypisy i odpisy, na tych samych zasadach, na jakich wydaje je notarjusz.[2])

[1]) Por. art. 143.

[2]) Por. art. 89 i nast.

Art. 114.

Notarjusz przechowuje u siebie akta i księgi z okresu ostatnich pięciu lat, z okresu zaś wcześniejszego może je odesłać do archiwum notarjalnego.[1]) Nie odsyła jednak dokumentów, przyjętych na przechowanie.[2])

[1]) Od uznania notarjusza jest zawisłe, czy akta i księgi, pochodzące z okresu dawniejszego, niż z ostatniego pięciolecia, chce u siebie zatrzymać, czy też złożyć do archiwum; nie może więc organ nadzorczy zlecić, aby notarjusz ze względu na wielką ilość aktów lub ksiąg złożył je do archiwum notarjalnego.

[2]) Por. art. 107 i 108.

Art. 115.

Po ustaniu urzędowania notarjusza następca jego w urzędowaniu[1]) może uzyskać od prezesa sądu okręgowego zezwolenie[2]) na oddanie mu do przechowania akt jego poprzednika.[3])[4])[5])[6])[7])

[1]) Przez następcę należy rozumieć także asesora, którego wyznaczono do pełnienia obowiązków notarjusza w razie opróżnienia stanowiska (art. 21 § 1).

[2]) Zezwolenia może prezes sądu okręgowego udzielić przed złożeniem aktów do archiwum notarjal-

nego albo po tym czasie, a wtedy należy zastępcy wydać z archiwum akty i księgi.

[3]) W ustawie mowa o aktach, ale zezwolenie może obejmować także księgi, bo bez tych często nie można odszukać aktu.

[4]) Następcy notarjusza w urzędowaniu może prezes sądu okręgowego zezwolić na przechowanie akt poprzednika, nawet pochodzących z okresu dawniejszego, niż z ostatniego pięciolecia.

[5]) Na przechowanie depozytów (art. 109) nie może prezes sądu okręgowego zezwolić następcy w urzędowaniu.

[6]) Następca, któremu oddano do przechowania akty, może z nich wydawać wypisy i odpisy (art. 98 i nast.).

[7]) Przepisu art. 115 nie można stosować w razie zwinięcia stanowiska notarjusza, czy to za życia notarjusza, czy też po jego śmierci (art. 11 §§ 1 i 2), bo w tym przypadku nie ma następcy; za takiego zaś nie można uważać notarjusza z innej miejscowości, który obejmuje czynności notarjalne, jakich dokonywał notarjusz, a zwłaszcza wtedy jest to niemożliwe, gdy zwija się jedno z kilku stanowisk w tej samej miejscowości, albo gdy wraz z sądem zwija się notarjat, a okręg dzieli między kilku innych notarjuszów.

Rozdział X.

Księgi notarjusza.

Art. 116.

Notarjusz prowadzi[1]):

a) repertorjum[2]),

b) księgę protestów[3]),
c) skorowidz alfabetyczny,
d) księgę depozytów[4]),
e) księgę przychodów i rozchodów.[5])

[1]) Księgi wymienione w art. 116 musi notarjusz prowadzić, może jednak prowadzić także inne, jak terminarz co do pewnych czynności, w szczególności co do czasu, w którym ma przedłożyć zażalenie (art. 66 § 2), co do czasu wydania lub złożenia depozytu (art. 110 § 2) i t. d., księgę opłat państwowych i samorządowych, chociaż wykazuje się je w repertorjum (art. 117 § 2 lit. f), wykaz osób, które ubezwłasnowolniono lub do których majątku otworzono upadłość, wykaz papierów wartościowych, co do których wdrożono postępowanie amortyzacyjne, albo które już zamortyzowano i t. p.

[2]) Por. art. 117.

[3]) Por. art. 120.

[4]) Z art. 121 lit. d. wynika, że księga depozytów wykazuje także przechowane dokumenty (art. 107 i 108), a nie tylko pieniądze i papiery wartościowe (art. 109 i 110).

[5]) Księga przychodów i rozchodów jest ważną zwłaszcza ze względu na art. 24 § 2 i 124 § 3.

Art. 117.

§ 1. Do repertorjum notarjusz wciąga w porządku chronologicznym wszystkie dokonane czynności notarjalne z wyjątkiem protestów.

§ 2. Do repertorjum wpisuje się:

a) numer bieżący od początku roku kalendarzowego[1]);

b) datę czynności;
c) imię, nazwisko i miejsce zamieszkania strony stawającej, jeżeli zaś do czynności stawał pełnomocnik, — nadto imię, nazwisko i miejsce zamieszkania mocodawcy;
d) krótką treść czynności;
e) oznaczenie wartości przedmiotu[2]);
f) pobrane opłaty państwowe i samorządowe, każdą opłatę oddzielnie[3])[4]);
g) wskazanie należności, przypadającej notarjuszowi[5]);
h) potwierdzenie odbioru dokumentu przez stronę lub przesłania dokumentu stronie.[6])[7])

[1]) Por. art. 119 § 1.

[2]) Jeżeli nie chodzi o kwotę pieniężną, wartość oznaczają strony, a nie notarjusz.

[3]) Por. art. 24 § 1, 79 § 1.

[4]) Nietylko w repertorjum, lecz także na sporządzonym dokumencie ma notarjusz wymienić wysokość pobranych opłat i wynagrodzenia (art. 80).

[5]) Por. art. 24 § 1, 79 § 1.

[6]) Por. art. 93.

[7]) Przepis art. 117 § 2 lit. h. nie odnosi się do dokumentów, oddanych notarjuszowi do przechowania (art. 121 lit. b).

Art. 118.

Wciągnięcie do repertorjum następuje niezwłocznie po ukończeniu czynności.[1])

[1]) Nie można wciągnąć do repertorjum czynności, jeszcze nie ukończonej, nie jest bowiem wykluczone, że strony cofną się przed ostatecznem załatwieniem aktu prawnego; notarjusz nie może też umieścić w dokumencie, który dopiero spisuje, numeru repertorjum, dopóki czynności nie ukończono, możliwie bowiem wcześniej będzie ukończona inna czynność, która otrzyma numer późniejszy, mogłoby więc dojść do tego, że odnośnie pewnego numeru nie będzie czynności, albo czynność, wcześniej skończona, otrzyma numer późniejszy, co jest nieodpowiednie i może też wywołać niekorzystne skutki prawne.

Art. 119.

§ 1. Repertorjum zaczyna się co rok od numeru pierwszego.[1]) Repertorjum podpisuje na ostatniej karcie prezes miejscowej rady notarjalnej.[2])

§ 2. Notarjuszowi wolno założyć nowy tom repertorjum dopiero wtedy, gdy zakończył tom poprzedni.

[1]) Nie można obok numeru rocznego umieszczać numeru porządkowego wszelkich czynności, jakich notarjusz dokonał od czasu objęcia stanowiska.

[2]) W razie przeszkody prezesa podpis umieszcza wiceprezes (art. 32 § 1).

Art. 120.

Księgę protestów notarjusz prowadzi przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów o prowadzeniu repertorjum, z uwzględnieniem właściwych przepisów prawnych.[1])

[1]) Por. art. 106.

Art. 121.

Do księgi depozytów wpisuje się:

a) numer bieżący;
b) datę złożenia dokumentu[1]), pieniędzy lub papierów wartościowych[2]);
c) numer repertorjum[3]);
d) imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby, składającej dokument, pieniądze lub papiery wartościowe[4]);
e) krótkie oznaczenie dokumentu albo wymienienie oddanych do przechowania pieniędzy lub papierów wartościowych;
f) imię i nazwisko osoby, której depozyt ma być wydany;
g) datę złożenia pieniędzy lub papierów wartościowych do depozytu sądowego, albo umieszczenia ich w państwowej instytucji kredytowej[5]);
h) datę wydania pieniędzy lub papierów wartościowych[6]);
i) pokwitowanie z odbioru depozytu.

[1]) Por. art. 108.
[2]) Por. art. 109 i nast.
[3]) Por. art. 117 § 2 lit. a.
[4]) Por. art. 107 § 2 zdanie 2.
[5]) Por. art. 109 § 2.
[6]) Por. art. 110 § 2.

Art. 122.

Wzory ksiąg notarjusza ustali Minister Sprawiedliwości.[1])

[1]) Wzory ksiąg notarjalnych ustala rozp. Ministra Sprawiedliwości z dnia 12/12 1933 r. 99/764/1933.

CZĘŚĆ TRZECIA.

PRZEPISY WPROWADZAJĄCE.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 123.

§ 1. Z dniem wejścia w życie prawa niniejszego tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy o organizacji notarjatu oraz unormowane w prawie niniejszem przepisy o czynnościach notarjusza.[1])

§ 2. W szczególności tracą moc obowiązującą[2]):

1) ustawa notarjalna z 1866 r. (t. XVI, cz. I Zwodu Praw), dekret Rady Regencyjnej w przedmiocie przepisów tymczasowych o notarjacie z dnia 3 lipca 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 7, poz. 16), ustawa o zmianie niektórych postanowień ustawy notarjalnej, obowiązującej w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie z dnia 5 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 414);

2) ustawa notarjalna z dnia 25 lipca 1871 r.

(Dz. u. p. austr. Nr. 75), ustawa z dnia 25 grudnia 1876 r. (Dz. u. p. austr. z 1877 r. Nr. 3), rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 października 1854 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 266);

3) a) art. 77—86 i art. 89—103 ustawy o sądownictwie niespornem z dnia 21 września 1899 r. (Zb. ust. prusk. 1899 r., str. 249), rozporządzenie Ministra b. dzielnicy pruskiej w przedmiocie zmiany przepisów o notarjacie w b. dzielnicy pruskiej z dnia 8 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 592), rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o notarjacie w górnośląskiej części województwa śląskiego z dnia 19 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 530);

b) ustawa o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw sędziom z dnia 7 maja 1851 r. i 26 marca 1856 r. (Zb. ust. prusk. 1851 r., str. 218; 1856 r., str. 201), ustawa z dnia 9 kwietnia 1879 r., dotycząca zmiany postanowień ustaw dyscyplinarnych (Zb. ust. prusk. 1879 r., str. 345), o ile przepisy te dotyczą notarjuszów;

c) rozdział X ustawy o sprawach sądownictwa niespornego z dnia 17 maja 1898 r. w brzmieniu obwieszczenia z dnia 20 maja 1898 r. (Dz. u. Rzeszy 1898 r., str. 339 i 771) i art. 31—65 ustawy o sądownictwie niespornem z dnia 21 września 1899 r. (Zb. ust. prusk. 1899 r., str. 249), o ile

przepisyte dotyczą czynności notarjusza, unormowanych w prawie niniejszem.[3])

[1]) Według art. 123 § 1 tracą moc tylko przepisy o organizacji notarjatu i o czynnościach notarjatu, a więc o formie, w jakiej te mają się odbywać, ale nie tracą mocy przepisy, które wymagają współdziałania notarjuszów (por. art. 128).

[2]) Moc swoją tracą w całości ustawy, wymienione w art. 123 § 2, a także przepisy inne, bądź to państw zaborczych, bądź polskie, które pozostają z niemi w związku.

[3]) W ustawie brak ogólnego przepisu, że tylko notarjusze są powołani do uwierzytelnienia podpisu, a tylko odnośnie obszarów prawa austrjackiego i niemieckiego zawarty jest taki przepis w art. 142 i 146 § 1 o tyle, że sąd nie może więcej uwierzytelniać podpisów, z tego powodu przyjąć należy, że sąd nie może uwierzytelnić podpisu osoby, która przystępuje do spółdzielni, a nie umie lub nie może pisać, co według art. 18 ustawy z dnia 19. października 1920 r. 111/733/1920 o spółdzielniach jest możliwe. Pytanie atoli, czy to samo odnosi się do obszaru porosyjskiego; przyjąć należy, że i na tym obszarze uwierzytelnienie podpisu przez sąd nie jest więcej dopuszczalne, chociaż w prawie o notarjacie brak o tem wzmianki. Mimo przepisu art. 142 i 146 § 1 nie podobna jednak przyjąć, by tylko notarjusze wyłącznie byli uprawnieni do uwierzytelniania podpisów, bo przeciw temu przemawia art. 113 k. zob., który powiada, że podpis osoby umiejącej czytać, ale niepiśmiennej lub nie mogącej pisać, ma być uwierzytelniony przez notarjusza lub przez władze gminną. Nie można też przyjąć, by uchylone były szczególne przepisy, odnoszące się do uwierzytel-

nienia podpisu, jak w szczególności przepis art. 18 ust. z dnia 19. października 1920 r. 111/733/1920 o spółdzielniach (poza przepisami, dotyczącemi uwierzytelnienia podpisów przez sąd, — o czem powyżej wspomniano —), według którego osoba, która przystępuje do spółdzielni a nie umie lub nie może pisać, umieszcza na oświadczeniu przystąpienia znak, który stwierdzić może bądź sąd, bądź notarjusz, bądź naczelnik gminy, bądź dwaj umiejący pisać członkowie spółdzielni, a gdy chodzi o spółdzielnię z nieograniczoną odpowiedzialnością tylko sąd, notarjusz, urząd policyjny, sołtys lub naczelnik gminy; nie można też uważać za uchyloną ustawy z dnia 23. marca 1929 r. 25/260/1929 o wystawianiu skryptów dłużnych i pokwitowań przez osoby, nie umiejące lub nie mogące pisać, według której osoby, nie umiejące lub nie mogące pisać, korzystające z funduszów państwowych lub państwowych instytucyj kredytowych, mogą wystawiać skrypty dłużne i pokwitowania, zastępując podpis odciskami wielkich palców (kciuków) obu rąk, lub z braku ich dwoma odciskami innych palców, wedle możności różnych rąk, przyczem odciski winny być uwierzytelnione przez wójta gminy lub przełożonego zarządu gminy, a stwierdzenie tożsamości osoby ma nastąpić przez dwóch piśmiennych świadków.

Art. 124.

§ 1. Notarjusze, mianowani przed dniem wejścia w życie prawa niniejszego, stają się notarjuszami w rozumieniu tego prawa.[1])

§ 2. W wykonaniu prawa niniejszego Minister Sprawiedliwości może w okresie czasu od dnia

uzyskania mocy obowiązującej przez przepis niniejszy do dnia wejścia w życie prawa niniejszego przenosić notarjuszów bez ich zgody do innych miejscowości i zwalniać z zajmowanych stanowisk.[2])

§ 3. Notarjusze, mianowani przed dniem wejścia w życie prawa niniejszego, pobierają połowę uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa do końca 1934 r., w latach zaś późniejszych pobierają połowę tego uposażenia wtedy tylko, jeżeli nie osiągnęli dochodu, określonego w art. 24 § 2.[3])

[1]) Por. jednak art. 144 §§ 1 i 2.

[2]) Przeniesienie w okresie, wymienionym w art. 124 § 2, może nastąpić, choćby tego dobro służby nie wymagało (art. 12 § 3); przeniesienie jest dopuszczalne tylko do czasu wejścia w życie prawa o notarjacie (art. 150).

[3]) Por. art. 24 § 2.

Art. 125.

W ciągu dziesięciu lat od wejścia w życie prawa niniejszego Minister Sprawiedliwości władny jest w razie opróżnienia[1]) się stanowiska notarjusza delegować czasowo do pełnienia obowiązków notarjusza sędziego lub prokuratora.[2])[3])

[1]) Przepis art. 125 nie odnosi się do przypadku zawieszenia notarjusza w urzędowaniu.

[2]) Por. art. 21 § 1.

[3]) Delegowany sędzia lub prokurator wykonywa czynności na swój rachunek i używa własnej pieczęci (art. 21 § 2) i do niego należy stosować przepis

art. 24 § 2, o ileby urzędował dłużej niż rok; delegowany sędzia lub prokurator nie może brać udziału w walnem zgromadzeniu (art. 27 § 3) i nie może być członkiem rady (art. 31) ani członkiem komisji egzaminacyjnej (art. 59 § 2), a wreszcie nie może być wyznaczony do wykonania nadzoru (art. 98 § 1); nie można ich delegować wbrew ich woli i można ich każdej chwili odwołać.

Art. 126.

§ 1. Pierwsze walne zgromadzenia izb odbędą się w ciągu miesiąca stycznia 1934 r.[1])

§ 2. Walne zgromadzenia zwołają i na nich przewodniczyć będą prezesi sądów apelacyjnych, wyjąwszy izby okręgów Sądów Apelacyjnych w Krakowie i Lwowie, w których czynności tych dokonają dotychczasowi prezesi miejscowych izb notarjalnych.

§ 3. Pierwsze rady notarjalne, wybrane na podstawie przepisów prawa niniejszego, ukonstytuują się z dniem 1 lutego 1934 r.[2])

§ 4. Trzecia część składu pierwszych rad notarjalnych ustąpi w drodze losowania w maju 1935 r., następna trzecia część — w tejże drodze w maju 1936 r.[3])

[1]) Por. art. 27 § 2.
[2]) Por. art. 32.
[3]) Por. art. 29 § 4.

Art. 127.

Sprawy dyscyplinarne notarjuszów, wszczęte

przed dniem wejścia w życie prawa niniejszego[1]), prowadzi się w dalszym ciągu już na podstawie przepisów prawa niniejszego, z tem jednak zastrzeżeniem, że nie może być wymierzona kara surowsza, niż przewidziana w przepisach dotychczasowych.[2])

[1]) Por. art. 44 i nast.

[2]) Odpowiada to zasadzie ogólnie przyjętej, że kara odpowiada stanowi prawnemu w chwili popełnienia czynu (art. 2 § 1 k. k.).

Art. 128.

Przepisy poszczególnych ustaw, wymagających do ważności aktu prawnego czynności notarjusza, pozostają w mocy.[1])

[1]) Przez szczególne przepisy rozumieć należy nietylko przepisy prawa polskiego, jak kodeksu zobowiązań, kodeksu handlowego, prawa o spółkach z ogr. odp. i t. d., lecz także przepisy państw zaborczych, w szczególności austrjackiej ustawy z dnia 25. lipca 1871 (Dz. u. p. austr. Nr. 76), utrzymanej w mocy osobno art. 137.

Art. 129.

§ 1. Przepis art. 82 nie narusza uprawnień władz administracyjnych, wynikających z ustaw szczególnych.[1])

§ 2. Przepisy ustaw szczególnych, dopuszczające formę aktu prywatnego dla umów, których skuteczność prawna jest uzależniona od zezwolenia lub zatwierdzenia właściwej władzy ziemskiej, pozostają w mocy.

§ 3. Przepis art. 5 nie narusza art. 89 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).[2])[3])

[1]) Por. Rozp. Rady Ministrów z dnia 1. września 1919 r. 73/428/1919 normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich, ustawę z dnia 24. marca 1920 r. 31/178/1920 o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców i Rozp. Pr. Rzp. z dnia 3. grudnia 1932 r. 109/897/1932 w sprawie zmiany tejże ustawy oraz okólnik Min. Sprawiedliwości z dnia 28. czerwca 1921 r. (Dz. Urz. Min. Spr. z roku 1921 str. 262).

[2]) W szczególności przepisy art. 18 ustawy o likwidacji serwitutów z dnia 7. maja 1920 r. 42/249/1920 w brzmieniu ustawy z dnia 10. stycznia 1922 r. 10/65/1922 oraz przepisy art. 9 i 35 ustawy o scalaniu gruntów (tekst jednolity 92/833/1927).

[3]) Art. 89 ust. o wyk. ref. rolnej stanowi, że „wysokość opłat notarjalnych i hipotecznych, związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji, dokonywanej z mocy ustawy, ustali Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych".

Art. 130.

Przy sporządzaniu umowy dziedziczenia[1]) i przy sporządzaniu[2]) albo przyjmowaniu rozporządzeń ostatniej woli[3]) notarjusz stosuje przepisy, zawarte w ustawach cywilnych.

[1]) Por. § 1249 austr. k. c.; § 2178 niem. k. c., art. 1097 k. c. fr.

[2]) Por. art. 971 i nast. k. c. fr.; §§ 587 i nast.

austr. k. c.; §§ 2233 i nast. k. c. niem.; art. 1012 i nast. t. X. część 1 Zwodu praw.

[3]) Por. art. 976 i nast. k. c. fr. co do testamentu mistycznego; § 587 austr. k. c., art. 1043 i nast. t. X. część 1 Zwodu praw.

Rozdział II.

Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

Art. 131.

§ 1. Aż do odwołania w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości można udzielać upoważnień do zastępowania notarjuszów[1]) także osobom, które co najmniej przez lat dziesięć były zatrudnione w kancelarji hipotecznej lub notarjalnej. Listę tych osób ustala rada notarjalna[2]) oraz przedstawia ją prezesowi sądu apelacyjnego i prezesom sądów okręgowych.[3])[4])

§ 2. Rada notarjalna władna jest osobę taką skreślić z listy, jeżeli okaże się, że pod względem zawodowym lub moralnym dana osoba nie odpowiada warunkom lub godności swego stanowiska.[5])

§ 3. Rada notarjalna może w okresie, przewidzianym w § 1, zaliczyć na poczet aplikacji notarjalnej w całości lub w części:

a) czas pracy w kancelarjach hipotecznych i notarjalnych przed wejściem w życie prawa niniejszego — osobom, które po ukoń-

czeniu studjów prawniczych były zatrudnione w takich kancelarjach[7]);

b) czas aplikacji sądowej, adwokackiej lub w Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jednakże nie ponad 2 lata.[8])[9])

[1]) Por. art. 20 §§ 1, 2 i 3 i art. 21 § 1.

[2]) Wpisu na listę dokonuje się na żądanie osoby, zajętej w kancelarji hipotecznej lub notarjalnej, a nie z urzędu, chociaż mowa jest o tem, że listę osób „ustala rada notarjalna"; uchwała rady notarjalnej jest ostateczną i nie jest dopuszczalne zażalenie na odmowę, bo przepis art. 57 § 2 odnosi się tylko do aplikantów notarjalnych.

[3]) Z chwilą wydania Rozp. Min. Sprawiedliwości, zawierającego odwołanie przepisu art. 131 § 1, tracą osoby, umieszczone na liście, prawo zastępowania notarjuszów.

[4]) Osoby, wykazane w liście zastępców, muszą pracować w kancelarji notarjalnej, ale nie są ani asesorami, ani nawet aplikantami (art. 131 § 3 lit. a); w razie, gdy nie są już więcej zajęte u notarjusza, powinny być z listy skreślone.

[5]) Tryb postępowania nie jest przepisany, jednak przyjąć należy, że odnośną osobę należy uprzednio wysłuchać; nie podobna przyznać zażalenia na uchwałę, zarządzającą skreślenie, gdyż przepis art. 62 § 1 zdanie 2 dotyczy aplikantów i nie nadaje się do stosowania w drodze podobieństwa.

[6]) Słowo „i" nie dowodzi, że wymogiem zaliczenia jest zajęcie tak w kancelarji hipotecznej, jak i notarjalnej.

[7]) Nie można zaliczyć na poczet aplikacji no-

tarjalnej czasu pracy w kancelarji hipotecznej lub notarjalnej przed ukończeniem studjów prawniczych.

[8]) Po wydaniu Rozp. Min. Sprawiedliwości, o którem mowa w art. 131 § 1, zaliczenie czasu pracy według art. 131 § 3 lit. a i b nie jest dopuszczalne.

[9]) Por. art. 145.

Art. 132.

Notarjusze dzielą się na:

a) urzędujących przy wydziale hipotecznym sądu okręgowego, mających kancelarję w gmachu, w którym mieści się wydział, i korzystających z prawa sporządzania czynności w księgach hipotecznych tego wydziału;

b) urzędujących przy wydziale hipotecznym sądu grodzkiego, korzystających z prawa sporządzania czynności w aktach lub księgach hipotecznych tego wydziału[1]);

c) nadto — na obszarze mocy obowiązującej t. X cz. 1 Zwodu Praw — nieurzędujących przy określonym wydziale hipotecznym.

[1]) Por. art. 219 ros. ust. not. obowiązującej tylko w b. król. Kongr. i art. II dekretu Rady Regencyjnej z dnia 3. lipca 1918 r. w przedmiocie przepisów tymczasowych o notarjacie (Dz. U. Nr. 7 poz. 16).

Art. 133.

Kaucje notarjalne będą na żądanie zwrócone notarjuszom lub wykreślone z ksiąg hipotecznych,

jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie tego prawa nie będą co do nich zgłoszone pretensje.[1])[2])

[1]) Por. art. 8 i nast. ros. ust. not.

[2]) Por. art. 140.

Art. 134.

Na obszarze mocy obowiązującej Kodeksu Napoleona notarjusz po złożeniu mu wypisu aktu zejścia testatora przedstawia złożony u niego na przechowanie testament własnoręczny albo mistyczny prezesowi sądu okręgowego celem ogłoszenia.[1])[2])

[1]) Według art. 1007 ust. 1 k. c. fr. prezes trybunału pierwszej instancji, a więc prezes sądu okręgowego, któremu po otwarciu się spadku przedstawiony będzie testament własnoręczny, zarządzi jego otwarcie a następnie nakaże jego skład u wyznaczonego przez siebie notarjusza, a według art. 1007 ust. 2 k. c. fr. postąpi tak samo z testamentem mistycznym, ale otwarcie musi nastąpić w obecności notarjuszów i świadków, na akcie podpisanych, a znajdujących się na miejscu, albo za ich przywołaniem; na skład można oddać testament także innemu notarjuszowi, a nie temu, który go przedstawił sądowi.

[2]) Por. art. 1742 ros. u. p. c. obowiązujący tylko w b. Król. Kongr. o poświadczeniu złożenia testamentów.

Art. 135.

§ 1. Na obszarze mocy obowiązującej t. X. cz. 1 Zwodu Praw notarjusz na żądanie strony po-

świadcza zgłoszenie do oblaty: obligów pożyczkowych, zarówno po ich sporządzeniu, jak po upływie ich terminu (Ustawy cywilne, wyd. r. 1914, art. 2036, 2056), pełnomocnictw, umów dzierżawy i najmu nieruchomości, umów o pracę, o przedsiębiorstwo robót, o dostawę i innych.

§ 2. Zgłoszenie dokumentu do oblaty notarjusz poświadcza na samym dokumencie, wymieniając osoby, które w poświadczeniu uczestniczyły, przyczem stwierdza tożsamość oraz zdolność prawną tych osób.[1])

[1]) Przepis art. 135 traci swoje znaczenie z dniem 1. lipca 1934 wobec tego, że przepisy, których dotyczy, zostają uchylone art. XXXV. przep. wprow. kod. zob.

Art. 136.

§ 1. Przepis art. 82 nie narusza w niczem przepisów prawa hipotecznego.[1])

§ 2. Postępowanie przed wydziałami hipotecznemi odbywa się według przepisów, obowiązujących w chwili wejścia w życie prawa niniejszego.[2])

§ 3. Wnioski hipoteczne mogą być sporządzane wyłącznie przez pisarza hipotecznego, jednakże notarjusz ma prawo sporządzić wniosek, celem ujawnienia w hipotece sporządzonego przezeń aktu notarjalnego.[3])

[1]) Por. prawo o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hipotekach ogłoszone 26. kwietnia 1818 (Dz. Pr. V. 295).

[2]) Por. instrukcję hipoteczną z dnia 30. czerwca 1819 Nr. 7408, wydaną przez Komisję Rządową Sprawiedliwości (Zb. przep. adm. Wydział spraw. VII. 337).

[3]) Notarjusz hipoteczny może dokonać czynności, o której mowa w art. 23 ust. hip.

Rozdział III.

Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie.

Art. 137.

Pozostają w mocy: rozdział XIII ustawy notarjalnej z dnia 21 maja 1855 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 94), rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 1860 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 120)[1]), ustawa z dnia 25 lipca 1871 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 76) o konieczności nadawania niektórym czynnościom prawnym formy aktu notarjalnego.[2])

[1]) Rozdział XIII. ustawy notarjalnej z dnia 21. maja 1855 i rozp. Min. Spr. z dnia 7. maja 1860 utrzymane w mocy art. II. ust. zapr. ustawę notarjalną z dnia 25. lipca 1871 zajmują się czynnościami notarjuszów, jako komisarzy sądowych, a to czynnościami w niespornem postępowaniu spadkowem, oszacowaniem w postępowaniu spornem lub niespornem, sprzedażą ruchomości w postępowaniu spornem i niespornem oraz sprzedażą nieruchomości w postępowaniu niespornem, przyczem zaznaczyć należy, że przez postępowanie sporne rozumieć należy egzekucyjne.

[2]) Ustawa z dn. 25/7 1871 (Dz. U. p. austr. Nr. 76) wymaga formy aktu notarjalnego dla paktów małżeńskich, dla sprzedaży, zamiany, umowy rentowej i pożyczkowej między małżonkami oraz uznania długu, złożonego przez jednego małżonka wobec drugiego, dla potwierdzenia odbioru posagu, chociaż wystawionego innej osobie, niż żonie, dla darowizny bez rzeczywistego oddania, dla dokumentów co do aktów prawnych między żyjącymi, zdziałanych przez niewidomych, przez głuchych, którzy nie umieją czytać, przez niemych, którzy nie umieją pisać, jeżeli umowę sami zawierają.

Art. 138.

Po ukonstytuowaniu się rad notarjalnych na podstawie przepisów prawa niniejszego dotychczasowe izby notarjalne przekażą niezałatwione przez siebie sprawy właściwym w myśl prawa niniejszego organom, majątek zaś swój — właściwym izbom notarjalnym.[1])

[1]) Majątek izb notarjalnych przechodzi na izby utworzone według prawa o notarjacie i te izby są następcami osób prawnych, które poprzód istniały, ale izby, powstałe w siedzibie sądu apelacyjnego, nie są identycznemi z izbami w tej siedzibie, istniejącemi przed wejściem w życie prawa o notarjacie.

Art. 139.

§ 1. Kandydaci notarjalni[1]) stają się z dniem wejścia w życie prawa niniejszego aplikantami notarjalnymi[2]) i mogą przystąpić do egzaminu no-

tarjalnego według prawa niniejszego w czasie, określonym przepisami dotychczasowemi.[3])

§ 2. Kandydaci notarjalni, którzy złożyli egzamin sędziowski lub adwokacki[4]) przed dniem wejścia w życie prawa niniejszego, stają się asesorami notarjalnymi po upływie dwóch lat praktyki lub aplikacji notarjalnej, licząc od daty złożenia egzaminu.[5])[6])

§ 3. Substytuci notarjalni stają się z dniem wejścia w życie prawa niniejszego asesorami notarjalnymi.

[1]) Por. §§ 117 i nast. ustawy z roku 1871.

[2]) Por. art. 58 § 1.

[3]) Do okresu pięcioletniego, o którym mowa w art. 58 § 1, wlicza się czas aplikacji notarjalnej, odbytej przed wejściem w życie prawa o notarjacie, nie wlicza się jednak aplikacji sądowej, adwokackiej lub spędzonej w Gen. Prok. (§ 6 ust. 1 lit. d ustawy not. z roku 1871).

[4]) Egzamin sędziowski lub adwokacki zastępuje egzamin notarjalny według § 6 ust. 1 lit. e. ustawy not. z roku 1871.

[5]) Aplikant, który przed wejściem w życie prawa o notarjacie odbył co najmniej dwuletnią praktykę notarjalną, i to po egzaminie sędziowskim lub notarjalnym, staje się asesorem w chwili wejścia w życie prawa o notarjacie, ten zaś, który nie odbył jeszcze dwuletniej praktyki w chwili wejścia w życie prawa o notarjacie, ale posiada egzamin sędziowski lub notarjalny, staje się asesorem po upływie okresu dwuletniego od złożenia egzaminu.

[6]) Przepis art. 139 § 2 nie odnosi się do tych aplikantów, którzy w chwili wejścia w życie prawa o notarjacie mieli egzamin sędziowski lub notarjalny, ale w tym czasie nie są zajęci jako kandydaci notarjalni, chociaż poprzód byli jako tacy zatrudnieni.

Art. 140.

Kaucje notarjalne[1]) będą na żądanie zwrócone notarjuszom lub wykreślone z ksiąg gruntowych, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie tego prawa nie będą co do nich zgłoszone pretensje.[2])[3])

[1]) Por. §§ 22 i nast. ustawy z roku 1871.

[2]) W czasie zgłoszenia pretensji należy stosować przepis § 30 ust. not. z roku 1871, rada notarjalna ma więc wysłuchać interesowanych, a gdy nie dojdzie do porozumienia, należy strony odesłać do drogi procesowej.

[3]) Por. art. 133.

Art. 141.[1])

Rozporządzenia ostatniej woli, zeznane ustnie lub złożone na piśmie przed dwoma notarjuszami[2]) lub przed jednym notarjuszem i dwoma świadkami, mają moc sądowych rozporządzeń ostatniej woli, jeżeli zostały sporządzone z zachowaniem przepisów ogólnych o czynnościach notarjuszów[3]) i przepisów §§ 569, 587—592 i 594—596 kodeksu cywilnego 1811 r.[4])[5])[6])

[1]) Przepis art. 141 odpowiada § 70 ustawy notarjalnej z roku 1871.

[2]) Obydwaj notarjusze nie są równorzędnymi i dlatego tylko jeden dokonuje czynności a drugi współdziała, co wynika z tego, że można go zastąpić dwoma świadkami; drugi notarjusz jednak musi mieć siedzibę w obrębie sądu okręgowego, w którym ma ją działający notarjusz, i musi być znany kierującemu czynnością notarjuszowi, a oprócz tego przyjąć należy, że w razie, gdy w czynności bierze udział osoba, wymieniona w art. 70, muszą być przybrani świadkowie i ci muszą być znani obu notarjuszom.

[3]) Zamiast drugiego notarjusza przybrać można asesora, pełniącego obowiązki notarjusza (art. 20, 21).

[4]) Por. art. 63 i nast.

[5]) Przepis § 592 austr. k. c. przytoczono mylnie, bo ten przepis, uznający za niezdolnych świadków rozporządzenia ostatniej woli osoby, skazane za oszustwo lub za zbrodnię z chęci zysku, uchylił § 57 trzeciej noweli do ustawy cywilnej, a trudno przyjąć, by art. 141 chciał przywrócić jego moc obowiązującą na przypadek zdziałania rozporządzenia ostatniej woli w formie notarjalnej.

[6]) Według §§ 587 i 588 austr. k. cyw. należy spisać protokół na treść wręczonego pisemnego lub też na treść ustnie zeznanego rozporządzenia ostatniej woli; protokół taki należy spisać w formie aktu notarjalnego, bo przepis art. 105 jest ogólny i dotyczy nietylko protokółów walnych zgromadzeń (art. 103 § 1), lecz także innych czynności, o których mowa w art. 104, a do tych należy także sporządzenie rozporządzenia ostatniej woli; wobec tego odpada kwestja, jaka dotychczas istniała, a mianowicie, czy zachodzi różnica między rozporządzeniem ostatniej woli w formie protokółu a w formie aktu notarjalnego i czy małoletni, nie liczący lat ośmnastu, może zeznać rozporzą-

dzenie ostatniej woli w formie aktu notarjalnego (§ 569 austr. u. c.).

Art. 142.

Z dniem wejścia w życie prawa niniejszego ustaje właściwość sądów do dokonywania czynności, które może sporządzać notarjusz[1]), a w szczególności ustaje prawo sądów do przyjmowania oświadczeń ostatniej woli.[2])

[1]) Sądy nie mogą uwierzytelniać podpisu (§ 285 pat. ces. z dnia 9. sierpnia 1854 Nr. 208 austr. dz. u.), nie mogą stwierdzać zgodności odpisu z oryginałem (art. 285 pat. ces.), nie mogą sporządzać dokumentów (§§ 189 i 293 pat. ces. i §§ 551, 1278 austr. k. cyw.), nie mogą spisywać lub przyjmować rozporządzeń ostatniej woli (§§ 578 i nast. austr. k. cyw.) i nie mogą zakładać protestów. Jako uchylony uważać należy przepis art. 89 § 1 zdanie 3 k. p. c., o ile stanowi, że możliwem jest uwierzytelnienie przez sąd pełnomocnictwa procesowego i to nietylko na obszarze poaustrjackim i popruskim (art. 146 § 1), lecz także na obszarze porosyjskim, gdyż zasadę art. 142 i 146 § 1 rozumieć należy jako ogólną.

[2]) Jako pozbawiony doniosłości należy uważać przepis art. 458 k. p. c., o ile stanowi, że nakaz może być wydany na podstawie dokumentu prywatnego, na którym podpisy są uwierzytelnione przez sąd, i art. 11 § 3 k. p. c., o ile powołuje się na dokument w formie aktu notarjalnego.

[3]) Taki sam przepis mieści się w art. 146.

Art. 143.

Do czasu ujednostajnienia ustroju hipotecznego archiwa notarjalne prowadzone będą przy sądach okręgowych.

Rozdział IV.

Przepisy szczególne dla okręgów Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach.

Art. 144.

§ 1. Notarjusze, którzy jednocześnie wykonywają zawód adwokacki[1]), obowiązani są w terminie miesięcznym od ogłoszenia prawa niniejszego złożyć Ministrowi Sprawiedliwości oświadczenie, czy pragną pozostać w notarjace. Niezłożenie oświadczenia w tym terminie uważa się za odpowiedź przeczącą.[2])

§ 2. Dotychczasowi notarjusze, którzy w czasie do wejścia w życie prawa niniejszego zostaną mianowani ponownie[3]), ulegają z mocy samego prawa skreśleniu z listy adwokatów z dniem wejścia w życie prawa niniejszego[4]); notarjusze, którzy w tymże czasie nie zostaną ponownie mianowani, przestają z dniem wejścia w życie prawa niniejszego wykonywać czynności notarjuszów.[5])

[1]) Według prawa pruskiego można było notarjuszem zamianować także adwokata, a w praktyce pra-

wie zawsze notarjuszem zostawał adwokat a nie inna osoba.

[2]) Adwokat, który jest zarazem notarjuszem, a nie złożył oświadczenia w terminie, przepisanym w art. 144 § 1, a więc do dnia 29. listopada 1933, przestaje być notarjuszem z końcem grudnia 1933.

[3]) Notarjusze, którzy oświadczyli, że chcą pozostać w notarjacie, nie zostają jeszcze przez to samo notarjuszami po myśli art. 124 § 1, lecz tylko wtedy, gdy zostają nimi ponownie zamianowani; nie jest jednak potrzebne zgłoszenie się po myśli art. 9 § 1 i ponowne złożenie przysięgi po myśli art. 10.

[4]) Jeżeli adwokat, będący zarazem notarjuszem, oświadczył, że chce pozostać w notarjacie i zostaje notarjuszem zamianowany, przestaje być adwokatem, jeżeliby więc mimo zamianowania złożył notarjat, musi uzyskać ponowny wpis na listę adwokatów.

[5]) Akty i księgi notarjuszów, których nie zamianowano, mają być oddane do archiwum notarjalnego, a pieniądze i papiery wartościowe należy wnieść do depozytu sądowego (art. 112).

Art. 145.

§ 1. Aż do odwołania w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości można udzielać upoważnień do zastępowania notarjuszów także osobom, które na podstawie przepisów dotychczasowych mogły być mianowane notarjuszami[1]), a nie wykonywają zawodu adwokackiego[2]). Listę tych osób ustala rada notarjalna oraz przedstawia ją prezesowi sądu apelacyjnego i prezesom sądów okręgowych.

§ 2. Rada notarjalna władna jest osobę taką skreślić z listy, jeżeli okaże się, że pod względem zawodowym lub moralnym dana osoba nie odpowiada warunkom lub godności swego stanowiska.[3])

§ 3. Rada notarjalna może w okresie, przewidzianym w § 1, zaliczyć na poczet aplikacji notarjalnej w całości lub w części:

a) czas pracy w kancelarjach notarjalnych przed wejściem w życie prawa niniejszego — osobom, które po ukończeniu studjów prawniczych były zatrudnione w takich kancelarjach;

b) czas aplikacji sądowej, adwokackiej lub w Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, jednakże nie ponad 2 lata.[4])

[1]) Przepis art. 145 § 1 dotyczy tylko tych osób, które przed wejściem w życie prawa o notarjacie posiadały warunki uzyskania notarjatu, nie odnosi się więc tak, jak art. 131 § 1, do osób, które były zatrudnione w kancelarji notarjalnej, ale nie posiadały kwalifikacji na notarjusza.

[2]) Osoba, o której mowa w art. 145 §§ 1 i 2, nietylko nie może być zajęta w zawodzie adwokackim, lecz musi być zajęta w kancelarji notarjalnej, należy ją więc skreślić z listy w razie, gdyby u notarjusza nie pracowała.

[3]) Por. art. 131 § 2.

[4]) Por. art. 131 § 3.

Art. 146.

§ 1. Z dniem wejścia w życie prawa niniej-

szego ustaje właściwość sądu grodzkiego do sporządzania czynności, które należą do zakresu działania notarjusza.[1])

§ 2. Z zastrzeżeniem, zawartem w art. 129 § 2, ustaje również właściwość władz państwowych i komunalnych do wyznaczania urzędników celem sporządzania czynności, wymienionych w § 1, dotychczasowe uprawnienia osób już wyznaczonych, jak również uprawnienia władz (syndyków) instytucyj prawa publicznego.

§ 3. Przepis § 1 nie dotyczy zakresu działania wydziału hipotecznego.

[1]) Dokumentu sądowego lub notarjalnego wymagają §§ 311, 312, 313, 518, 873, 1434, 1441, 1492, 1501, 1516, 1517, 1730, 1748, 1750, 2002, 2003, 2033, 2231 i nast., 2254, 2267, 2271, 2276, 2282, 2290, 2291, 2292, 2296, 2348, 2351, 2352, 2356, 2371, 2385 k. c. niem., zaś uwierzytelnienia sądowego lub notarjalnego wymagają §§ 1484, 1491, 1492, 1597, 1662, 1945, 1955, 2198, 2199 k. c. niem.

Art. 147.

§ 1. Jeżeli wniosek o dokonanie w księdze gruntowej wpisu, stwierdzającego przejście, ograniczenie lub obciążenie prawa własności, poprzedza umowa, wówczas uskutecznienie wpisu do księgi gruntowej powinno nastąpić dopiero po wykazaniu, że umowa została zawarta z zachowaniem formy, przepisanej w art. 82.[1])

§ 2. Jednakże dokonanie wpisu w księdze gruntowej czyni ważną umowę, zawartą bez zachowania formy, przewidzianej w art. 82.[2])

[1]) Por. § 313 ust. 1 k. cyw. niem., stanowiący, że umowa, którą strona zobowiązuje się przenieść własność nieruchomości, wymaga dokumentu sądowego lub notarjalnego, co obecnie wobec przepisu art. 146 § 1 ogranicza się do formy notarjalnej; podobny przepis zawiera § 873 ust. 2 k. cyw. niem. co do obciążenia nieruchomości, jednak tak co do przeniesienia, jak i obciążenia stanowi, że strony są związane także wtedy, gdy oświadczenia zostają złożone przed urzędem hipotecznym albo gdy je do tego urzędu podano, albo gdy uprawniony drugiej stronie wręczył zezwolenie na wpis, odpowiadający prawu hipotecznemu. Obecnie jest konieczną forma aktu notarjalnego i w braku jej wpisu dokonać nie można.

[2]) Art. 147 § 2 odpowiada § 313 zdanie 2 k. c. niem.

Rozdział V.

Zmiany w ustawie o opłatach stemplowych.

Art. 148.

W ustawie z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 41, poz. 413) wprowadza się zmiany następujące:

1) W art. 9 ustępie pierwszym skreśla się wyrazy: „29 ustępy: pierwszy i drugi;".

2) W art. 19 skreśla się liczbę: „29".

3) W art. 20 ustęp ostatni otrzymuje brzmie-

mnie następujące: „W razie złożenia pisma notarjuszowi stosuje się art. 28".

4) W art. 22 w ustępie przedostatnim skreśla się wyrazy: „i 29".

5) W art. 27 część pierwsza ustępu pierwszego (do dwukropka) otrzymuje brzmienie następujące: „Notarjusz jest obowiązany wymierzyć opłatę stemplową:".

6) Art. 29 skreśla się.

7) Art. 30, zmienionemu art. LXXVII rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 804), nadaje się brzmienie następujące:

„Sekretarjat sądowy wymierza opłaty stemplowe:

1) od postanowień sądu o przybiciu na rzecz licytanta lub nadlicytanta; na obszarze jednak, na którym obowiązuje kodeks cywilny austrjacki, sekretarjat sądowy nie wymierza opłaty od licytacji celem zniesienia wspólności, przewidzianej w punkcie 2 art. 131;

2) od orzeczeń sądowych, wydawanych w toku postępowania egzekucyjnego, na mocy których przedmioty majątkowe, będące własnością dłużnika, przechodzą na własność wierzyciela;

ponadto na obszarze, na którym obowiązuje kodeks cywilny niemiecki:

3) od przewłaszczenia (powzdania) i innych oświadczeń zgody;

4) od wniosków o wpis w księdze wieczystej lub w rejestrze okrętowym (art. 66, ustęp ostatni i art. 87);

na obszarze zaś, na którym obowiązuje prawo cywilne rosyjskie (tom X, cz. I Zb. pr. ces. ros.) — oprócz opłat, wymienionych w punktach 1 i 2:

5) od orzeczeń sądowych w przedmiocie wykupu majątków rodowych (art. 52, punkt 4).

Sekretarjat sądowy wymierza opłaty, wymienione w punktach 1 i 2, zapomocą nakazu płatniczego, który doręcza podatnikowi.

Sporządzenie pism, wymienionych w punktach 3, 4 i 5, jest uzależnione od uprzedniego uiszczenia opłaty stemplowej, wymierzonej przez sekretarjat sądowy — o ile opłata nie została odroczona na mocy art. 177.

Od pisma, stwierdzającego sprzedaż, dokonaną przez komornika, lub przyznanie wierzycielowi na własność ruchomości, z których egzekucja jest prowadzona, wymierza opłatę komornik.".

8) W art. 31 skreśla się zdanie drugie ustępu przedostatniego.

9) W art. 35 ustęp ostatni otrzymuje brzmienie następujące:

„Artykułu niniejszego nie stosuje się do notarjuszów (art. 27 zdanie ostatnie, oraz art. 28, ustępy: drugi i trzeci).".

10) W art. 102 ustępie przedostatnim po liczbie: „28" przecinek zastępuje się nawiasem i skreśla się wyrazy: „30 punkt 3), a na obszarze obowiązywania kodeksu cywilnego austrjackiego: jedynie gotówką na podstawie wymiaru, dokonanego przez urząd skarbowy (art. 24 punkt b)".

11) W art. 133 skreśla się ustęp ostatni.

12) W art. 161 zdanie drugie ustępu pierwszego otrzymuje brzmienie następujące: „Opłata od świadectwa, wydanego przez notarjusza, może być też uiszczona gotówką do rąk notarjusza (art. 28)".

Rozdział VI.

Przepisy końcowe.

Art. 149.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Sprawiedliwości, a co do art. 24 § 2, 124 § 3 i 148 — w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 150.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r. z wyjątkiem art. 124 § 2 oraz art. 144, które uzyskują moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.

DODATEK:
PRZEPISY STEMPLOWE.

I.

WYCIĄG
Z USTAWY O OPŁATACH STEMPLOWYCH

z dnia 1. lipca 1927 r. (tekst jednolity Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 413 z r. 1932 przy uwzględnieniu zmian, wprowadzonych artykułem 148 prawa o notarjacie).

Art. 27.

Notarjusz jest obowiązany wymierzyć opłatę stemplową:

1) od sporządzonych przed nim aktów notarjalnych, z wyjątkiem uchwał o powiększeniu kapitału zakładowego spółek akcyjnych i komandytowo - akcyjnych (art. 102);

2) od przedstawionych mu celem dokonania czynności urzędowej pism oryginalnych, ich wtóropisów, odpisów lub tłumaczeń (art. 3);

3) od sprzedaży drogą licytacji, przed nim odbytej.

Notarjusz wymierza opłatę o tyle, o ile nie została już poprzednio uiszczona w należnej kwocie, względnie

nie podlega odroczeniu na mocy art. 9 lub 11. Notarjusz nie bada jednak prawidłowości uiszczenia, gdy ono opiera się na wymiarze urzędowym (art. 17), lub gdy przedstawiono zaświadczenie urzędu skarbowego o uiszczeniu należnej opłaty.

Art. 28.

Opłatę stemplową, wymierzoną przez notarjusza, należy uiścić do jego rąk gotówką, o ile nie została odroczona na mocy art. 177.

W przypadkach, przewidzianych w punktach 1 i 2 art. 27, notarjusz uzależnia dokonanie czynności urzędowej od uiszczenia opłaty.

Prócz tego w przypadku, przewidzianym w punkcie 2 art. 27 — jeżeli już upłynął termin uiszczenia opłaty lub gdy opłatę uiszczono nieprawidłowo — ma notarjusz wymierzyć podwyżkę stemplową (art. 42) i przed dokonaniem czynności urzędowej wezwać strony, by podwyżkę do jego rąk uiściły. Jeżeli strony tego nie uczynią, to notarjusz na żądanie stron dokona czynności urzędowej, ale zawiadomi urząd skarbowy o nieuiszczeniu wymierzonej podwyżki.

Co do terminu uiszczenia opłaty od sprzedaży drogą licytacji (art. 27 punkt 3) oraz skutków nieuiszczenia opłaty stosuje się postanowienia ustawy niniejszej, dotyczące opłaty od sądowej sprzedaży drogą licytacji (art. 59 i 71).

W przypadkach, przewidzianych w art. 9, 11 i 177, notarjusz przesyła urzędowi skarbowemu w terminie, który oznaczy rozporządzenie, uwierzytelniony odpis i zaświadcza to na pierwopisie.

Notarjusz zaświadcza na akcie, względnie na dokumencie, przedstawionym mu celem dokonania czynności urzędowej, uiszczenie opłaty wraz z ewentualną pod-

wyżką, ich sumę i sposób obliczenia lub powód niepobrania opłaty.

Opłaty stemplowe, wpłacone do rąk notarjusza, wnosi notarjusz do kasy państwowej w terminie i w trybie, które oznaczy rozporządzenie.

Rozporządzenie ustali również wzór ksiąg poborowych, które mają być prowadzone przez notarjuszów, jako też rodzaj i treść sprawozdań okresowych z czynności notarjuszów w zakresie opłat stemplowych.

II.

WYCIĄG Z PRZEPISÓW WYKONAWCZYCH DO USTAWY O OPŁATACH STEMPLOWYCH

(Rozp. Min. Skarbu z dnia 10/10 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 99 poz. 842 przy uwzględnieniu zmian, wprowadzonych Rozp. Min. Skarbu z dnia 9/12 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 103 poz. 797).

§ 50. Jeżeli w kontrakcie sprzedaży, albo w kontrakcie dzierżawy kupujący, względnie dzierżawca, zobowiązał się nietylko do uiszczenia ceny, względnie czynszu (tenuty), w gotówce, lecz nadto do świadczeń innego rodzaju, to notarjusz ma wezwać strony do podania wartości świadczeń dodatkowych (art. 7).

§ 51. Jeżeli świadczenie, którego wartość ma służyć za podstawę wymiaru, nie może być co do ilości oznaczone przy sporządzeniu aktu notarjalnego (art. 27, punkt 1), względnie nie mogło być oznaczone przy sporządzeniu pisma, przedstawionego notarjuszowi celem dokonania czynności urzędowej (art. 27, punkt 2), ale na podstawie treści pisma da się ustalić najniższa ilość świadczenia lub jest w piśmie wymieniona zaliczka (art. 9,

ustęp drugi), to notarjusz ma (o ile nie zachodzi wyjątek, przewidziany w ustępie ostatnim § 54) wymierzyć i pobrać opłatę tymczasową, a mianowicie według najniższej ilości świadczenia, względnie według zaliczki.

Notarjusz wymierza i pobiera opłatę tymczasową za pierwsze pięciolecie: jeżeli strona — w przypadku, przewidzianym w § 11 — oświadczyła, że chce korzystać z art. 11.

§ **52.** Notarjusz wymierza i pobiera dodatek 10%, ustanowiony rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 6. marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 138). Opłatę od pokwitowania, przewidzianą w art. 136, wraz z dodatkiem 10%, oblicza notarjusz w kwocie 27 gr.

Dodatek oblicza się tylko przy opłacie pojedyńczej, a nie przy podwyżce.

Celem obliczenia podwyżki mnoży się przez 5, względnie przez 25, tylko opłatę pojedyńczą, bez dodatku 10%.

§ **53.** Notarjusz wymierza opłatę od aktu notarjalnego (art. 27, punkt 1) także w przypadku przedstawienia mu zawiadomienia o decyzji, zezwalającej na odroczenie płatności (art. 177), a to nawet wtedy, jeżeli według owej decyzji pierwsza rata ma być zapłacona dopiero w pewien czas po sporządzeniu aktu notarjalnego.

Jeżeli według decyzji odraczającej pierwsza rata ma być uiszczona przy sporządzeniu aktu notarjalnego, to notarjusz od uiszczenia tej raty uzależnia sporządzenie aktu.

§ **54.** Jeżeli notarjuszowi przedstawiono pismo oryginalne albo wtóropis, odpis lub tłumaczenie celem dokonania czynności urzędowej (art. 27, punkt 2) i notarjusz jest zdania, że co do przedstawionego pisma nastąpiło naruszenie ustawy o opłatach stemplowych, to jednak nie wymierza od przedstawionego pisma ani opła-

ty pojedyńczej ani podwyżki i nie jest też obowiązany do przesłania urzędowi skarbowemu (§ 16) odpisu pisma, podlegającego opłacie, ani do zawiadomienia urzędu skarbowego o dostrzeżonem ewentualnie naruszeniu ustawy o opłatach stemplowych, gdy zachodzą warunki następujące:

a) gdy opłatę od przedstawionego pisma uiszczono uprzednio w kwocie, wymierzonej przez notarjusza (art. 27 i 28), albo przez urząd skarbowy (art. 23, punkt b; art. 24, punkt b; art. 33) lub przez inny właściwy urząd państwowy (art. 32);

b) gdy urząd skarbowy (§ 16) zaświadczył na piśmie, przedstawionem notarjuszowi celem dokonania czynności urzędowej, że od pisma tego uiszczono opłatę w należnej wysokości (§ 75);

c) gdy strona, po oznajmieniu jej przez notarjusza wysokości opłaty (względnie podwyżki), należnej od przedstawionego pisma, oświadcza, że nie żąda dokonania czynności urzędowej, dla której pismo przedstawiła.

To samo tyczy się przypadku, gdy pismo, przedstawione notarjuszowi, jest zaopatrzone w zaświadczenie o odroczeniu płatności (§§ 33, 77 i 190).

§ **55.** Jeżeli pismo, przedstawione notarjuszowi celem dokonania czynności urzędowej (art. 27, punkt 2), zostało zaopatrzone przez urząd skarbowy w pieczęć wpływu (§ 37), to okoliczność ta, sama przez się, nie zwalnia notarjusza od powzięcia decyzji w zakresie opłaty stemplowej. Notarjusz jest zwolniony od obowiązku powzięcia tej decyzji, gdy pismo, o jakiem mowa, jest zaopatrzone:

a) w zaświadczenie o wymiarze, umieszczone przez urząd skarbowy, stwierdzające uiszczenie znacz-

kami stemplowemi całej kwoty, wymierzonej przez urząd skarbowy (§ 39, ustępy: pierwszy i trzeci),

b) w zaświadczenie urzędu skarbowego, przewidziane w punkcie b) § 54 albo w ustępie ostatnim tegoż paragrafu lub

c) w zaświadczenie o wymiarze (§ 39, ustępy: drugi i trzeci), wydane przez kasę urzędu skarbowego, a stwierdzające uiszczenie gotówką całej kwoty, wymierzonej przez urząd skarbowy. Jeżeli zaś na piśmie, zaopatrzonem przez urząd skarbowy w pieczęć wpływu, nie znajduje się żadne z zaświadczeń, wymienionych pod a), b), c), to notarjusz ustala, czy pismo podlega opłacie, a jeżeli podlega: wymierza opłatę, ewentualnie też podwyżkę i uzależnia dokonanie czynności urzędowej od uiszczenia opłaty.

Jeżeli zaświadczenie o wymiarze stwierdza wymierzenie opłaty wraz z podwyżką oraz uiszczenie tylko opłaty pojedyńczej, to nieuiszczenie podwyżki nie jest przeszkodą dokonania czynności urzędowej.

§ 56. Jeżeli od pisma, przedstawionego notarjuszowi (art. 27, punkt 2), uiszczono uprzednio opłatę w kwocie, którą podatnik sam obliczył, która jednak zdaniem notarjusza jest niższa od należności ustawowej, to notarjusz wymierza różnicę między kwotą należną, a kwotą uiszczoną, ewentualnie też podwyżkę (art. 28, ustęp trzeci).

Jeżeli kwota, uprzednio uiszczona, a obliczona przez samego podatnika, jest zdaniem notarjusza zgodna z należnością ustawową, ale uiszczenie nastąpiło po upływie właściwego terminu lub w sposób nieprawidłowy, to notarjusz wymierza podwyżkę.

§ 57. Notarjusz może wykonać czynność urzędową

(art. 27, punkty 1 i 2) mimo nieuiszczenia opłaty stemplowej lub uiszczenia jej tylko w części, jeżeli opłata należy się od pisma, wymienionego w art. 52 albo w punktach 2 lub 3 art. 53, stwierdzającego umowę między małżonkami albo krewnymi lub powinowatymi w linji prostej albo między rodzeństwem, a z zachodzących okoliczności wynika, że niezwłoczne uiszczenie opłaty jest niemożliwe i że uzależnienie czynności urzędowej od uiszczenia opłaty (art. 28, ustęp drugi) może udaremnić tę czynność ze względu na grożące jednemu z kontrahentów niebezpieczeństwo życia.

W przypadkach powyższych strony są obowiązane uiścić opłatę stemplową, wymierzoną przez notarjusza (lub nieuiszczoną resztę tej opłaty) w ciągu trzech tygodni od dnia sporządzenia pisma, stwierdzającego umowę. Opłatę należy wnieść do kasy urzędu skarbowego (§ 17), w której okręgu notarjusz ma siedzibę, przy deklaracji według wzoru 2; w tej deklaracji należy po wyrazie „od" dokładnie określić umowę, wymieniającą imiona i nazwiska stron, przedmiot umowy, jej datę oraz nr. repertorjum notarjusza. Nieuiszczenie opłaty w ciągu pięciu tygodni od dnia sporządzenia pisma stwierdzającego umowę, powoduje obowiązek uiszczenia kary za zwłokę (ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. — Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721), w brzmieniu ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401).

Notarjusz ma zwrócić uwagę stron na obowiązek określony w ustępie poprzednim i udzielenie tego pouczenia stwierdzić w tekście aktu notarjalnego.

§ 58. Zaświadczenie notarjusza o uiszczeniu opłaty, przewidziane w ustępie szóstym art. 28, ma być umieszczone — o ile chodzi o opłatę od aktu notarjalnego (art. 27, punkt 1) — w tekście aktu.

O ile chodzi o opłatę od pisma, przedstawionego notarjuszowi celem dokonania czynności urzędowej (art. 27, punkt 2), zaświadczenie ma być umieszczone w tekście świadectwa, stwierdzającego dokonanie czynności urzędowej, jeżeli świadectwo takie zostaje bądź wypisane na piśmie przedstawionem notarjuszowi, bądź z pismem tem trwale złączone (a zatem: w tekście świadectwa, stwierdzającego własnoręczność podpisu albo zgodność odpisu lub tłumaczenia z oryginałem albo datę okazania dokumentu; w proteście wekslowym; w zaświadczeniu o zgłoszeniu do oblaty w myśl prawa cywilnego rosyjskiego). Notarjusz ma w świadectwie takiem stwierdzić też uiszczenie opłaty od samego świadectwa, jeżeli w przypadku poszczególnym opłata taka się należy i została uiszczona gotówką (a nie znaczkami stemplowemi: art. 154, ustęp pierwszy; art. 157, 159 i 161). Jeżeli notarjusz na przedstawionem mu piśmie nie umieszcza świadectwa o dokonaniu czynności urzędowej (np. w przypadku powołania się w akcie notarjalnym na dokument inny), to ma na owem piśmie umieścić zaświadczenie, tyczące się wyłącznie uiszczenia opłaty stemplowej; data tego zaświadczenia ma być zgodna z datą dokonania czynności urzędowej.

§ **59.** Zaświadczenie, o którem mowa w § 58, ma zawierać w przypadku wymierzenia opłaty przez notarjusza i uiszczenia do jego rąk wymierzonej kwoty (w całości lub w części):

1) pełną wymierzoną sumę,
2) (ewentualnie) podział tej sumy na poszczególne części składowe t. j. opłatę pojedyńczą, dodatek 10% i podwyżkę, a w razie wymierzenia kilku opłat — wymienienie każdej opłaty zosobna (w szczególności: gdy pismo tyczy się dwu lub więcej przedmiotów lub gdy notarjusz

wymierzył opłatę od pisma, przedstawionego mu celem dokonania czynności urzędowej i zarazem opłatę od świadectwa, stwierdzającego czynność urzędową),

3) przy opłatach procentowych — podstawę wymiaru i zastosowaną stopę opłaty,
4) co do opłat pojedyńczych — zastosowane przepisy prawne,
5) ewentualne potrącenie uiszczonej uprzednio kwoty, którą obliczył podatnik sam (art. 23, punkt a; art. 24, punkt a; § 56),
6) stwierdzenie, że uiszczono całą kwotę, wymierzoną przez notarjusza lub, że uiszczono tylko opłatę pojedyńczą bez podwyżki (art. 28, ustęp trzeci), albo tylko część opłaty z powodu zezwolenia na uiszczenie ratami (art. 177) lub z przyczyn podanych w §§ 57, 102 (ustępie drugim), 109 i 110,
7) Imię i nazwisko (firmę, nazwę) płatnika.

W razie niepobrania należnej opłaty lub pobrania jej tylko w części notarjusz zaświadcza powód takiego załatwienia:

a) gdy pismo nie podlega opłacie,
b) gdy opłatę uiszczono uprzednio w kwocie, którą podatnik sam obliczył i ta kwota zdaniem notarjusza nie jest niższa od należności ustawowej, a uiszczenie nastąpiło we właściwym terminie i w sposób prawidłowy,
c) gdy świadczenie, którego wartość ma służyć za podstawę wymiaru, nie może być co do ilości oznaczone przy sporządzeniu aktu notarjalnego — lub nie mogło być oznaczone przy sporządzeniu pisma, przedstawionego notarjuszowi celem dokonania czynności urzędowej — (art. 9,

ustęp pierwszy) i zarazem w treści pisma nie jest podana ilość najniższa lub zaliczka,

d) gdy władza skarbowa zezwoliła na odroczenie płatności albo na uiszczenie ratami (art. 177), jak również w przypadkach, przewidzianych w § 57, w ustępie drugim § 102 oraz w §§ 109 i 110,

e) gdy notarjusz wymierzył tylko podwyżkę stemplową, a strona nie uiściła jej (art. 28, ustęp trzeci, zdanie drugie).

W przypadkach, wymienionych w punktach d), e), notarjusz ma ujawnić wymiar opłaty w sposób, podany wyżej w punktach 1—5.

W przypadkach, wymienionych w punktach c), d), zaświadczenie powodu niepobrania nie jest potrzebne, gdy pismo, przedstawione notarjuszowi, jest już zaopatrzone w zaświadczenie o odroczeniu płatności (przewidziane w §§ 33, 77 i 190).

§ **60.** Jeżeli przed notarjuszem odbyła się sprzedaż drogą licytacji (art. 27, punkt 3), to notarjusz wymierza opłatę (art. 52, punkt 2 i ustęp ostatni; art. 58; art. 64, punkt 4; art. 65; art. 66, punkt 2; art. 75, punkt b; art. 79, ustęp pierwszy: punkty a, b; art. 131, punkt 2; art. 132), wraz z dodatkiem 10%, zaraz po zaofiarowaniu najwyższej ceny i ten wymiar — po oznajmieniu go nabywcy — podaje w protokóle licytacji w sposób określony w punktach 1—4 § 59.

§ **61.** Jeżeli przedmiotem sprzedaży drogą licytacji (§ 60) jest rzecz nieruchoma (art. 12, ustęp ostatni), bądź bez przynależności bądź z przynależnościami (art. 52, ustęp ostatni) albo prawo wydobywania ciał kopalnych lub prawo do części wydobytych ciał kopalnych, względnie do ich pieniężnej równowartości (art. 64, punkty 1 i 3), to opłatę, wymierzoną przez notarjusza (§ 60),

należy uiścić do jego rąk gotówką w ciągu trzech tygodni od dnia licytacji (art. 28, ustęp czwarty; art. 59, ustęp pierwszy; art. 65, ustęp ostatni).

W razie uiszczenia opłaty przed podpisaniem protokółu licytacji notarjusz stwierdza uiszczenie w tymże protokóle; w razie uiszczenia późniejszego notarjusz na żądanie płatnika wydaje mu pokwitowanie, w którem wymienia pozycję „wykazu wpływów na dochód Ministerstwa Skarbu" (§ 63). W razie uiszczenia w kasie urzędu skarbowego (§ 17) podatnik ma złożyć notarjuszowi pokwitowanie, wydane przez tę kasę lub uwierzytelniony odpis tego pokwitowania.

Nieuiszczenie opłaty w ciągu pięciu tygodni od dnia licytacji powoduje obowiązek uiszczenia kary za zwłokę (ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721).

§ **62.** O ile chodzi o sprzedaż drogą licytacji przedmiotów innego rodzaju, niż wymienione w § 61, opłata ma być uiszczona gotówką do rąk notarjusza niezwłocznie po dokonaniu sprzedaży (art. 28, ustęp czwarty; art. 71, ustęp czwarty; art. 80, ustęp trzeci); jeżeli nabywca nie zastosował się do tego przepisu, to notarjusz stwierdza w protokóle licytacji, że sprzedaż nie doszła do skutku (art. 71, ustęp przedostatni).

Uiszczenie opłaty stwierdza notarjusz w protokóle licytacji.

§ **63.** Notarjusz prowadzi „wykaz wpływów na dochód Ministerstwa Skarbu" według załączonego wzoru 3. Do wykazu tego zapisuje wszelkie kwoty, pobrane na mocy ustawy o opłatach stemplowych. Notarjusze, mający siedzibę na obszarach, na których obowiązuje kodeks cywilny francuski lub prawo cywilne rosyjskie, zapisują nadto do wykazu wpływów kwoty, pobrane tytułem podatku od darowizn.

W kolumnie 1 rozpoczyna się z początkiem każdego okresu budżetowego nowa numeracja.

W kolumnie 5 należy podać zasadniczo tylko rodzaj pisma (wpisując np. wyrazy: „oblig", „spółka", „pełnomocnictwo", „kwit" i t. p.). Przy czynnościach jednak, mających za przedmiot przeniesienie własności nieruchomości albo dzierżawę lub najem nieruchomości, należy wymienić — oprócz rodzaju pisma — imiona i nazwiska osób działających, rodzaj rzeczy nieruchomej oraz miejscowość, w której ona się znajduje; co do nieruchomości ziemskiej również jej przestrzeń i budynki, na niej się znajdujące — jeżeli te dane są wymienione w piśmie, podlegającem opłacie.

W kolumnie 7 należy wpisywać opłaty od pism, wymienionych w art. 52, w wysokości 4%, 1%, 0,5%, 0,2% i 5 zł. (art. 58) oraz opłatę w wysokości 1% (art. 66) od przejścia własności przynależności rzeczy nieruchomej (art. 52, ustęp ostatni) i innych rzeczy ruchomych, które przechodzą na własność razem z nieruchomością (np. przenoszone razem z nieruchomością fabryczną surowce i gotowe towary). Natomiast innego rodzaju opłaty, wiążące się z przejściem własności nieruchomości, mają być wpisywane w odpowiednich innych kolumnach, a mianowicie: opłaty od pism, stwierdzających wniesienie nieruchomości do spółki tytułem wkładu rzeczowego (art. 106—108) — w kolumnie 8), opłaty zaś od pism, stwierdzających dział majątku wspólnego, w którego skład wchodzi nieruchomość (art. 131) albo umowę przygotowawczą (art. 134), tyczącą się nieruchomości albo przelew prawa, wynikającego z takiej umowy lub oferty (art. 53, punkt 3 i art. 66) — w kolumnie 10. W kolumnach 7—10 oraz 12 wymienia się odnośne kwoty bez dodatku 10%. Dodatek ten należy uwidocznić oddzielnie, a mianowicie w kolumnie 13.

§ **64.** Notarjusz wnosi do kasy urzędu skarbowego (§ 17) kwoty, zapisane do „wykazu wpływów", w terminach następujących:

1) za czas od dnia 1 do dnia 7 każdego miesiąca — w dniu 8 danego miesiąca; 2) za czas od dnia 8 do dnia 14 — w dniu 15 danego miesiąca; 3) za czas od dnia 15 do dnia 21 — w dniu 22 danego miesiąca; 4) za czas od dnia 22 do końca miesiąca — w dniu 1 miesiąca następnego.

Jeżeli termin przypada na dzień wolny od zajęć urzędowych, to wniesienie do kasy urzędu skarbowego ma nastąpić w najbliższym dniu powszednim.

Notarjuszowi wolno też wpłacać częściej, niż podano w ustępie poprzednim; nie wolno jednak jedną sumą obejmować należności z miesiąca ubiegłego i z miesiąca bieżącego.

Notarjusz przedstawia kasie urzędu skarbowego deklarację, ułożoną według załączonego wzoru 4.

Notarjusz może też przesyłać należności powyższe kasie urzędu skarbowego za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności. Również w tym przypadku notarjusz przesyła kasie urzędu skarbowego deklarację; w deklaracji tej należy wyrazy „przy niniejszem", zastąpić wyrazami „za pośrednictwem P. K. O.".

Każda wpłata ma być uwidoczniona w kolumnie 14 wykazu wpływów — przez wymienienie czasu, którego wpłata dotyczy, oraz daty wniesienia do kasy urzędu skarbowego, względnie przesłania za pośrednictwem P. K. O.

§ **65.** Wykaz wpływów na dochód Ministerstwa Skarbu ma być po upływie danego miesiąca podsumowany i przesłany izbie skarbowej, w której okręgu notarjusz ma siedzibę — w ciągu tygodnia po upływie danego miesiąca.

§ **66.** W zawiadomieniu o nieuiszczeniu wymierzonej podwyżki (art. 28, ustęp trzeci) notarjusz ma wymienić: datę pisma, podlegającego opłacie; rodzaj czynności prawnej, pismem tem stwierdzonej; jej przedmiot; imiona i nazwiska (firmy, nazwy) — tudzież, o ile to możliwe, adresy osób działających; podstawę wymiaru opłaty stemplowej; ewentualnie: kwotę opłaty stemplowej, uiszczoną przed przedstawieniem pisma notarjuszowi; ewentualnie: kwotę opłaty, wymierzoną przez notarjusza i do jego rąk uiszczoną; kwotę podwyżki i powód wymierzenia jej; datę wymierzenia podwyżki; wreszcie: imię i nazwisko (firmę, nazwę) osoby, na której żądanie notarjusz wykonał czynność urzędową.

Zawiadomienie powyższe notarjusz sporządza niezwłocznie; przesyła je urzędowi skarbowemu (§ 16) dopiero po upływie miesiąca od dnia wymierzenia podwyżki, zaopatrzywszy w adnotację: „Odwołanie wniesiono dnia ....“ lub „Odwołania nie wniesiono“; adnotacja ta ma być zaopatrzona w podpis i pieczęć notarjusza. Zawiadomienia, sporządzone w pierwszej połowie miesiąca, należy przesłać urzędowi skarbowemu w czasie od dnia 16 do 20 miesiąca następnego; zawiadomienia zaś, sporządzone w drugiej połowie miesiąca, należy przesłać w czasie od dnia 1 do 5 miesiąca drugiego, następującego po upływie miesiąca danego (np. zawiadomienia, sporządzone w czasie od dnia 1 do dnia 15 stycznia, należy przesłać w czasie od dnia 16 lutego do dnia 20 lutego; zawiadomienia zaś, sporządzone w czasie od dnia 16 do dnia 31 stycznia, należy przesłać w czasie od dnia 1 do dnia 5 marca).

§ **67.** Notarjusz ma w każdym przypadku, w którym wymierzył opłatę od sprzedaży nieruchomości, albo praw do ciał kopalnych drogą licytacji (§ 61) i w którym opłaty tej nie uiszczono w ciągu trzech tygodni od

dnia licytacji (art. 59), zawiadomić urząd skarbowy niezwłocznie o nieuiszczeniu opłaty. W zawiadomieniu tem należy wymienić: datę licytacji, jej przedmiot, imię i nazwisko (firmę, nazwę) i adres nabywcy (względnie wszystkich nabywców); podstawę wymiaru i kwotę wymierzonej opłaty.

§ **68.** Odpisy, wymienione w ustępie piątym art. 28, ma notarjusz przesyłać urzędowi skarbowemu (§ 16) za okres od dnia 1 do dnia 15 każdego miesiąca — najpóźniej do dnia 20 tegoż miesiąca; za okres zaś od dnia 16 do końca miesiąca — w ciągu pierwszych pięciu dni miesiąca następnego. Notarjusz ma przesyłać odpisy — w powyższych terminach — również w przypadkach, wymienionych w § 57, w ustępie drugim § 102 oraz w § 111.

Postępowanie ze środkami odwoławczemi w przypadkach wymiaru opłat stemplowych, dokonanego przez notarjusza, określają §§ 98 i 100.

§ **98.** Jeżeli wniesiono odwołanie od wymiaru opłaty lub podwyżki, dokonanego przez notarjusza, to notarjusz ma na odwołaniu wymienić datę, w której odwołanie otrzymał i tę adnotację zaopatrzyć w swój podpis i w pieczęć.

O rozstrzygnięciu odwołania od wymiaru, dokonanego przez notarjusza, izba skarbowa zawiadamia notarjusza i odwołującego się.

Ustęp poprzedni stosuje się odpowiednio do wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego w przedmiocie opłat stemplowych, wymierzonych przez notarjusza.

§ **100.** Za dowód nieważności (ustęp pierwszy art. 49) nie uważa się wyroku sądowego, opierającego się na przyznaniu, lub wydanego zaocznie, bez udowodnienia stanu faktycznego, na którym wyrok się opiera.

W przypadkach, wymienionych w art. 49, w punkcie a) ustępu drugiego, petent ma podać dokładnie, z jakich powodów nastąpiło odwołanie czynności prawnej. O ile chodzi o umowę o nabycie nieruchomości (art. 52, punkt 1), albo prawa wydobywania ciał kopalnych art. 64, punkt 1), dozwolenie zwrotu opłaty lub uchylenie wymiaru zależy od tego, aby nie nastąpiły ani oddanie przedmiotu umowy w posiadanie nabywcy, ani wpis prawa własności na jego rzecz w księdze wieczystej.

Jeżeli odwołanie czynności prawnej (punkt a) pociąga za sobą utratę zadatku lub obowiązek zwrotu zadatku w podwójnej wysokości, albo uiszczenia kary za zawód (odstępnego), to może być dozwolone tylko obniżenie opłaty do kwoty, przypadającej według zadatku lub kary za zawód.

Ustęp przedostatni § 98 stosuje się również do orzeczeń, wydanych na skutek wniosku, przewidzianego w art. 49 a tyczącego się opłaty, wymierzonej przez notarjusza.

SKOROWIDZ ALFABETYCZNY.

(Liczby, odbite tłustym drukiem, oznaczają artykuły Prawa o notarjacie, zaś liczby, odbite kursywą — stronice niniejszej książki.)

A.

Administracyjna władza — **129**
Administracyjne kolegjum — **41, 42, 47, 57, 62**
Administracyjny Trybunał — *33, 40*
Adopcja p. przysposobienie
Adwokacka aplikacja p. aplikacja
Adwokacki egzamin p. egzamin
Adwokackie zastępstwo — *48*
Adwokat — **49, 144, 145,** *37, 38, 181*
Akcyjna spółka p. spółka
Akta — **111—115**
Akt notarjalny — **63, 81, 82, 85, 88, 105, 136**
forma a. — **86,** *15, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125*
odczytanie a. — **87,** *129, 130*
podpisy na a. — **84, 85**
redakcja a. — **83**
treść a. — **84**
Akt prywatny — **129**
Alfabet — **75**
Alfabetyczny skorowidz — **116**
Analfabeta — **70, 72, 75, 85, 96,** *104, 113, 114, 119*
Aplikacja
adwokacka — **131, 145**
notarjalna — **7, 8, 58, 59, 131, 139, 145,** *86*
sądowa — **131, 145**

w Prokuratorji Generalnej — **131, 145**
Aplikant notarjalny — **34, 56, 57, 61, 139**
obowiązki a. — **58**
prawa a. — **60**
skreślenie z listy a. — **61**
Archiwum
hipoteczne — **113**
notarjalne — **112, 113, 114, 143**
Asesor
notarjalny — **15, 20, 21, 34, 60, 61, 62, 139**
walnego zgromadzenia — **30**

B.

Banki hipoteczne — *16*
Biurowość sądów dyscyplinarnych — **54**
Budżet — **28**

C.

Choroba — **20,** *45*
Cyfry — **78,** *117*
Cywilne prawa p. prawa
Czek — **63, 106**
Czynności notarjalne — **3, 63, 123**
nieważność c. — *19, 20*
odmowa wykonania c. — **66,** *98, 136*
sprzeciwiające się porządkowi lub dobrym obyczajom — **64, 96,** *93, 94*
zakaz c. — **64, 65**

D.

Data — **78**
Dekret
Rady Regencyjnej w przedmiocie przepisów tymczasowych o notarjacie — **123**
Delegowany sędzia p. sędzia
Depozyt — **107, 108, 109, 110, 116, 121,** *151, 152, 153, 156*
sądowy — **110, 112, 121,** *154, 155*
Dobre obyczaje — **64, 96,** *93, 94*
Docent — **15**
Dokument — **63, 69, 77, 78, 106, 112, 114, 117, 121**
publiczny — **81, 88**
Dopiski — **78**
Doręczanie oświadczeń — **101, 102**
miejsce d. — **101**
Dostawa (umowa o d.) — **135**
Dowód osobisty — **69,** *103*
Dyscyplinarne postępowanie — **39, 50, 52, 123, 127**

biurowość d. — **54**
kary d. — **44, 45, 62, 127**
koszty post. d. — **54**
odpowiedzialność d. asesorów — **62**
odpowiedzialność d. notarjuszów — **44, 55**
sądy d. — **34, 47, 51**
uchwały w p. d. — **50**
Dyscyplinarny
rzecznik — **32, 48, 51**
sędzia — **32**
wyrok — p. wyrok
Dziedziczenia umowy — **130**
Dzierżawa — **135**

E.

Egzekucyjne postępowanie — **148**
Egzamin
adwokacki — **139,** *177*
notarjalny — **7, 8, 59, 60, 139,** *27, 88, 89*
sędziowski — **139,** *177*
Egzaminacyjna komisja — **59**
Emerytura — **22, 24, 124**

F.

Formularz — **77**
Fundusz zapomogowy — **28**
Funkcjonarjusz publ. — **1**

G.

Głosowanie
tajne — **29**
zwyczajna większość przy g. — **29, 35**
Głuchoniemy — **70, 71, 72,** *109*
Głuchy — **70, 71, 72,** *108, 109*
Godziny
pozaurzędowe — *43*
urzędowe — **19**
Gruntowe księgi p. księgi
Grzywna — **45, 46, 51, 53, 62**

H.

Handel — **16**
Hipoteczna kancelarja p. kancelarja
Hipoteczne księgi p. księgi
prawo p. prawo
Hipoteczny
pisarz — **136**
wydział — **132, 136, 146**

I.

Ilość notarjuszów — **2**
Incompatibilitas notarjuszów — **15, 16,** *38*
Instytucje
kredytowe państwowe — **110, 121,** *164*
prawa publicznego — **146**

stanowisko w zarządzie — **65**, *38, 95, 96*
Izba notarjalna
administracja i. — **34**
majątek i. — **34**
organa i. — **26**
osobowość prawna i. — **25**
składki na rzecz i. — **22**
terytorjalny zasięg i. — **25**
wykroczenia i. — **41**
zgromadzenia i. — **34**

J.

Język
obcy — **68**, *21, 22, 101, 102, 110, 111*
polski — **4, 7, 68, 73**
urzędowania — **4**

K.

Kancelarja
hipoteczna — **131**
notarjalna — **18, 131, 145**
Kandydat notarjalny — **139**
Kara
dyscyplinarna p. dyscyplinarne postępowanie
porządkowa — **27**
Kaucja notarjalna — **133, 140**
Kodeks
cywilny — **141**
cywilny austrjacki — **148**, *105, 120, 169, 178*
cywilny Królestwa Polskiego — *120*
cywilny niemiecki — **148**, *105, 120, 129, 169, 183, 184*
handlowy — *16, 118, 119*
karny — *14*
Napoleona — **134**, *105, 120, 169, 172, 173*
postępowania cywilnego — **101**, *119, 124, 131, 133, 143*
zobowiązań — *119, 132, 133, 143*
Kolegjum administracyjne p. administracyjne kolegjum
Komisant — *16*
Komisarz sądowy — *16*
Komisja egzaminacyjna p. egzaminacyjna komisja
Komornik — **148**
Komunalne
opłaty p. opłaty
władze — **146**
Konkurs na stanowisko notarjusza — *23*
Koperta — **107**
Koszty postępowania dyscyplinarnego — **54**
Kredytowe
instytucje państwowe p. instytucje

towarzystwa ziemskie — *16*
Krewny — **65**
Księgi
gruntowe — **140, 147**
hipoteczne — **132, 133**
wieczyste — **148**
Księgi notarjusza — **112, 114, 116**
depozytów — **116, 121**
protestów — **116, 120**
przychodów i rozchodów — **116**
wzór k. — **122**
Kuratela — **65**

L.

Lektor — **15**
Licytacja nieruchomości — *16*
Licytant — **148**
Lista
adwokatów — **144**
aplikantów — **34, 36, 62**
asesorów — **34, 36, 62**
notarjuszów — **34**
skreślenie z listy aplikantów — **62**
skreślenie z listy asesorów — **62**
zastępców notarjuszów — **131, 145**
List polecony — **101**

M.

Majątek
izby notarjalnej — **34**
rodowy — **148**
Małżonek — **65**
Maszyna do pisania — **77**
Mianowanie notarjusza — **6, 7, 8**
unieważnienie m. — **9**, *29*
Minister
skarbu — **149**
sprawiedliwości — **2, 5, 6, 9, 11, 12, 41, 42, 53, 122, 124, 125, 131, 144, 145, 149**
Mocodawca — **117**

N.

Nadlicytant — **148**
Nadzór — **39**
naczelny n. — **42**
prawo do n. — **37, 38**
Nagana — **45, 46, 53, 62**
Najem — **135**
Nakaz płatniczy — **148**
Następca prawny — **90**
Niedbalstwo — **43**
Niemy — **70, 71**
Nieobecność notarjusza — **20**
Niepiśmienny p. analfabeta
Nieruchomość — **82, 135,** *122*
Niesporne sądownictwo p. sądownictwo

Nieumiejętność — **43**
Nieważność — **88**, *130, 131*
Niewidomy — **70, 71**, *110*
Niezdolność do pracy — **12**, **28**
Nominacja p. mianowanie
Notarjalna
czynność p. czynność
kancelarja p. kancelarja
rada p. rada

O.

Obciążenie prawa własności — **82**
Obecność na walnem zgromadzeniu — **27**
Objęcie notarjatu — **9**
Oblata — **135**
Obligi pożyczkowe — **135**
Obrońca — **49**
Obywatelskie prawa p. prawa
Obywatelstwo polskie — **6**, *24*
Ochrona prawna — **23**
Odcisk palca — **75, 96**, *112, 113*
Odpis — **63, 94, 97**, *139, 140*
uchwał dyscyplinarnych — **50**
wierzytelny — **92, 93, 94, 97, 113**
Odpowiedzialność
solidarna — **79**
za personel — *71*
za szkody — **43, 79**, *15, 17, 32, 34*
za zastępcę — *71*
Odwołanie — **41, 51**
Ograniczenie prawa własności — **82**
Opieka — **65**
Opłaty — **80**
komunalne — **79**
państwowe — **66, 79, 117**, *99*
samorządowe — **66, 79, 117**, *99*
stemplowe — **148**, *118*
Opróżnienie stanowiska notarjusza — **21**
Orzeczenie sądowe — **82**
Osobowość prawna — **25**
Oświadczenie — **63, 101**
ostatniej woli — **142**
p. rozporządzenia ost. woli

P.

Państwowe
opłaty p. opłaty
władze — **146**
Papiery wartościowe — **63, 109, 112, 121**
Pełnomocnictwo — **82, 135**
Personel — **43, 71, 102**
Pieczęć — **91**
wzór p. — **5**
zastępcy notarjusza — **21**

Pieniądze — **63, 109, 112, 121**
Pisarz hipoteczny — **136**
Podpisy p. akt notarjalny p. poświadczenia
Podział notarjuszów — **132**
Pokwitowanie — **108**
Polecony list p. list
Polubowny sąd — *123, 124*
Poprawki — **78, 97**
Porządek publiczny — **64, 96,** *93, 94*
Porządkowa kara p. kara
Poseł — **15**
Pośrednictwo — **16**
Poświadczenie — **63**
czasu okazania dokumentu — **94, 98**
doręczenia — **101**
forma p. — **95**
pozostawania przy życiu — **94, 99**
stawiennictwa lub niestawiennictwa — **94, 100**
treść p. — **95, 98**
własnoręczności podpisu — **94, 96,** *138, 139*
zgodności odpisu — **94, 97,** *139, 140*
Pouczenie — *125, 126*
Powinowaty — **65**
Powzdanie — **148**
Pozbawienie stanowiska notarjusza — **45, 46, 51, 53**
Praca (umowa o p.) — **135**
Prawo
cywilne — **7, 12**
cywilne rosyjskie — **148**
hipoteczne — **136**
międzydzielnicowe — *122*
międzynarodowe prywatne — *124*
obywatelskie — **7, 12**
o spółkach akcyjnych — *119, 146*
o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością — *119, 146*
o ustroju sądów powszechnych — **55,** *81*
ubogich — **34,** *49, 61*
własności do nieruchomości — **82, 147**
Prawna
ochrona p. ochrona
osobowość p. osobowość
Prezes
izby notarjalnej — **126**
Rady Ministrów — **8**
rady notarjalnej — **30, 32, 33, 119**
sądu apelacyjnego — **12, 15, 19, 20, 21, 27, 32, 36, 37, 40, 41, 57, 126, 131, 145**

sądu okręgowego — **9, 17, 18, 20, 32, 37, 38, 50, 53, 102, 115, 131, 134, 145**
Profesor uniwersytetu — **15**
Prokurator — **8, 48, 50, 125**
Prokuratorja Generalna — **131, 145**
Protest — **63, 106, 111**
księga p. — **116, 120**
Protokół — **63**
doręczenia — **100**
forma p. — **105**
poświadczenia — **100**
przebiegu czynności p. — **104**
przechowywanie p. — **111**
przyjęcia na przechowanie — **107, 108, 109**
rady notarjalnej p. — **40**
walnego zgromadzenia p. — **40**
walnych zgromadzeń spółek i stowarzyszeń — **103**
z rewizji — **38**
Przechowanie
dokumentów — **107, 108, 112**
papierów wartościowych **109, 112**
pieniędzy — **109, 112**
walut — **109, 112**
Przechowywanie — **63**
aktów — **111, 112**
aktów poprzednika — **115**
ksiąg — **112**
odpisów protestów — **111**
protokółów — **111**
termin p. — **114**
Przedawnienie roszczenia o odszkodowanie — **43**
Przedsiębiorstwo robót (umowa o pr.) — **135**
Przejście notarjusza p. przeniesienie
Przejście prawa własności do nieruchomości — **82**
Przekład — **68, 73**
Przekreślania — **78, 97**
Przemysł — **16**
Przeniesienie notarjusza — **9, 10, 11, 12, 124**
Przerwa w pełnieniu obowiązków — **20**
Przewinienie — **39, 44**
Przewodniczący walnego zgromadzenia — **29, 30**
Przewoźnik — *16*
Przymusowe ubezpieczenia p. ubezpieczenia
Przysięga — **10**
Przysposobienie — **65**
Publiczna wiara p. wiara
Publiczny funkcjonarjusz p. funkcjonarjusz

Q.

Quorum — **35**

R.

Rachunki — **28, 40**
Rada notarjalna — **12, 17, 18, 19, 20, 26, 39, 40, 53, 112, 119, 138**
lista zastępców notarjuszów — **131, 145**
losowanie ustępujących członków r. — **126**
nadzór — **38**
objęcie czynności przez r. — **32**
pierwsza r. — **126**
prezes r. — **30, 32, 33, 119**
przedstawienie protokółów — **40**
regulamin r. — **34, 40**
rozwiązanie r. — **42**
skład r. — **28, 29, 30, 32**
uchwała r. — **27, 35**
zakres działania r. — **34**
zastępca prezesa r. — **30, 32, 33**
Radca prawny — *37*
Regulamin
rady notarjalnej — **34, 40**
walnego zgromadzenia — **30**
Reforma rolna — **129,** *168*
Rejestr okrętowy — **148**
Rejestrowy sąd — *119*
Repertorjum — **76, 93, 108, 116, 117, 118, 119, 120**
Rewizja — **39**
nadzwyczajna — **38,** *65*
zwyczajna — **38,** *65*
Rozjemstwo polubowne — **34**
Rozporządzenia ostatniej woli — **68, 130, 141**
p. także oświadczenia ost. woli
Rozporządzenie
Ministra b. dzielnicy pruskiej w przedmiocie zmiany przepisów o notarjacie — **123**
Ministra Sprawiedliwości z 1854 r. — **123**
Ministra Sprawiedliwości z 1860 r. — **137**
Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o notarjacie w górnośląskiej części woj. śląskiego — **123**
Ministra Sprawiedliwości z 24/12 1928 r. 104/943/1928 o tłuma-

czach przysięgłych — *111*
Ministra Sprawiedliwości o pieczęciach z 31/10 1933 r. 88/686/1933 — *23*
Ministra Sprawiedliwości z 31/10 1933 r. 28/685/1933 — *17*
Ministra Sprawiedliwości z 24/11 1933 r. 93/718/1933 — *17*
Ministra W. R. i O. P. o nostryfikacji zagranicznych dyplomów naukowych z 3/4 1924 r. 989/84/1924 — *25*
Prezydenta Rp. o dniach świątecznych z 15/11 1924 r. 101/928/1924 — *43*
Prezydenta Rp. o ustroju sądów powszechnych z 6/2 1928 r. 12/93/1928 — *24, 26, 81* (p. także prawo o ustroju)
Prezydenta Rp. o przysiędze z 25/6 1929 r. 47/383/1929 — *30*
Prezydenta Rp. o ustroju adwokatury z 7/10 1932 r. 86/733/1932 — *24, 30*
Prezydenta Rp. o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców z 3/12 1932 r. 109/897/1932 — *168*
Rady Ministrów o przenoszeniu własności nieruchomości ziemskich z 1/9 1919 r. 73/428/1919 — *168*
Rozwiązanie rady notarjalnej — **42**
Rzecznik dyscyplinarny — **32, 48, 51**

S.

Samorządowe opłaty p. opłaty
Sąd
dyscyplinarny p. dyscyplinarne postępowanie
Najwyższy — **66,** *99*
okręgowy — **66**
polubowny — *123*
rejestrowy p. rejestrowy sąd
Sądownictwo niesporne — **123**
Sądowy
komisarz p. komisarz
sekretarjat p. sekretarjat
wyrok p. wyrok
Sekretarjat sądowy — **148**
Sekretarz — **30**

Senator — **15**
Sędzia — **8, 123**
apelacyjny — **47**
delegowany — **37, 125**
dyscyplinarny — **32**
okręgowy — **47**
Sędziowski egzamin p. egzamin
Siedziba
izby — **27**
notarjusza — **3, 18,** *18*
Skarbu minister p. minister
Skarb Państwa — **22, 24, 53, 124**
Składki — **28**
Skorowidz alfabetyczny — **116**
Skrobania — **78**
Skrócenia — **78,** *115, 116*
Służba domowa — **71**
Spółdzielnia — **103,** *146, 164*
Spółka — **103**
akcyjna — **103**
stanowisko w zarządzie s. — **65,** *38, 95, 96*
Sprawiedliwości minister p. minister
Sprawozdanie roczne — **28, 40**
Sprzedaż ruchomości lub papierów wartościowych — *16*
Stanowisko notarjusza — **13, 16, 34**
Statut — **103**
Stowarzyszenie — **103**
Studja uniwersyteckie — **7**
Substytut notarjalny — **139**
Szkoły akademickie — **15,** *35, 36, 40*

Ś.

Śmierć notarjusza — **28**
Świadek — **69, 70, 71, 72, 141,** *105, 106, 107*
Świąteczne dni — *43*

T.

Tajemnica — **14**
Termin
losowania ustępujących członków rad notarjalnych — **126**
nadzwyczajnego walnego zgromadzenia notarjuszów — **27**
objęcia czynności przez radę notarjalną — **32**
odpowiedzi na podanie o zaliczenie w poczet aplikantów — **57**
oprawienia protokółów i aktów — **111**
pierwszego walnego zgromadzenia izby — **126**
ponownego egzaminu notarjalnego — **59**

przechowywania aktów i ksiąg notarjusza — **114**
przedawnienia się roszczenia o odszkodowanie — **43**
przedstawienia listy asesorów i aplikantów notarjalnych — **36**
przedstawienia odpisu protokółu rewizji — **38**
rewizji zwyczajnej — **38**
trwania aplikacji — **58**
trwania mandatu członka rady notarjalnej — **29**
ukonstytuowania się pierwszych rad notarjalnych — **126**
utraty prawa wybieralności do rady notarjalnej — **46**
utraty prawa wybierania do rady notarjalnej — **46**
wciągnięcia do repertorjum — **118**
wyborów do nowej rady notarjalnej, po rozwiązaniu poprzedniej — **42**
wykreślenia kaucyj z ksiąg hipotecznych — **133, 140**
wyznaczenia sędziów do sądów dyscyplinarnych — **47**
zażalenia do Sądu Najwyższego — **66**
zażalenia na skreślenie z listy aplikantów notarjalnych — **62**
zażalenia z powodu odmowy dokonania czynności przez notarjusza — **66**
zgłoszenia się do objęcia notarjatu — **9**
zgłoszenia wniosków — **28**
złożenia depozytu notarjalnego do depozytu sądowego — **110**
zwyczajnego walnego zgromadzenia — **27**
Testament — **68, 134, 142**
Tłumacz — **73,** *111*
Tłumaczenie p. przekład
Tożsamości stwierdzenie — **69, 103, 135,** *103*

U.

Ubezpieczenie przymusowe — **22, 28**
Uboczne zajęcie — **16, 17**
Ubogich prawo — **34,** *49, 61*
Uchwała dyscyplinarnego sądu — **50**

kolegjum administracyjnego — **41**
rady notarjalnej — **27, 35**
walnego zgromadzenia — **29, 34**
Uchybienia p. wykroczenia
Ugoda — **82,** *123, 124*
Układ — **82**
Unieważnienie mianowania — **9,** *29*
Uniwersyteckie studja — **7**
Upomnienie — **45, 46, 53, 62**
Urlop notarjusza — **15, 20,** *37*
Urzędowe godziny — **19**
Usprawiedliwienie — **27**
Ustawa
dotycząca zmiany postanowień ustaw dyscyplinarnych — **123**
notarjalna z 1855 r. — **137**
notarjalna z 1866 r. — **123**
notarjalna z 1871 r. — **123**
o dniach świątecznych z 18/3 1925 r. 34/234/1925 — *43*
o języku urzędowania z 31/7 1924 r. 78/757/1924 — *21*
o języku urzędowania z 31/3 1925 r. 32/226/1925 — *21*
o konieczności nadawania niektórym czynnościom prawnym formy aktu notarjalnego — **137**
o likwidacji serwitutów z 7/5 1920 r. 42/249/1920 — *168*
o likwidacji serwitutów z 10/1 1922 r. 10/65/1922 — *168*
o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców z 24/3 1920 r. 31/178/1920 — *168*
o opłatach stemplowych — **148,** *118*
o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw sędziom — **123**
o sądownictwie niespornem — **123**
o scalaniu gruntów, tekst jednolity 92/833/1927 — *168*
o szkołach akademickich z 15/3 1933 r. 29/247/1933 — *36*
o wykonaniu reformy rolnej — **129**
o zmianie niektórych postanowień ustawy notarjalnej — **123**

Utrata praw — **12**

W.

Walne zgromadzenie notarjuszów — **26, 29, 30, 34, 42, 62**
nadzwyczajne — **27**
pierwsze — **126**
przewodnictwo na w. z. — **126**
regulamin — **30**
zakres działania — **28**
zwyczajne — **27**
Waluty — **109**
Warrant — **106, 112**
Wartościowe papiery p. papiery
Ważność aktu — **128**
Weksel — **63, 106**
Wiadomość o czynnościach notarjalnych — **67**
Wiara publiczna — **1,** *15*
Wiek — **7**
Wina — **43**
Władze
administracyjne p. administracyjne władze
komunalne p. komunalne władze
państwowe p. państwowe władze
ziemskie p. ziemskie władze
Wnioski
członków izby — **28**
jednej piątej notarjuszów — **27**
Wybory
do rady notarjalnej — **29, 42**
ściślejsze — **29**
Wydatki — **79**
Wyjaśnienia — **12,** *100*
Wykroczenia — **41**
p. także przewinienie
Wykształcenie zawodowe aplikantów — **34**
Wynagrodzenie
notarjusza — **5, 24, 34, 79, 80,** *59, 60, 99, 118*
obniżenie w. — **34,** *61*
prawo ubogich — **34,** *49, 61*
Wypis — **63, 89, 90, 91, 93, 94, 97, 113**
Wyrok
dyscyplinarny — **12, 53**
sądowy — **12**
Wywabianie — **78**
Wyznaczenie notarjusza przez radę — *59, 61*

Z.

Zagraniczne świadectwo naukowe — *24*
Zajęcia uboczne — **16, 17**

Zaliczenie w poczet aplikantów — **57**
odmowa z. — **57**
Załączniki — **84, 87**
Zastaw handlowy — *16*
Zastępca
notarjusza — **15, 20, 21, 43, 60, 62, 65, 131, 145,** *47*
prezesa rady notarjalnej — **30, 33**
Zastępstwo stron — *16*
Zaufana osoba — **72**
Zawiadomienie
o mianowaniu — **9**
o przerwie w pełnieniu obowiązków — **20**
o składzie rady notarjalnej — **32**
o terminie walnego zgromadzenia notarjuszów — **27**
Zawieszenie notarjusza — **21,** *66*
Zażalenie — **57, 62, 66,** *45, 84, 85, 98, 99, 136*
Zdolność do działań prawnych — **69, 135,** *104, 110*
Zgłoszenie się do objęcia notarjatu — **9**
Zgromadzenie izby — **34**
Ziemskie władze — **129**
Zrzeczenie się stanowiska notarjusza — **52**
Zwinięcie notarjatu — **11**
Zwolnienie notarjusza — **12, 124**
Zwód Praw — **132, 135,** *105, 120, 169*

00766

PRAWO O NOTARJACIE